

PMK. I.

1421

1. péld. (teljes)

MAGYAROK
CRONICAJA.

MELLY BE FOGLAL

M. C. XCVI.

Eszteendőket.

AVAGY

CHRISTUS születésének

268 — 1464.

Eszteendői alatt lett dolgait

A' MAGYAROKNAK:

Mellyet

Chronologicè, az az: Christus
Urunk Eszteendőinek folyása szerint
illendő rövid formában,

TSINALT, Es KI-BOCSATOTT

LISZNYAI K. PAL

Debreczeni Schóla Mester.

DEBRECZENBEN,

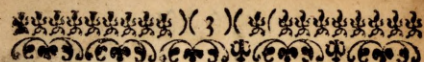
Nyomtatott KASSAI PAL által,
M. DC. XCII. Eszteendőben.

Cyrus az ő Fiait így oktattya:

Fiaim tanúllyatok a' meg-
lett dolgokból, mert a' meg-
lett dolgok leg főbb tanító
Mesterei az embereknek.

*Régi Magyarok vallása mellyet
lásd ide alább ad An. Chr. 750.*

A' Magyarok minek-előtte Keresz-
tyénekké lettenek volna, (melly lett Chri-
stus Urunk születése után 1003. ez-
tendőben) annak előtte Jupiter, Márs, és
Mercurius Isteneket, és Vénus Isten
Aiszonyt tisztelték és imádták, és min-
den jó szerencséjüket azoktól kérték, és
azoknak tulajdonították; jövődő dol-
gokról pedig a' Varáslóktól, Bűvös-bájos
jövendőloktól kérdeztetnek, s' azok-
nak jövendőléseknek (mint mi Keresz-
tyének a' Próphétáknak) úgy hittének.

Férfiaknak és Aiszonyi állatoknak ré-
gi Magyar nevek, mellyeket teisek
itt Deák és Magyar nyelven ki adom.

FÉRFIAKNAK nevek.	ASZSZONYOKNAK nevek.
Gervasius Gyárfás.	Veronica Vernyike.
Sauratius Szorath.	Anasztasia Nefte Aisz-
Erasmus Rézmány.	zony.
Gerárdus Gellért.	Apollonia Apalin.
Chylianus Gillyen.	
Hyeronim9 Oremus.	Petronica Petro Aisz-
Vitalius Vitályos.	zony.
Valter Volter.	Potentia Potincza.
Pancratius Pongrácz.	
Theodorus Tivadar.	Helena Ilona.
Marko Marko.	
Jodocus Jofa.	Frusina Frus Aisz-
Dominico Damakos.	zony.
Origenes Orgovány.	Euphrosi. Euphrosi-
Alexis Elek	na ne.
Wolphgangus Farkas.	Frus vagy Fros Aisz-
Vitus Viddi	zony.
Casimirus Kozma,	Dorothia Dorottya.
(Cosina.	
Acatius Akos.	Ursulya Orfolya.
Culmānus Kálmány.	
Athila AthyllaEthele.	Agota Angalit.
Andreas Endre.	

NEMES ES NEMZETES

P E L I

NAGY ANDRAS

PATRONUS URAMNAK

Nemes Bars Vár - megyé-
nek substitutus Vice Ispánnjá-
nak, és azon Nemes Vár - me-
gyének Fő Commissáriusá-
nak, Léva Várasának Nemes
Lakosának : Ennek - is a'
Könyvetskének a' ki - nyomta-
tasban liberalis Pátronusának
Istentől minden jót kívánok.

NEMZETES

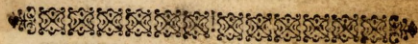
PATRONUS URAM!

*E*z a' Könyvetske, ha úgy tet-
sík önéki hogy maga com-
men-

MAGYAROK GRON:

5

mendállya ajánlya kigyelmed-
nek magát, am ő lássa, magam
sem ellenkezem benne; De én
a' commendálás Dedicálás,
vagy a' Könyvetskének ke-
gyelmednek való dedikálása
helyett, avagy ajánló levél he-
lyett e' következendő nyolcz
dolgokat akarom kegyelmed-
nek meg - jelenteni, és meg is
magyarázni, még pedig (a'
mint mondam) Ajánló Levél
helyett.

I. A Tyllának Nemzetségének
elő - számláltatása, mind e-
leis' mind maradéki.

II. Atyllának Titulusa, mellyel
maga élt Uraságában.

III. A' Magyarok Atyllával ed-
gyütt, az Asiai igen nagy széles és

A3

hossz-

hoszfú Tatár-Országának, melyik részéből jöttek vala ki Erdélyben, Magyar-Országban, és Pannóniában, Feleletével edgyütt.

IV. Eredetek ezeknek a' neveketek honnan vagyon, úgymint Magyar, és Magyarok. 2. Hunnus Unnus, és Hunnufok Unnufok. 3. Hungarus Ungarus, és Hungari Ungari. 4. Tattár Tatár, és Tattarok Tattárok.

V. Edgy tudós Historicus Magyar Nemes embernek ennékem irt levelére való rövid Felelet, mellyben én töllem azt kívánnyá, hogy az ő tizen-öt Quastiójára Kérdésére, a' Magyarokról irt Historiákból megfeleltsek, s' ötöt jó útban igazítsam.

VI. A' Magyarok eredetiről *Zornander* nevű Historicusnak hamis ítélete és hamis írása, és annak megczáfólása.

VII. Ennek az egész Chronicának summája.

VIII. Ennek az egész Chronicának öt Részének kiadása. I.

I. *Atyllának Nemzetiségének előszámlálása, mellyet ő maga Atylla Noë Patriarchától, és közeleb az ő harmadik fiától Chámtól, még is közeleb Nimrodól, (ki a' leg első Assyriai, és Babyllóniai birodalomban első Monárcha, avagy leg első Nagy Király volt) sokott vala igen forgalmazossan lehozni, így következik:*

1. Noë Patriarcha, kit az Isten a' Viz-özönben meg-tartott vala, Gen. 6. 9. és 7. 5. és 8. 6.

2. Cham Noënek harmadik fia, Gen. 10. 6. kit Noë Attya meg-átkoza, Gen. 9. 24. melly Chámnak Hámnak emlékezetire mind az Ásiai, és mind az Európai Tattároknak Királyok még ma-is Tattár Chámnak, Tattár Hámnak hivattatnak. *Ellenvetés.* Bizony dolog ez, hogy a' Tattárok Japhettől a' Noë első fiától (és így nem Chámtól a' Noë harmadik fiától, származtanak, s' miért mondod

tehát hogy Atylla (ki Tatárok Királya volt) Chämtől fármazott? 1. R. Magok a' Tatárok hogy Jáhettől származtanak azt minden Hístóricus meg-engedi: De hogy Atylla ő maga Jáhettől fármazott volna azt tagadom; *Példának-okáért*: Leópol-dus primus Felséges mostani Coronás Királyunk Magyaroknak Királya, de ugyan maga nem Magyar; hanem Német nemzet. 2. R. Atyllának régi elei Nimród Unokái, kik Chämtől fármaztanak volt, mikor s' mi formán hódóltatták vala meg Tatár Országot, s' miképpen lettek vala Tatárok Királyi, azt én nem itt; hanem másutt írom-le.

3. Chus Cusck Chámnak első fűlőtte. Gen. 10. 6.

4. NIMRÓD, Chusnak hatodik fia, Gen. 10. 8. A' ki az első Assyriai s' Babyllóniai birodalomban, leg első Monárcha volt, Gen. 10. 8-12. Hogy pedig Atylla a' Nagy Nymródnak Unokája lett légyen, azt ő maga mond-

mondgya s' bizonyította az ő Titulusában, melly Titulust ide alább leírtam.

5. Hunor Nimródnak fia, kit a' szent írás nem citál: Ezt a' Hunort még maga Nimrod, (ki a' Tatárokat meg-hódóltatta vala) tette vala a' Magogiták, vagy az Asiai Tatárok Királyává, és őtet nem Királynak, se nem Császárnak; hanem az ő nagy atya nevéől Chámnak vagy Hámnac nevezte vala.

6. Bor. 7. Dama. 8. Kelecd. 9. Keve. 10. Kean. 11. Bellér. 12. Redar. 13. Othmar. 14. Farkas. 15. Bondofard. 16. Búken. 17. Csanad. 18. Ruldus Rudei. 19. Beztur. 20. Mike. 21. Miske. 22. Ompud. 23. Kúltse. 24. Levente. 25. Léel. 26. Zamur. 27. Zambur. 28. Bajul. 29. Bulch Butsu. 30. Sultan Zultán. 31. Berend. 32. Kaditsa. 33. Opos. 34. Ethei. 35. Szemein. 36. Turda.

37. Bendeguz, más néven Mundzuch Mundzuchus Turdának fia, s'

a' nagy Atyllának édes Attya. Hogi
penig Atylla, ennek a' Bendeguznak
fia lött légyen ő maga Atylla bizonyít-
tya aláb az ő maga *Titulusában*. Mind
ezek penig az elő fámlált Atyllának
Attyai lakoztanak az Asiai Tatár Or-
szágban, és minnyájan a' Tatárok Ki-
rályi vóltanak.

38. ATYLLA ATHILA, kit magya-
rúl Ethelennek hívják, Bendeguz fia,
ki Asiából nem az Eszak vagy nap-
kelet felől való Tatárokat; hanem dél
és nap-nyúgot felé lakó Tatárokat
hozta vala ki Európában, s' leg kö-
zeleb Erdélyben, Magyar-Országba,
és Pannóniában: Atyllának sok Fele-
segei és hatvan élő fiai vóltanak, ak-
kor mikor meg-hólt; ezek között a'
két öregbik vólt: 1. Chaba Kaba,
ki a' Görög orfági Király leányától
2. Aladarius Aladaricus ki a' Bavariai
Német Herczeg leányától való vala,
ki mivel az Atylla halála után a' csa-
tán el-vefette vala, azért Aladarius ez
Catalogusban le nem irattatott. L. fd
eze-

ezeket alább ad annum Christi, 444.
&c.

*Atyllának Magyar-Országban, és
Pannóniában sülettetett hatvan fiai
következnek.*

39. Chaba Kaba Atyllának leg
nagyobbik fia, a' Görög orfági Ki-
rály leányától való, ez a' Kaba az ő
Attyának Atyllának halála után a'
magyar birodalomért, az ő őtse ellen
Aladarius ellen két estendőig hada-
kozik, melly csatákon a' fegény ma-
gyarok, majd mind el-vefének, az ut-
tán ötven nyolcz őtseit és huszon öt
ezer magyarokat melléje vévén, Ma-
gyar-Országot s' Pannóniát elhadgya
s' elsőben Anno Christi 447. Görög
Országban a' nagy Attyához s' az ut-
tán Anno Christi 459. Tatár Ország-
ban mene lakni.

*Az Asiai Tatár-Országban sü-
lettetett, és fel-neveltetett Kabának fi-
ai, és unokái következnek.*

40. Ed Kabának fia, ki Tatár-or-
szágban sülettetett, neveltetett, és hólt
meg. A 6. 41

41. Ugek Ednek fia, ki-is Tatár-országban született, és holt-meg.

42. Eleud Ugek fia, ki-is Tatár-Országban született, és holt-meg.

43. Almos, kit Deák nyelven *Somniánsnak* hívnak Eleudnak fia, ki jöllehet Tatár-országban született és neveltetett volt-fel, mindazonáltal az után az ő fiával az Arpáddal és a' Tatárokkal Európában ki-menvén, Erdélyben holt volt meg.

44. ARPAD, Almosnak fia, ki-is jöllehet Tatár-országban született, és neveltetett vala fel, mindazonáltal az után a' Magyarokat Scithiából újjolag ki hozá, és Erdélyben, Magyar-országban és Pannóniában letelepíté. Anno Christ 744.

Arpádnak Magyar-Országban, és Pannóniában született fia és unokái következnek

45. Zoltán Arpádnak fia, ki Pannóniában született neveltetett és holt-meg, ez volt második Fő Kapitánnya a' magyaroknak, mivel első vala

vala Arpád. Lásd ad an. Chr. 803.

46. Toxus Zoltánnak fia, ez volt harmadik és utolsó fő Kapitánnya a' Magyaroknak, és Atylla a' Magyarok Királynak. Lásd an. Chr. 890.

A' Magyarok Magyar Királynak kik Atyllától, Arpádtól, leg közelebb pedig Toxustól származtanak, Catalogusa itt következik. Lásd ad an.

Chr. 958.

47. Geiza avagy első Geiza Toxusnak fia, kit a' Magyarok köszönséges akaratból Anno Christi 958. leg első Magyar Királlyá tévének, e' lett vala a' Magyarok között leg elsőben keresztýenné.

48. Szent István Király, ki megmondott Geiza Király atyjának, és Sarola nevű anyjának, (ki Gyulának Erdély-orzági Fő Kapitánynak leánya vala) fia, ez-is keresztýén atyától származott keresztýén vala.

49. A' több Magyar-orzági Királyokat, kik Atyllától, Arpádtól, és Toxustól származtanak volt, lásd oda

aláb a' Magyar Királyoknak Catalógusában. adan. Chr. 989.

II. *Atyllának Titulussa, mellyel magaele akkor, mikor mind Erdélyt, Magyar-Országot, Pannóniát, és bámtalan sok egyéb Országokat bírt, ez következendő volt:*

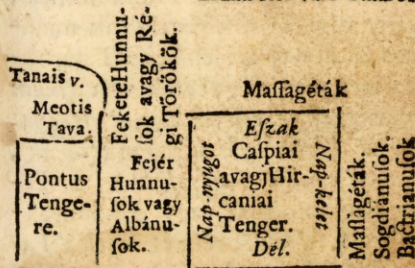
Atylla isten akarattyából Bende-guznak fia, a' Nagy Nymródnak Unokája, ki gyermek koromban Engeddi (Enyed) nevű Városban neveltetem, az után a' Hunnosoknak, Médusoknak, Dácusoknak, Gottusoknak és Gépidáknak Királyává lettem, (melly Titulushoz, mikor Galliát pusztitani, edgy Remese Barát be-szédeből ezt tévé hozzá) isten ostroma, és e' féles Világ rettentője.

Egykor, midőn edgy valaki Atyllától meg-kérdette volna azt hogy honnan vagy kitől tudná azt, hogy Atylla a' Nagy Nimródnak Unokája volna: Igy felelt: hogy Tatár-országban az ő Eleinek iráliban históricéle vol-

vólna írva, és ő-is az ő Eleivel edgjött onnan tudták.

III. *A' Magyarok Atyllával edgyütt az Ásiai igen nagy széles és hosszú Tatár-Országban mellyik részéből jöttek vala ki Erdélyben, Magyar-Országban, és Pannóniában, ez következendőkből meg-mutattuk.*

Észak felé való Tatárok

Armenia. Media Hircania.

A' melly Tatárok Atyllával edgyütt Ásiából Európában s' leg közelebb pedig Erdélyben, Magyar-országban jöttek vala ki, azok hogy
nem

nem az Éfsaki Tatár-országból, melly az hideg Oceánus felé vagyon; hanem a' Dél, és Nap-nyúgot felől lévő Tatár-országból jöttek vólt ki, melly dolognak igasága innen tettsik meg, mert (1.) edgyik része ezeknek a' Tatároknak laktanak a' Tanais folyó viznek, és a' Meotis Tavának napkelet felől való oldala felé, kiket *hit-tanak* Nap-nyúgoti Tatároknak, legközeleb pedig fekete Hunnufoknak, vagy régi Törököknek, kik mindazonáltal Atylla idejében a' Tatárokkal igen meg-elegyedtek vólt (*innen mondgyák némellyek hogy a' Magyarok a' Törököktől is származtanak, és nem csak a' Tatároktól.*) 2. Fejér Hunnufoknak vagy Albánufoknak (II.) a' másik része ezeknek a' Tatároknak laktanak a' Caspiai, vagy Hyrcániai tenger körül, a' kik ezek közül a' Caspiai tengernek Nap-nyúgot felől való végében laktanak, azokat (a' mint mondtam) hívták fejér Hunnufoknak avagy Albánufoknak; a' kik a' nap

a' nap-kelet felől való végében laktanak, azokat hívták Maslagétáknak, Sogdiánufoknak, és Baetirai Tatároknak, a' kik azon Tengernek Éfsak felől való oldalában laktanak, azokat-is hívták Maslagétáknak: A' melly Nemzetek pedig a' Dél felől való oldalában laktanak, azokat hívták Médusoknak, és Hyrcánufoknak kiket-is már akkor a' Tatárok meghódoltattak vólt, és Médiában s' Hyrcániában benn-is laktanak vólt, a' mint Atyllának fellyeb meg-irt Titulusából-is kitetfsik.

Bizoniisd-meg Históriakból mind azokat, a' melyeket ide fellyebb most-mondál:

1. A' bódlog emlekezetű Hyérónimus Doctor, mikor a' Teremtésről irt könyvnek X. részét magyarán így fól: Az Atylla a' Fejér Hunnufok között, és a' Maslagéták között lakozott, és Magyar-országban,

a' Massagéták között, és a' Scithák között jött vala ki.

2. *Bonfinius* így szól: Az Hungarok elsőben hivattatának volt Hunnufoknak, mivel a' Fejér és Fekete Hunnufok között jöttek vala ki.

3. *Procopius*, Görög Historicus Bonfinii folio 39. így szól: A' Hunnufok elsőben Albániából valók voltak s' Albániaiaknak hivattatának, Asiában éppen Persiáig birtanak, a' Persákat gyakorta meg verték, Xerxes a' Persák Királyát, minden ő hadával edgyűtt le-vágták.

4. Edgy *Véronensis* nevű ember egykor Mátyás Királynak így szóla: En egykor fíntén a' Tanais folyó vizének kút fejéhez, melyből a' Tanais folyó vize ki-foly, bújdoztam, mentem vala, az holott a' mely emberek lakoznak, hogy azok fíntén ezen a' magyar nyelven beszéltek nek magam láttam s' hallottam.

5. *Bonfinius* azt írja: hogy Matyás Király

Király Magyar-orfágnak harmintz-harmadik dicsősféges Királya, midőn egykor némelly Muska Orfágbéli kalmároktól meg-értette volna, hogy a' Tanais vizének, és a' Meotis nevű tónak nap-kelet felől való oldalában lakozó Scithák magyar nyelven fíntén úgy főlnának, a' miképpen mi Magyarok magyar-orfágban főllunk el-tőkellé s' végezé magában, hogy ezekhez a' Scitákhoz követeket küldgyön, onnan ebben az utolsó romlásával küsködő Magyar orfágban azon Scithákat ki-híván, s' a' Magyarok, minden ellenségét, azoknak segitségével meg-rontaná, és így magyar-orfágot újjabban helyére állitaná mely dolgot Mátyás Király meg-is cselekkik vala, ha lsten az halál által ki nem főllittya vala.

6. Atylla, hogy a' Média Orfágban lakozó Tatárokat-is ki hozta vala Magyar-orfágban, innen itélik az emberek, mert Atylla Média orfágnak-is Ura volt, a' mint a' fellyebb le-irt

le-irt Atylla Titulusából is ki-tet-
szik.

7. Bonfinius Decadis 1. Libro
3. Folio mihi 50. így szól: Atylla mi-
dön Pannóniában lakván Fejedele-
mé tétetnék, a' Magyarok előtt per-
óálván így szól: A' Párthia Ország-
béliék, kik a' Tatárok attyok fiai so-
ha a' Rómaiaktól meg nem győzet-
tettek. Item Decadis lib. 3. Fol.
64. Atylla így szól: A' Párthia Or-
szágban lakozók a' Tatároknak ne-
mes maradványi.

8. Minek utánna a' Dél felől, és
nap-nyúgot felől lakó Tatárok, Ta-
tár-országból Atyllával edgyütt Ma-
gyar országban ki jötenek volna, az
után fok idő múlván azok a' Tatá-
rok is kik Észak felől az hideg Oceá-
nus mellett, és a' Tattár folyó viz
mellett lakoznak vala, egykor igen
hossú hajókra fálván, az Oceánus
tengerén: A' mint Sigebertus Gem-
plácensis bizonyítja Scótiában
hajók-

hajókáztanak, Scotiát magoké vá tet-
ték és mind e' mai napig abban laknac
a' Scótusok azért eredetekre nézve
Tatárok, még pedig Pictusok.

IV. Eredetek ezeknek a' négy sósok-
nak honnan vagyon, úgy mint:

1. Hunnus Unnus, és Hunnu-
sok Unnusok?
2. Magyar és Magyarok?
3. Hungarus Ungarus és Hun-
gari Ungari?
4. Tattár Tatár, és Tattarok
Tatárok?

1. A' Magyarok leg elsőben mi-
ért hivattattanak volt Hunnusoknak
Unnusoknak? 1. 2. Az A'siai Ta-
tár-orzágnak nap-nyúgot felől való
két végső tartományát, eleitől fog-
ván hitták Hunniának, melly Hun-
nia kettő volt, mert a' Tanais folyó-
vize mellett volt Fekete Hunnia,
mellyben a' régi Törökök Tatárok-
kal elegy laktanak, a' Meotis nevű tó
mellett, s' aláb a' Pontus Tengerének
nap

nap keleti vége felé volt Fejér Hunnia, mellyben Tatárok laktanak, mely két Hunnia, mivel Európához igen közel és bomszédos vala (mert közöttök csak a' Tanais folyó-víz és a' Meotis nevű tó vagyon) az Európai Orofok, Muszkák, Alanusok, &c. e' két Hunniát igen tudták, mivel e' két Hunnia Tatár-országban leg nemesebb, híresebb nevezeteseb Tartományok voltak, azért az Európaiak egész Tatár-országot *Synecdochicé* Hunniának hitták, innen lőn ostan hogy Atylla-is valamenyi Tatárokat hozaki Ásiából Európában, az Európaiak mind azokat *synecdochicé* Hunnufoknak Unnufoknak nevezték.

2. R. Mivel Atylla minden ő népét mellyet Ásiából Európában akar vala által hozni, elsőben e' két Hunniában gyűjtötte vala, s' onnan indítá ostan által Európában, innen esék hogy az Európaiak azt tudták, hogy Atyllának minden ő népét Hunniából való volt, s' azért kezdék az Európaiak

paik őket Hunnufoknak nevezni, Belgiomban csak edgy Tartomány Hollandia, de hogy leg híresebb és nevezetesebb tartomány, innen ma az egész foederatum Belgiomot Hollandiának hívják, így vagyon az Hunnufok dolga.

Prócopius azt bizonyítja hogy két féle Hunnufok voltak.

1. Ásiai Hunnufok kik két felek valának.	1. Fejér Hunnufok, kik fejér orczájuk valának.
2. Európai Hunnufok kik-is két felek valának.	2. Fekete Hunnufok kik fekete orczájuk valának.
	1. A vares Hunnufok Lásd ad An.Ch. 500.
	2. Magyar Hunnufok.

2. A' Magyarok leg elsőben királ neveztettenek volt Magyaroknak? R. Gen. 10. 2. és 1 Chr. 1. 5. Magóg vala a' Japhetnek második fia, a' kitől fármaztanak volt a' Víz-őzön után az Ásiai Tatárok, melly Magógnak nevérol, a' Tatárok leg elsőben neveztettek vala Magógitáknak. Ezech.

Ezech. 38. 2. & 39. 6. &c. az után fokára ugyan Magógrúl Magoroknak, s' az után lassan lassan Magyaroknak.

3. A' Magyarokat leg elsőben ki nevezte vala, és miért nevezte vala deákul Hungarusoknak Ungarusoknak? & Az Olasz és Deák Historicusok az Hunnust fordították vala Deákul Hungarusnak Ungarusnak.

4. Tattar Tatár. Mivel a' Tarárok a' Viz-özön után leg elsőben Magógrúl a' Jáphet második fiárul hivattattak vala Magogitáknak (a' mint fellyeb-is emlitém) hát az után miért nevezték volt őket elsőben Tattaroknak s' az után Tatároknak? & Az Eők felől való Tatár-országban vagyon edgy folyó viz, mellynek neve Tattar vize, melly folyó-viz E-fzakra, az hideg Oceanusban foly-bé Elsőben arról a' Tattár nevű folyó-vizről csak azokat a' Magogitákat hit-ták Tattároknak, *corrupte* Tatároknak, a' kik annak a' Tattár nevű folyó-viz-

viznek a' két partyán lakoztanak; De azután igen sok idővel esék hogy az egész Magogitáknak Nemzetségek és Országok *synecdochice* neveztesselek Tattár, *corrupte* Tatár orfégnak, s' Tattároknak Tatároknak.

V. Edgy értelmes Magyar Nemes embernek *Lisnyai Pálhoz küldött levelére, és abban a' levelben Tizenöt Kérdéseire való rövid feleletek.*
 1. Az kérdés: A' Jazigelek, Jásigelek magyarul, a' Jászok, micsoda Nemzetek vóltanak, és hol laktanak? Felelet: Eredetekre nézve Orofzok, és így Tótok vóltanak, kik a' Viz-özön után még az ő Testámentomban Ásiából jöttek vala Európában lakni, ezek elsőben a' Tanais folyó-viznek Efszak felől való partyán laktanak. az után lakni Podóliában Podolyában jöttek, onnat ísmét ugyan még az ő Testámentomban felső Magyar-országban oda jöttek, az hol

B

a' ti-

a' Tifza a' Dunában foly, az után a' Dácufokat kik a' Tifzának Nap-nyúti-got felől való részében laktanak a' a' Tifzán által kergeték, és a' Tifzának Nap-kelet felől való részében üzék, magok az után a' Tifzán-tól laktanak. *Plinius* ezekről a' *Jásfok-ról* így szól: Jaziges plana tenent, mōtes verò & saltus, pulsi ab his Daci ad Patillum amnem [Tibiscus est] confederunt. *Ovidius*: Aut quid *Sauromata* faciant, quid *Jaziges* acres.

2. A' Bessufok Bessiusok, Deákül Bessii Bessij, kiket ma magyarúl Bóznaiaknak hívnak, micsoda Nemzetek voltak, és hol laktanak? *Felelet*: *Plinius Lib. 4. Cap. 11.* így felel: Ezek eredetekre nézve Ráztok voltak, és Rác-országban laktanak. *Ovidius*: Vivere quam miserum est inter Bessosq; Getasq; Lásd ezeket ide alább ad An. Chr. 376.

3. Azt kérdeed Nemzetes Uram én töllem: A' Dácufok avagy Dávufok eredetekre nézve kik voltak

nak és hol laktanak? 1. *Felelet*: Ezek a' Dácufok eredetekre nézve nem Németek voltak a' mint in Origine gentium, sub titulo Germanorum némellyek ellen meg-mutatam; hanem Tótok voltak, kik még régen az ô Testámentomban Ásiából származtak vala ki Európában. 2. *Felelet*: A' Ripensis Dácufok Móldovában éppen a' Pontus tengeréig, és Havas-alföldében szintén a' Dunáig laktanak. A' közép Dácufok avagy Daci Medii, Erdélyben laktanak, a' Duna partján lakó Dácufok pedig [Daci Ripenses] a' Tifza vizétől fogva éppen a' Pontus tengeréig, a' Duna Elzak felől való partján laktanak. Lásd ide alább ad Annum Christi, 379.

4. Kérdés: A' Géták micsoda nemzetek voltak a' hol laktanak? *Felelet*: A' Géták Dácufok voltak, nevezet szerint pedig a' Ripensis Dácufok, és éppen ott laktanak az hol a' Duna folyó-vize a' Pontus

Tengerében foly, laktak penig leg
elsőben a' Duna végének Elszak fe-
lől való partján, de az után Ovidius
Poëta idejében laktanak azon Duna
vizének dél felől való partján-is, mi-
vel hogy a' Rácokat meg-verték
vala, edgy Tartományokat el-fog-
lalták vala. *Ovidius: Vivere quam
miserum est, &c.* A' Gétákat lásd
alább ad Annum Christi 379.

5. *Azt kérde:* Moldvában, Ha-
vas-alföldében, Erdélyben, és Ma-
gyar-országban Atyllának az Asiai
Tatár-országban való kijövetele-
nek előtte, még az ő Testamentom-
nak idejében micsoda Nemzetek lak-
tanak? 1. *Felelet:* Laktanak a' fel-
lyeb már meg-jelentett három féle
Dácusok avagy Dávusok eredetekre
nézve Asiai Tótok. 2. *Felelet:*
Trájánus Római Imperátor és a' Ró-
mai légiók Anno Christi 118 An-
no Imperii sui 11. Decabulust a' Dá-
cusoknak Királyt igen igen nehe-
zen meg-győzé, az egész három Dá-
ciát

ciát Római Coloniaikkal tele tölté, kik
a' Dácusokkal edgyütt lakának, az után
a' Dáciai és Római nyelvből edgy
Oláh nyelvet csinálának, ezeknek a'
Római Colóniának Trájánus Im-
perátor edgy Flaccus nevű Római
Urat téve Fejedelmekké kiról a' Mól-
dovai Havas-alföldi és Erdélyi Ró-
maiak neveztetének Flaccij, az után
neveztetének *corrupte* Vlacii, az után
idő múltán neveztettenek Volachi,
kiket mi a' mi nyelvünkön Oláhok-
nak hívunk. Lásd ad Annum Christi
379. 3. *Felelet:* Az után a' Got-
tusok Német Országból ki jövének,
mind ezeket a' meg-mondott Dácu-
sokat és Oláhokat haddal meg-győ-
zék, és így Moldvát éppen a' Pontus
tengeréig, Havas-alföldét éppen a'
Duna vizéig, Erdély Országát, és
az alsó Magyar Országot éppen a'
Tisza folyó vizéig elfoglalák, és így
lőn osztán hogy a' meg-hódoltatott
Dácusok, Oláhok, és ezek a' győ-
zödelmes Gottusok mind edgyütt

lakának. Lásd oda aláb ad Annum Christi 379. Ebben az időben fel-
ső Magyar-Országban a' Tiszán túl
fogvást éppen Pósonig és a' Fejér he-
gyig Vandalusok laktanak, kik erede-
tekre nézve Német nemzetek volta-
nak a' mint ki tesszik ad Annum Chr.
381. 4. *Felelet:* Atylla és a' Ma-
gyarok az Asiai Tatar-Országból
Anno Chr. 373. ki-jövéen, a' meg-
nevezett Gottusokat, Oláhokat, és
Dácusokat nagy haddal meg-űték.

Elsőben: az Ostrogottusokat, az az:
Nap-kelet felől való Móldvai és Ha-
vas-alföldi Gottusokat igen igen ne-
héz munkával meg-hódoltaták. Lásd
ad Annum Chr. 380. Az után a'
Gépidákat, a' kik Erdélyben és alsó
Magyar-Országban lagnak vala meg
hódoltaták: Lásd ad Annum Christi
381. Az után a' Visigottusokat a-
vagy a' Nap-nyúgot felől lakó Got-
tusokat kik az Észak felől való par-
tyán a' *Dunának* lagnak vala a' Du-
nán túl Rác-Országban [mellyet a'
Ró-

Rómaiak birnak valajűzék. Lásd ad
Annü. Chr. 381. Az után menten a'
Vandalusokat felső Magyar-Ország-
ból Német-Országra kergeték. An.
381. Esigy osztán Atylla és a' Ma-
gyarok Móldvát, Havas-alföldét, Er-
délyt, Magyar-Országot el-foglalák.
Az után Ann. Chr. 388. a' Magyarok
Panoóniában meg-telepedének. E-
zekből könnyen megértheted Atylla
az ő Titulusában, oda felljeb folio 14.
miért irta magát Dácusoknak és Got-
tusoknak és Gépidáknak Királljának.

6. A' Gottusok még-is micsoda
Nemzetek voltak, és hol laktanak?

1. *Felelet:* Nemzetekre nézve Né-
metek voltak, kikegykor Német
Országot elhagyván alsó Magyar-
Országot a' Tiszáig, Erdélyt, Havas
alföldét, és Móldvát éppen a' Pontus
tengeréig elfoglalván azokban az Or-
szágokban laktanak. Lásd ad annum
Chr. 379.

7. Az Ostrogottusok avagy a'
Nap kelet felől lakó Gottusok micsoda

da Nemzetek voltak? és micsoda Országban laktanak? *Felelet:* Gottufok voltak, és Havas-alföldében Móldvában laktanak, sőt a' Móldvai Ostrogottufokat Atylla meg-ijesztvén, lakni éppen Muszka-Országban, és a' Fejér Russia, avagy Fejér Orosz-országban az Efszaki tenger mellé mentenek. Lásd Ann. Christi 380.

8. A' Visigottufok, avagy a' Napnyúgot felől lakó Gottufok, micsoda nemzetek voltak és micsoda Országban laktanak? *Felelet:* Gottufok voltak, és a' Tisza vizétől fogva éppen a' Pontus tengeréig a' Duna vizének Efszak felől való részén laktanak. Lásd ad Annum Chr. 381.

9. A' Gepidák avagy az Efszak felől lakó Gottufok micsoda nemzetek voltak, és micsoda Országban laktanak? Ezek-is Gottufok voltak, és Erdély-országban és alsó Magyar Országban éppen a' Tisza folyó vizéig laktanak. Lásd ad annum Chr. 381.

10. Az kérdésed Nemzetes Uram énnékem küldött leveledben, hogy mikor Atylla, és a' Magyarok az Afriai Scithiából a' mi Európánkban béjöttek vala Anno Chr. 373. akkor Móldvában. 2. Havas-alföldében. 3. Erdélyben 4. Alsó Magyar-országban. 5. Felső Magyar-országba és 6. Pannóniában micsoda külömb külömb féle nemzetek laktanak Atylla-is a' meg nevezett Országokban hány nemzeteket és micsoda nemzeteket talált völt? 1. *Felelet:* Móldvában és Havas-alföldében akkor uralkodnak vala Ostrogottufok, Lásd ad An. Chr. 380, kiknek birodalmok alatt ugyan ott laknak vala Oláhok és Dácufok. 2. *Felelet:* Erdélyben, és alsó Magyar-országban éppen a' Tisza partyáig uralkodtanak Gepidák Lásd ad An. Chr. 381. kiknek birodalmok alatt ugyan ott laknak Oláhok és Dácufok. 3. *Felelet:* A' Duna vizének Efszak felől való partyán a' Tisza vizétől fogva

éppen a' Pontus tengeréig uralkodtának a' Visigottufok. Lásd ad an. Chr. 381. kiknekis birodalmok alatt ugyan ott laktanak vala Olaszok és Dáculok Lásd ad ann. Chr. 381. 4. *Felelet:* Felső Magyar-országban a' Tiszától fogva egész Pofonig, és a' Fejér-hegyig Vandalufok laktanak, kik eredetekre nézve Németek vóltanak, és kik Tokajnak Castélyátis építették vólt. Lásd ad An. Christi 381. 5. *Felelet:* Az három Pannóniában penig micsoda nemzetek laktanak akkor mikor Atylla An. Chr. 388. Pannóniát elfoglalá. Lásd ad annum Christi 381.

11. A' Wandalufok micsoda nemzetek vóltanak, és hol laktanak? *Felelet:* Eredetekre nézve Németek vóltanak, és az egész felső Magyar-országban a' Tisza vizétől fogva Pofonig és a' Fejér hegyig laktanak. Lásd ad An. Christi. 381.

12. Az Avarefok, avagy Hunnus Avarefok [kik nem Hunnus Hungaricu-

ricufok, avagy nem magyarok a' mint ide aláb ad annum Chr. 500. és 796. meg-mondom] micsoda nemzetek vóltanak, és hol laktanak? *Felelet:* Nemzetségekre nézve Orofok és így Tótok vóltanak, többet láfs ezekről ide aláb ad ann. Chr. 500.

13. A' Longobárdufok avagy deákul Longibárbi, micsoda nemzetek vóltanak, és hol laktanak? *Felelet:* Nemzetségekre nézve Német nemzetek vóltanak, a' kik Német-országból ki jöven elsőben Pannóniát, az után Magyar-orzágot és Erdély-orfzágot foglalták vala magoknak. láfs többet a' Longobárdufokról ad An. Christi 526.

14. *Azi kérdés én töllem levedben:* Atylla Fejedelemnek halála után, melly esék An. Chr. 444. minnek utánna Kaba Atylla nagyobbik fia és a' Magyarok Pannóniát és Magyar-orzágot elhagyván An. Chri. 447-Eszkendőben Görög-orfszágban viszfza mentenek vólna, és on-

nét Anno Chr. 459. az Asiai Tatár-országban mentenek volna, a' megmaradtott több Magyarok pedig Ann. Chr. 447. Erdélyben Székely földében meg-telepedtek volna, az után [mondom] micsoda nemzetek foglalták vala el 1. Pannóniát. 2. Pannónián alól, Bószna, Servia, Mysia, és Rátság-országot. 3. Felső Magyar-országot. 4. Alsó Magyar-országot, a' Szilágyságot, és Erdély-országot. *Felelet:* Meg-tanitom ide alab ad an. Chrísti 447.

15. Avagy utolsó kérdésed Nemzetes Uram leveled által ez vala: Mikor Árpád, az Atylla unokája és az Asiai Tatárok Anno Chr. 744. Ásiából Európában ki jöttek vala akkor micsoda Nemzeteket találtak vala: 1. Erdélyben. 2. a' Szilágyságban. 3. Alsó és felső Magyar-országban: 4. Pannóniában, 5. Pannónia alatt, Bósznában, Serviában, és Mysiában? *Felelet:* Meg-mondom azt is ide alabb ad Ann. Chr. 745.

Isten

Isten hozzád Nemzetes Uram, és hogy a' te tizen öt kérdéseidre való feleletemet én töllem jó néven végyed, azt kívánom:

Iráni Debreczenben, Chrístus Urunk születése után 1692. Esztendőben, die 5. Augusti.

*Kegyelmednek mint jó-
akarójának szolgálni
készek* LISZNYAI K.
PAL, Debreczeni
Schóla Mester.

VI. A' Magyaroknak nem igazán irattatott Eredeikről való Hístóriának meg-cáfolása

Bonfinius Folio 39. Edgy Jörnandes nevű Görög Hístóricus, ki a' Belifárius Tanácsosla vala, a' Magyaroknak pedig (azokért a' pusztító-kért, melyeket Görög országban,

B7

és

és Olasz országban már sokszor tőttek vala) természet szerint való ellensége vala az ő Gottufokról írott históriájában, így szól: *Philiméus* az Ostrogottufoknak, avagy a' Nap-keleti Gottufoknak Királya egykor Európában szintén a' Meotis nevű tó mellett a' Gottufokból igen nagy Tábort csinála, hogy a' Táborban csak edgy Afzszonyis be ne menne igen megparancsolá, az után csak hamar a' parancsolat ellen edgy *Alirumna* nevű Afzszony a' Táborban bé méne, ez az Afzszony igen magas, vastag, testes, parázna és Bofoorkányságot tudó Afzszony vala, melly dolgot a' Király megértvén, az Afzszonyt a' Táborból kiűzeté; azért az afzszony fámkivetésben élvén, a' Meotis nevű tón által méne az Aliai Tatár-országnak a' félire, holott nem az emberek társaságában; hanem az erdőkön és pusztákban lakozék; az után edgy Ördög, Iffiu legény képeben öltözék, az erdőben ezzel az afzszon-

nyal

nyal közösödék, ezt az Afzszonyt terében ejté, az után ez az Afzszony egy fiú magzatot fűk, és ettől a' fiú magzattól fármaztanak az után azok a' Tatárok, a' kik Tatár-országból Atylálal edgyütt Európában, Erdélyben Magyar-országban és Pannóniában, kijöttek és Magyarokká levének: és így ezek a' Magyarok attyokra nézve nem embertül; hanem ördögtül fajtottanak és fármaztanak, s' azért is szokta edgyik Magyar úgy sídni a' másfikt: *Aha ördög attá! Első Felelet:* Ez a' Jörnandes nevű ember a' mint fellyeb-is mondám a' Magyaroknak igen igen nagy ellensége s' gyűlölője vala, mivel a' Magyarok Görög-országot, Olasz-országot, Német-országot, Galliát &c. miképpen rontották és pusztították vala el, Jörnandes maga látta az egész Keresztyénseget melly kegyetlen halállal ölnék-meg-tutta, s' ezekre a' főkre csak boffúságában fakada: *Ha ezek a' Magyarok embertül fármaztanak volna*

vólta, soha a' keresztényeknek ezeket a' kegyetlenségeket nem cselekednek. Jörnándes azért soha valósággal sem nem hitte, sem nem mondotta, hogy a' Magyarok ugyan igazán Ördögtől valóok vóltanak. *Második Felelet:* Ha penig valósággal úgy mondotta, hogy málok is úgy hidgyék, tehát az ő bizonyság tétele meg nem állhat: 1. Mert ő a' Magyaroknak meg eskütt ellensége vólt. 2. Mert a' Bent írásból és az igaz Theológiából meg áll ez az igazság, hogy a' meg-tesztelt Ördög az Aszfizonnyal úgy nem közösködhetik hogy emberi magot önthessen az Aszfizonny méhében: Láts többet erről a' Theológiákban.

VII. *Ez egész Magyar Chronikának, Efstendörül Efstendőre való le-írásának SUMMAJA.*

Christus születése után

Anno

268.

Edgy Baudétes nevű Afiai Nemes

Ta-

Tatár ada leg elsőb alkalmatosságot az Afiai Tatároknak arra, hogy Európában kijönének, a' mint aláb ki-tetfzik ad annum Christi 268.

Christus születése után
Anno

269

A' TATÁROK

ELSŐ KI-JÖVETELE. Afiaból Európában, s' leg közeleb Moldvában, Havas-alföldébe és Erdely-Orizágában (de nem Magyar-Orizágban és Pannóniában) itt kezdetik.

270

Bélamber Balamber Király a' Tatárokat Afiaból Európában leg elsőben itt vitte vala-ki.

290

Mundzuch Mundzuchus kit más néven Bendeguznak hívnak vala, Atyllának és Bledának avagy Budának

Attya, Európában Bélamber halála után Tatárok Királyává lón.

Atylla életének esztendeje következik.

Christus születése után
Anno

321

Hogy Atylla Christus Urunk születése után 321. Esztendőben született légyen, meg-tetfzik aláb az Atylla halálából, ki meg-holt életének 124 esztendejében.

Anno Christi 445.

2 322
3 323
4 324
5 325
6 326

Atylla és Bleda egy test vérek és mindketten gyermekek, az Európai Tatárokat Tütorok és Gubernátorok által igazgattak.

7 327
8 328

9.

Atylla ele- tenek esz- tendei.	Christus születése után.	Atylla ele- tenek esz- tendei.	Christus születése után.
9	329	28	348
10	330	29	349
11	331	30	350
12	332	31	351
13	333	32	352
14	334	33	353
15	335	34	354
16	336	35	355
A' Vandalusok Né- met - Orizágból Ma- gyar - Orizagban itt jottek vólt-ki.		36	356
17	337	37	357
18	338	38	358
19	339	39	359
20	340	40	360
Atylla és Buda im- már iffiú legyenek ké- növen az Európai Ta- tarokat magok íze- mélyében itt kezdék igazgatni.		41	361
21	341	Atyllának és Bledának ELSŐ VISZSZA ME- netelek Európából az Asiai Tatár-Orizágbá itt esett.	
22	342	42	362
23	343	43	363
24	344	44	364
25	345	45	365
26	346	46	366
27	347	47	367
		48	368
		49	369
		50	370

Atylla ele- tenek esz- tendei.	Christus születése után.	Atylla ele- tenek esz- tendei.	Christus születése után.
51	371	58	378
52	372	59	379
Atyllanak Budának és a' Tatároknak		60	380
MASODIK KI-Jö- vetele: Asiaból Euró- pában leg közelebb Erdélyben, Magyar- Országban és Pannó- niában.		61	381
53	373	62	382
Atylla fellyeb meg- mondott Bendeguz- nak fia, ki az Európai Tatároknak Királlya vala, Asiaból a' Tatá- rokat Európában s' leg közelebb Erdély- ben Magyar-Ország- ban Pannóniában itt hozá-ki.		63	383
54	374	Atylla es a' Magya- rok a' Duna vizenek Észak felől való par- tyára érkeznek, és izállanak ott a' hol most Pest vagyon.	
Atylla a' Magya- roknak Fő Kapitán- nyává itt téteték.		64	384
55	375	Első Hada Atyllá- nak, és a' Magyarok- nak itt kezdetik.	
56	376	65	385
57	377	66	386
		67	387
		Második hada A- tyllának és a' Magya- roknak.	
		68	388
		A' Magyarok Pan- nóniát itt foglalák-el, és benne lakni it kez- dének.	
		69	389
		Atylla a' Magya- roknak	

roknak Fejedelmek-
ká (Királly) itt tété-
tik.

Atylla ele- tének Esz- tendei.	Christus születése után
70	390
71	391
72	392
73	393
74	394
75	395
76	396
77	397
78	398
79	399
80	400
81	401

Harmadik hadako-
zása Atyllának és a'
Magyaroknak.

82	402
83	403
84	404
85	405
86	406
87	407
88	408
89	409
90	410
91	411
92	412

Atylla ele- tének Esz- tendei.	Christus születése után
93	413
94	414
95	415
96	416
97	417
98	418
99	419
100	420
101	421
102	422
103	423
104	424
105	425
106	426
107	427
108	428
109	429

Negyedik hadako-
zása Atyllának és a'
Magyaroknak.

110	430
111	431
112	432
113	433
114	434
115	435
116	436
117	437
118	438

Atylla ele-
tének Esz-
tendei.

119	439
120	440
121	441
122	442
123	443

ötödik és utolsó ha-
dakozása Atylla Feje-
delennek és a' Magya-
roknak.

124	444

Hogy Atylla életé-
nek 124 - Esztendő-
korában, Christus U-
runk születése után
444 - Esztendőbe holt
vala meg Pannóniá-
ban, annak a' dolog-
nak igazságát a' Histo-
ricusok edgy szájjal
olly világosan bizo-
nyíttyák, hogy abban
senki sem kételkedhe-
tik. Mellyből két do-
log következik: 1.
Hogy Atylla született
vóit Ann. Chr. 321.
2. Hogy e' fellyebb
meg-irt Atyllának egj
más mellé rakattatott

esztendei igazán irat-
tattak le.

Christus
születése
után való
Esztendők.
445
446

Kaba és A -
ladárius a' meg-holt
Atyllának két öreg-
bik fia a' magyar ba-
rodalomért egy-más
között két esztendők
alatt nagy vér ontáso-
kat télnek.

Kabának Atylla
fiának és a' Magya-
roknak Pannóniából
Görög-Országban, és
az Ahiatatar-Ország
ban való

MASODIK VISZSza
menetele.

447

Kaba az harczról
meg-maradott Ma-
gyaroknak nagyobb
réizével Pannóniából
Görög - - Országban
menvén, ott tizen há-
rom

rom Elzítendeig lakék
Emmenzár és U-
zindur edgy teit-vér
Magyar Hadnagyok,
az harcztól meg-mar-
radott Magyaroknak
kissebbik részével lak-
ni Erdély-Országának
Nap kelet felől való
részében menének,
ott meg-telepedtek és
magokat Szekelyeknek
nevezék.

*Christus
születefe
után való
Esztenők*

448

Pannóniát az O-
strogottulók lakni el-
fogallalyak.

449

450

451

452

453

454

455

456

457

458

459

Kaba és a'
Magyarok Görög or-
izágot elhagyván, az
Asiátatár Országban
visziza menének, az
hol: 235 - elzítendeig
lakának, Görög Or-
szágban azért és Tatár
Országban éppen 296
Elzítendőkig lakának.

*Christus
születefe
után való
Esztenők*

500

Az Avarcsék, avagy
Hunnus Avarcsék
Nemzetségekre néz-
ve Tótok, a' Tanais
folyó vizétől lakni
Rácz - Országban és
Myfiában jövének.

526

A' Longobárdusok
Német - Országból
Pannóniában jövenec
és abban lakának.

Arpádnak és a' Ta-
tároknak Ásiából Eu-
rópában, s' leg köze-
leb Erdélyben, Szi-
lágyságban, Felső s'

alós Magyar Ország-
ban való
HARMADIK ES U
TOLSÓ ki-jövelelek.

*Christus
születefe
után való
Esztenők*

744

Arpád Atyllának
Unokaja a' Tatárokat
Ásiából Európában s'
leg közeleb Erdélybe
Magyar Országban és
Pannóniában itt ho-
zá-ki.

745

A' Tanais vizétől
fogyán éppen Pannó-
niáig való hadakozási
a' Magyaroknak itt
kezdetnek; de az út-
ban nem műlatnak;
hanem Pannónia felé
igen sietve mentek.

746

Arpád és a' Magya-
rok Erdélyben el ér-
keznek, és Erdélyben
hat Elzítendeig lakta-
nak, ott Arpádot Fő

Kapitányává tévék'
HARM FŐ KAPI-
TANYI a' Magya-
roknak:

Kik ezek: 1. Ar-
pád. 2. Arpád fia
Zoltán, és Zoltán fia
Toxus, ki az első Ma-
gyar Királynak Gej-
zanak Attya vala, To-
xus után osztán Ma-
gyar Országban Ki-
ralyok uralkodtanak.

*Christus
születefe
után való
Esztenők*

747

(1.) Arpád Almof-
nak fia, és a' Magya-
roknak első Fő Kapi-
tannya itt lött.

748

749

Arpád és a' Magya-
rok az Erdélyi Széke-
lyeket, mint Attyok-
hait mind meg ne-
mesíték.

750

Arpád és a' Magya-
rok Erdélyből Ma-
gyar-

gyar-Országának meg
kimlelése Svatopá-
gus nevű Tóót Király
hoz küldének.

Christus
születése
után való
Észteendők

751
Arpád, és a' Magya-
rok Erdélyből ki jö-
vén, Magyar-Orzá-
got itt foglalák el.

752
Arpád és a' Magya-
rok magok között
Erdélyt, Magyar-Or-
szágot és Pannóniát el
oíztak.

753

754

755

756

757

757

758

659

Arpádnak és a' Ma-
gyaroknak első hada-
kozások itt kezdetik

760

761

A' Nagy Cároly Ki-
rály Olasz - Orizág-
ban a' Longobárdulo-
kat itt vágá-lé.

Arpádnak és a' Ma-
gyaroknak második
hadakozások.

Arpádnak és a' Ma-
gyaroknak harmadik
hadakozások.

Christus
születése
után való
Észteendők

762

763

764

765

766

767

768

769

770

771

772

773

774

775

776

777

778

779

780

781

Christus
születése
után való
Észteendők

781

782

783

784

785

786

787

788

789

790

791

A' Nagy Cároly
Császár elsőben a' Ba-
varusokat s' az után a'
Hunnus Avareseket (de
nem a' Magyarokat)
Pannóniában itt veré
meg.

792

793

A' Nagy Cároly
Császár elsőben a' Né-
met-Országi Saxokat
s' az után az Avarese-
ket meg-veré.

794

795

796

A' Nagy Cároly
Császár elsőben a' Ba-
varusokat s' az után az
Avareseket ismét meg
veré.

Christus
születése
után való
Észteendők

797

798

Nagy Cároly Csá-
szár csak nem mind
le-vágá az Hunnus
Avareseket.

799

800

801

802

Arpád a' Magyarok
első Fő Kapitánya
itt hal-meg.

803

(II.) Zóltán Ar-
pádnak fia, a' Magya-
roknak második Fő
Kapitánya itt lett.

804

805

806

807

808

809

C

Christus születése után való Esztenők	Christus születése után való Esztenők
809	834
810	835
811	Zoltánnak és a'
812	Magyaroknak ötödik
813	hadakozások.
814	836
815	837
Zoltánnak és a'	838
Magyaroknak negye-	839
dik hadakozások.	840
816	Zoltánnak és a'
817	Magyaroknak ható-
818	dik hadakozások.
819	841
820	842
821	843
822	844
823	845
824	846
825	847
826	848
827	849
828	850
829	851
830	852
831	853
832	854
833	855

Christus születése után való Esztenők	Christus születése után való Esztenők
855	879
856	880
857	881
858	882
859	883
860	884
861	886
862	887
863	888
864	889
865	Zoltán a' Magya-
866	rok Fo Kakitánnya itt
867	hólt meg.
868	890
869	(III.) Toxus Taxis
870	Zoltánnak fia, a' Ma-
Zoltánnak és a'	gyarok harmadik és
Magyaroknak hete-	utolsó Kapitánnya itt
dik hadakozások.	léfzen.
871	891
872	892
873	893
874	894
875	895
876	896
877	897
878	898
	C 2
	899

Christus
születése
után való
Eszteendő

899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919

Conradus Francó-
niából való Német
Ur, a' Római birodal-
mat a' Gallusoktól el-
vévén, a' Németekre
szállitá.

920

Toxusnak és a' ma-
gyaroknak nyolczadik
hadakozások.

Christus
születése
után való
Eszteendő

921
922
923
924
925

Toxusnak és a' ma-
gyaroknak kilencze-
dik hadakozások.

926
927
928

Toxusnak és a' ma-
gyaroknak tizedik ha-
dakozása.

929
930

Toxusnak és a' ma-
gyaroknak tizen ed-
gyedik hadakozások.

931
932
933
934
935
936

937

Christus
születése
után való
Eszteendő

937
938
939
940

Toxusnak és a' ma-
gyaroknak tizenket-
tődik hadakozások.

941
942
943

Toxusnak és a' ma-
gyaroknak tizen-har-
madik hadakozások.

944
945
946

947
948
949

Toxusnak és a' Ma-
gyaroknak tizen-ne-
gyedik hadakozások.

Christus
születése
után való
Eszteendő

950
951
952
953
954
955
956
957

Toxusnak és a' Ma-
gyaroknak tizen ötü-
dik és utolsó hadako-
zások.

Toxus a' Magyarok
harmadik és utolsó
Fő Kapitányja itt ö-
llettetett vala meg.

KIRALLYAI

A' MAGYAROKNAK

Itt kezdődnek:

C3

Chri-

*Christus születése után való
éftendőek.*

958

1. Geiza avagy első Geiza, a' megöltetett Toxus nevű Fő Kapitánynak fia, a' Magyaroknak leg elsőbb Királyává ebben az éftendőben választaték.

989

2. Szent István második Magyar Királlyá, ebben az éftendőbe téteték.

1003

A' Magyarok leg elsőben Keresztényekké itt lettenek vala.

1039

3. Német Péter Alemanniából való.

1042

4. Aba Abba kirul nevezeték Aba-Ujvár.

1046

5. Német Péter, kirul fellyebb-is szóllék.

1047

6. Első András Király, kit Endrénék-is hittanak.

A' Magyarok a' keresztyénségből a' Pogányságra itt visszafra térének.

1053

1053

A' Magyarok másodszor keresztyénekké itt lettek vala.

1059

7. Első Béla Király.

A' Magyarok a' keresztyénségből másodszor itt tértenek vissza a' Pogányságra.

A' Magyarok harmadszor és utolszor keresztyénekké itt lettek vala.

1062

8. Salamon Király.

1071

9. Második Geiza Király.

1075

10. Első László Király, avagy Sz. László, a' ki Várad várát fundálta.

1096

11. Első Cálmány Király.

1115

12. Második István Király.

1132

13. Vak Béla Király avagy második Béla.

1142

14. Harmadik Geiza, &c.
1162
15. Harmadik István Király.
1173
16. Harmadik Béla Király.
1193
17. Imre Király.
1211
18. Második László Király ismét.
1211
19. Második András Király, ali-
ás Endre.
1235
20. Negyedik Béla Király.
1270
21. Negyedik István Király.
1273
22. Harmadik László Király.
1291
23. Harmadik András Király.
1302
24. Második Venceslaus Cseh fiú
völt ez.
1305
25. Ottó Német fiú völt ez.
1310

26. Második Cároly Király, ki
Olafz fiú völt.

27. Lajos, Olafz fiú völt.
1342
28. Mária Királyné.
1383

29. Sigmond Király ki Német fiú
völt.
1386

Két paraszt Királyok Antal és
Márton a' parasztságnak Királyi
itt völtanak.
1438

30. Albert Király Német nemzet.
Corvinus Jánosnak avagy Hunya-
di Jánosnak dolgai itt kez dődnek.
1440

31. László avagy Vladislaus Len-
gyel nemzet, a' ki Hunyadi Jánost
1. Hadi Generálisá. 2. Erdélybē
Fejérvár megyében Bánnusá avagy
Bánná. 3. Erdélyi Vajdává tette
vala. Ez a' Vladislaus fegte vala
meg az Amurátes Török Császárnak
adot hitét.
1444

32. László ki gyermek vala, azért
C 5 a'

a' Magyarok itt Hunyadi Jánost Magyar-országi Gubernátorra tették vala.

1457

Szilágyi Jánost a' Magyarok Magyar-Ország Gubernátorságra választák.

1459

33. Corvinus vagy Hunyadi Mátyást, Corvinus avagy Hunyadi János fiát a' Magyarok itt tévék Királynak. *A' több következő Magyar Királyokról rövidségnek okáért semmit sem írok. Vége.*

1692

Első Leópöld. nevű Római Imperátor és Magyar Országának Királya Várad Várát a' Törököktől vissza vésti.

1692. Jul. 23.

Annyi Sáskákat jöttek vala bé Debreczen Városában, hogy a' veres Torony csak közel-is alig alig látfott a' Sáskáknak fokaságok miatt; sőt a' mezőben és a' levegő égben annyi repült, hogy távul fekete felhőknek mondottad volna lenni, melly Sáskáknak elveféséért a' Debreczeni Eccle-

Ecclesiá, edgynéhány Tsötörtökön böjtölt s' a' Templomban-is minden Tsötörtökön háromszor mentenek az Isteni foglalatra.

VIII. *Emmek a' Magyar Chronikának öt Reszei e' következők.*

Az Első Rése le-írja Belámbert a' vagy Balámbert nevű Tatárok Királyának és az Ásiai Tatároknak Ásiából Európában, leg közelebb pedig Móldvában, Havas-alföldében, és Erdélyben (úgy hívják ma) való *Első bejöveteleket*, és ott való megtelepedéseket: Ez alkalmatossággal azért a' Tatárok nem vóltanak Magyar-Országban és Pannóniában.

A' Második Rése le-írja Atyllának és Blodának Budának (ki Atylla öttse vólt) Erdély-Országából, Havas-alföldéből és Móldvából való *Első vissza meneteleket*, az Ásiai Tatár-országban: *E' meg-jelentett két Réseit e' Chronikának csak igen kevés Hístó-*

C6

ricu-

ricusok írják meg; hanem a Magyar
Chronicát kezdik csak, e' következendő
harmadik Részén.

Az Harmadik Réfse, le-írja Atyllá-
nak, és az Asiai Tatároknak Asiából
Európában, s' leg közeleb penig
Moldvában, Havas-alföldében, Er-
délyben, Alsó és Felső Magyar-Or-
szágban, és Pannóniában való bé-jö-
veteleket, és ott való megtelepedéseket

A' Negyedik Réfze két dolgokat
ir-le. 1. Le-írja Kabának (ki a'
meg-holt Atyllának fia vala) és ő vé-
le fok Magyaroknak Pannóniából
Görög-országban, és onnat ostan az
Asiai Tatár-országban való második
vissza-meneteleket. 2. Le-írja a'több
meg-maradott Magyaroknak Pannó-
niából Erdély-országában való béme-
neteleteket, s'Erdélynek Nap-kelet fe-
lő való réfében meg-telepedéseket,
kiket ma Székelyeknek hívunk

Az Ötödik és utolsó Réfse-is két
dolgokat ir-le. 1. Arpádnak (ki
Atylla Unokája volt) és fámatalan
fok

fok Tatároknak Asiából Európában,
s' leg közeleb penig Erdélyben, Ma-
gyar-országban és Pannóniában való
Harmadik ki-jövelteleket. 2. Sum-
máisan rendel le-írja, az Első harmintz
három Magyar Királyoknak neveit
és viselt dolgait fíntén Mátyás Kirá-
lyig.

Vége a' Dedicatio helyett le-irt
nyolcz dolgoknak: Ezután következ-
zik onnan maga a'
Chronica.

E L S Ő

KI-JÖVETELEK.

Belámbér avagy Balámbér
Nevű Asiai Tatárok Királyának.

E S

AZ ASIAI TATAROKNAK.

A' Scithiai avagy az Asiai
Tatár-Országból, és leg el-
sőbb be-jövelelek Európában, s' leg kö-
zeleb a' Meótis nevű Tóon által költ-
özvén Elsőben Taurica Gersonnésus-
ban. 2. Alania Országban (melly
Ország abban az időben az Ostrogot-
tusoknak hódol vala); az után Dácia-
ban, az az Moldvában, Havas-alföl-
dében, és Erdély-országban (melly Or-
szágok is akkor a' Gorusoknak hódol-
tanak) de nem jöittenek vala ki Ma-
gyar-Országban és Pannóniában, mely
Tatárok első ki-jövelelek esett vala
Chri-

Christus születése után 270-Estendő-
ben, Atyllának Tatár-Országból való
ki-jövelelének előtte esett vala 102.
i. e. száz két estendővel.

Heltai Gáspár, ki Bonfinius
írását Folio 8. és 9. jól meg-
olvasá volt, az ő maga ma-
gyar Chronikájában így szól:

Az Asiai Tatárok, avagy a' követ-
kezendő Scithiai s' Hunniai Tatárok,
midőn leg elsőben Asiából Európá-
ban ki-jöttek vala, annak előtte az A-
siai Tatár-országban fántani, vetni,
kapálni, semmit sem tudtanak, sőt ga-
bonát, úgy mint: búzát, rozot, árpát,
zabot, lencsét, borsót, &c. a' sivatag
és sovány Scithiai Tatár-országban
lakván, soha nem is láttanak, kenye-
ret soha nem ettenek; hanem vadakot
vadástanak, madarakot madarástanac
halakat halástanak, rettenetes sok bar-
mokat tartottanak, vadaknak, halak-
nak, s' madaraknak és házi barmok-
nak húzával éltenek, annak felette faj-
tot, tejet, mézet ettenek, ruházatot is
penig

penig magoknak egyébből nem csináltak; hanem a' megfogattatott vadoknak kikétfittetett bőrből. *Lás. Job. Nadányi Flori C. 14. ezekh. hasonl.*

*Callinichi Experientis Atylla
in Adjectionibus ad finem
Bonfinii így szól:*

*Christus sületése
után való estend.*

268

Edgy Baudétes nevű Nemes Asiai Tatár, ki a' Meótis nevű tónak Napkelet felől való partyán lakik vala, egykor Istennek gondviseléséből vadászván, edgy nagy Szarvassal addig űze, hogy a' bé fagyott Meótis tóon által űzvé, a' Szarvassal edgyütt a' Meótis nevű tóonak, Nap-nyógot felől való partyára, és így Európának féliben tárlaival edgyütt bé-érkezék, Európának képségén, és kies vóltán fokot csudálkozáék, ostan ísmét azon úton mellyen Európában jött vala Tatár-országban viéssa méne, hogy ő Uj világot, még penig igen kielt lát

lált volna, Belámbernek Balámbernek az ott lakozó Tatárok Királynak meg-jelenté, és hogy Belámber fok fámú Tatárokkal a' Meotis tóon által költözvén Európában ki menne, ott Országokat hódóltatna, és a' Tatárokat ott meg-telepitené, a' Királlyal el hiteté.

*Christus sületése
után való estend.*

270

Belámber avagy Balámber az Ásiában lakozó Hunniai Tatároknak Királya (mivel láttya vala hogy a' maga Orzága igen hideg, sovány, és terméketlen meddő Ország volna. 2. Azt-is láttya vala, hogy az ő Orzága a' Tatároknak soksága miatt az ő alatta való népet el nem tarthatná. 3. Baudétes nevű Fő emberének beszédét előtte forgattja vala) rettenetes fok Tatárokat gyűjte össze, az után a' Meotis nevű nagy tóon hidat csináltata által, az után An. Christi 270. az egész Tatárokkal az hidon által köl-

költözék (noha nagy kárával, mert edgyütt a' hid elromolván sámtalan fok Tatár vese a' vizben) az után Európában érkezék. *Elsőben-is* azokat a' Nemzeteket, a' kik a' Meotis nevű Tónak nap-nyúgot felől való részében, a' Pontus tengernek Eők felől való részében, és a' Tanais folyó viznek nap-nyúgot és Dél felől való részében laknak vala, nagy váratlan és véletlen hadaival meg-üté, leg közeleb Taurica Gersonnéfust, és az Alanusok Országát meghódóltatá, Alaniában igen fok vért onta, és azokat az Országokat meghódóltatá. *Azután* Dáciában az az Móldvában, Havas-alföldében, és Erdélyben érkezék, az ott lakó Dácusokat és Gotusokat meg-hódóltatá; de NB. Ez alkalmazottsággal Magyar-országban és Pannóniában sem Belámber, sem az ő fia Bendeguz (ki Atyllának édes Attya vala) nem méne.

290

Mundzuch avagy Mundzuchus
nevű

nevű Tatár, ki Tatár-országban Király nemből fármazott vala, ki más néven Bendeguznak hívnak vala, ki is Atyllának és Bledának Budának Attya vala (a' mint ide fellyeb fol. 9. az Atylla nemzetségének Catalogusából ki-tetzi) Belámber királyságában az hadnak Fő Kapitánnya, Belámber halála után penig a' Királyságban succédála: Ez a' Mundzuch nevű Király Imrét az Ostrogottusok Királyát meg-ölé, az után Unitárius ki Imre Király ötse vala, az Alanusok családsága által Mundzuchot és a' Tatárokat kétfér igen meg-veré; de az harmadik csatán Mundzuch Unitáriust, és az Ostrogottusokat meg-birá, az Ostrogottusokat, és valakik a' Pontus tengere nap-nyúgoti végén laknak vala, mind a' Duna vizéig meghódóltatá, az után meg-hala, és maga helyében két fiait, Atyllát és Bledát Budát hagyá.

*Atylla életének
estendeje.*

1

*Christus születése
után való estend.*

321

A-

Atylla a' Bendeguznak fia, hogy ebben az estendőben, úgymint Anno Christi 321. sületett vala e' világra. En innen tudom mert valamenyi Historicusok irtanak Atylláról, mindnyájan edgy fájjal azt mondják hog' Atylla holt meg életének 124. Estendejébe An. Christ 445. A'melly Synchronismusból igen könyű ki-hozni, hogy Atylla sületett volt An. Chr. 321.

6

326

Atylla és Bléda avagy Buda még gyermek korokban, mikor még uralkodni nem tudának, az Attyok halála után az Európai Tatároknak Királyaivá lésnek, de mint hogy gyermekek valának a' Tatároknak közönséges akarattyokból Hottáriust és Rugilat Mundzuchnak két testvér ötsét Atyllának, és Budának, és az egész Európában lakó Tatároknak Tátorivá, gondviselőjévé, Gubernátorivá választák, a' kik az Európai Tatárokat mind addig mig Atylla és Bléda felnevekedének fép dicséretes-

sen

sen igazgatták, Atylla és Bléda Európában a' Duna vize mellet (a' mint majd meg próbálom) felnevekedének az után a' megemlített Gubernátorok meghalának.

20

340

Atylla és Bléda itt immár jó iffiú Legények, az Erdélyben lakozó Gepidákat, és fámatalan fok Európai Sarmatákat Saurómatákat meghódoltaták, de Erdélyen kívül sem Magyar-országban, sem Pannóniában nem menének, annál inkább ez alkalmazósággal sem Magyar-Országban, sem Pannóniában nem lakának; a' mint ide aláb ad Annum Christi 381. világosan meg-tetfik.

1. Kérdés: Atylla és Bléda Buda hol sülettetek volt, vallyon az Asiai Tatár-országbané avagy Európában a' megjelentett Tatároknak Táborokban? Felelet: A' felsőb irásokból akar ki könnyen e'fében veheti hogy nem az Asiai Tatár-országban; hanem Európában sülettetek volt. 1. Oka:

ka: Mert Bonfinius 3-könyvében 50. levélen azt írja hogy Atylla egykor a' Magyarok előtt perorálván így szól: *En a' Scithák Táborában sültettem vala*, &c. 2. Oka; Mert Európában (a' mint meg látók) egymás után két Tatárok Királyi uralkodának Belámer és Mundzuch, kik között mikor az utolsó Mundzuch meghala, még akkor Atylla és Bléda (a' mint fellyeb meg-jelentém) csak gyermekek valának s' az Európai Tatárok Országát is kicsiny gyermek voltok miatt sokáig csak Tútorok és Gubernátorok által igazgatták.

2. Kérdés: Atylla vallyon Móldvában, az Ostrogottusok között, vagy Havas-alföldében a' Wisigottusok között, avagy Erdély-országában a' Gepidák között sültettek volté? *Felelet*: Némelly Hístoricusok azt mondgyák, hogy Erdélyben Enyed Várársában (kit akkori időben Engeddinek hívtanak) sültetett

tetett volna, melly ő sententiájokat mondásokat innen próbállyák; mert ő maga Atylla oda fellyeb folio 14. az ő maga Titulussában azt írja hogy, Engeddi nevű Várasban sültetett, keressd-meg pedig te minden Geógráphus könyvekben, úgy mint: az Atlásban, Ortéliusban, Philip. Cluverusban, és meg látod s' meg tudod hogy e' féles világon sohol nem volt Engeddi nevű Váras vagy Falu; hanem csak a' Canaán földében a' Sodoma és Gomorrha, avagy a' meghólt Tenger mellett volt edgy Engeddi nevű Sidó Váras, de ott Atylla nem sültetett volt, sőt életében a' Canaán földében sem volt, certé nec apud Rhetos Engaddinos &c.

3. Kérdés: Atylla vallyon Móldvában, vagy Havas-alföldében avagy Erdélyben neveltetett volté fel az ő gyermekiségében? *Felelet*: Azt ítélem hogy Havas-alföldében a' Wisigottusok között neveltetett volt fel bintén a' Duna vize mellett. Oka
cz:

ez: mert Bonfinius Lib. 3. Fol. 50. Atylla egykor a' Magyarok előtt be-
szélvén s' peróralván így szól: *En a'
Scitbáknak Táborában sültettem va-
la*, fel-is azon Táborban neveltetem
vala, s' magam jó kedvemből penig
a' Duna vizét gyakorta által úszom
vala, ez a' Duna vize penig Havasfal-
fölső felében vagyon; sőt Havas-
alföldén megyen által.

4. *Kérdés:* Atyllát és az ő ötszét
Bledát Budát micsoda nagy okok
kényszerítették volt arra: hogy Euró-
pát elhagyván az Ásiai Tatár-ország-
ban vissza mennének, abban a' Tatár
Országban tizenkét évtendeig lakná-
nak, s' az után Anno Christi 373. az
Ásiai Tatár-országból Európában re-
tenetes nagy Tatár Táborokkal vi-
szajönének? *Felelet:* Atylla és Bu-
da Európában lakván ki tanulták va-
la melly nagy erejek volna a' Római
Imperatoroknak: úgymint kik immár
Európának, Africának, és Ásiának
nagyob réseit meg-hódóltatták vala,
azt

azt-is efsékben vették vala, hogy nem
vólna az Európai Tatároknak annyi
erejek és tehetségek hogy a' Római-
kat megverhetnék, annakokáért fel-
tévék magokban hogy Tatár-ország-
ban vissza menvén önnét annyi sok
ezer Tatárokat hoznának-ki, kiknek
erejekkel ők a' Rómaiakat meg-ver-
hetnék.

5. *Kérdés:* Ezek a' Tatárok kik
leg elsőben Belamber nevű Királlyal
jöttek-ki Európában az Ásiai Ta-
tár-országból, hány évtendeig laká-
nak Európában, Móldvában, Havas
alföldében s' Erdélyben? *Felelet:*
Kilenczven évtendeig, úgy mint An-
nis Christi. 270---360.

E L S Ó

VISZSZA-MENE-

telek Atyllának, és Bléda a-
vagy Buda KIRALYOKNAK,
Európából az Ásiai Tatár-ország-
ban; melly visszsa-menetelek A-
D tyl-

tyllának és Budának lett vala e'
következendő Atylla és Chri-
stus estendejekben.

Atylla életének   Christus születése
estendeje.   után való estend.

41

362

Atylla és Bléda Buda Európát el-
hagyván, az Asiai Tatár-országban
vissza menének, azon Tatár-ország-
ban tizenkét estendőig lakának, Asi-
ában a' Médusok országát meg-hó-
doltaták, a' mint az Atylla Titulátsá-
ból ki-tetfik, a' mellyben magát Mé-
dusoknak Királyának írja lenni, az
után tizenkét estendők alatt rettenet-
es fok Tatárokat gyűjtének össze ki-
ketis Európában bé-hozának, a' mint
a' következendő dolgokból kitetfik.

MASODIK KI-JÖVETELEK

Atyllának és Tiz-száz ezer
TATAROKNAK.

Sőt-

Scithiából, avagy az Asiai Tatár-
Országból, ott-is penig a' Massagéták,
Sogdiánusok, Hircánusok, Médusok
Féjér és Fekete Hunnusok Országából,
és második bé-menetelek Európában
s Erdély-országában. Első bé-me-
netelek penig alsó és felső Magyar-or-
szágban és Pannóniában ott-is penig Sy-
cambria nevű el-pusztult régi Váras-
ban, melly Váraszt ma ő Budának hív-
nak.

Atylla életének   Christus születése
estendeje   után való esten.

47

367

Mivel Scithia, avagy az Asiai Tatár
Ország, igen igen hideg, sovány és
meddő Ország vala, a' Tatárok-is az
ő sokaságok miatt Tatár-országban
immár el nem férnek vala, és mivel
Atylla és a' Római Imperátornak
megrontására már régen igyekeznek
vala (a' mint fellyebis ad annum Chr.
340. megmondám) annakokáért A-
tylla, és a' Tatárok Scithiából avagy
az Asiai Tatár-országból Európában

D 2

ki-

kijöni, egélsz hat estendők forgása alatt felcseggel, gyermekekkel, és minden barmokkal együtt kékülnének melly kékületlön Annis Chr. 367-372.

53

373

Mikor Valens 47. Római Imperátor uralkodnék Rómában, Atylla és a' Tatárok Asiat elhagyván, a' Tanais nevű nagy folyó vizén által kelvén tíz száz ezeren, és azon kívül nyolcz ezeren Európában érkezének.

Mikor Atylla és a' Tatárok Európában béérkezének, akkor Európában három nagy birodalmakat tapasztalnak, mellyek im ezek.

1. Római birodalom, melly kiterjed vala Nap nyugottúl fogva a' Rénus, és a' Duna vizéig, Pannónia-is azért akkor a' Római birodalomhoz tartozott.

2. Sarmátiai avagy a' Saurómaták birodalma, melly birodalomban benne vagyon Alania, Roxolánia, Bessia, a' Venedusok, Qvadusok, az igen nagy Orosz

Orosz-ország, mellyben vagyon Muszka-ország is, Lengyel-ország-is, Gottusok, Ostrogottusok, Wisigottusok, és Gepidák Országá.

3. Magános külön való birodalmak, úgymint Spaniál-ország, Gallia, &c.

Azoknak az Országoknak elősámlálása, mellyeket Atylla, az Európában kijött Tatárok (ma Magyaroknak hívják) a' Tanais vizétől fogván, egész Magyar-Országig, tízenedgy estendők alatt foggyverrel meghódoltattanak.

53

373

(1.) Alania avagy az Alanusok Országá, melly az Alanus folyó vizről neveztetik, ezek az Alanusok eredetkre nézve Oroszok és így Tótok kik a' Tanais folyó viznek nap-nyugott felől való partyán laktanak, mely Országban mihelyt Atylla béérkezék, a' Tatárok menten meggyőzék, meghódoltaták, abban Ország gyűlést hirdetének, a' tíz száz ezer és

D3

nyolcz

nyólcz ezer Tatárokból hét nagy Táborot csinálának, az hét Táboroknak elejekben hét nevezetes Kapitányokat állatának, ezeknek a' Kapitányoknak Atyllát elejekben tévék, és így Atyllát leg felsőb Kapitánnyá választák; ezek így végben menvén Atylla Európában lakván életének rendiben csak két tiszter vilet; mert a' mint mondám, elsőben Fő Kapitányságot, s' az után Fejedelemséget (mellyet mások Királyságnak hívnak) Ezek az Alanusok Atyllának tellyes életében Atylla mellett vitézen szolgáltának, és Atyllát fegyverekkel híven szolgálták.

54

374

(1.) FŐ KAPITÁNYSAGA

ATYLLANAK.

Melly Kapitányságot Atylla XVI esztendőök elfolyása alatt igen dicseretessen, és igen serényén vilet, itt kezdetik; melly Kapitányságot némellyek Herczégfégnek, némellyek pedig Fejedelem-

delem-

delemfégnek szoktak hini s' nevezni.

A' Tatároknak avagy a' Magyar Hunnosoknak két Kapitányai, kiket a' Tatárok az Alania-Országban lett Ország Gyűlésében Atylla életének 53-esztendejében, Anno Christi 373 állatának vala első, nevek. 2. Mindenik Kapitányság alatt lévő Tatár Vitézeknek Bámok így következnek:

1. Keve nevű Kapitány, kinek kapitánysága alatt vóltanak Tatár vitézek, ez 142859. a' Keve Pannóniában a' leg első csatán esett vala-el. Lásd ad an. Christi 384.

2. Keme Kapitány, ki parancsolt ennyi Tatár vitézeknek: ez a' Keme leg 142859. felsőb Pannóniában a' második csatán esett vala el. Lásd ad annum Chr. 387.

D 4

3. Bé-

3. Béla, ki alatt vóltanak
Tatár Vitézek szám szerint 142859.
ez a' Béla a' meg-mondott
Kémével esett valael a' má-
fodik harczon.

4. Kaditsa, ki parancsolt
ennyi Tatár vitézeknek: ez 142859.
a' Kaditsais Kémével és Bé-
lával edgyütt esett vala el.

5. Tsaba, ki parancsolt
Tatár vitézeknek szám- 142859.
szerint.

6. Bléda avagy Buda az
Atylla öttse parancsolt: ezt 142859.
a' Budát anno Chr. Atylla ő
maga ölte vala meg.

7. ATYLLA ő maga, ki
ezek között a' Kapitányok
között leg felsőb Kapitány
vólt, parancsolt szintén an-
nyi vitézeknek. 142859.

Addáld öszve és tészen
szám-szerint ennyi vité-
zeket. 1008000.

Ellenvetés: A' Magyar Calendári-
omban

omban így vagy on, hogy a' melly
Tatárok Atyllával edgyütt Európá-
ban ki jöttek vólt, azok csak tíz száz
ezeren vóltanak, miért adál tehát te
nyólcz ezeret hozzájuk? *Felclet:*
Mert Atylla azokat a' 8000. Magya-
rokat külön szakasztotta vala a' vég-
re, hogy ha vagy az harczon, vagy
közönséges halál által a' tíz száz ezer
embereknek számok meg kissebbed-
nék, azokból a' 8000. emberekből
pótolná-ki a' tíz száz ezer emberek-
nek számát.

Ezek mind így lévén, ugyan Ala-
nia-országban; a' megnevezett Or-
szág Gyűlésében az hét Kapitányok
edgy Cadara nevű tudós és eszes Ta-
tárt, ki annak elötteis a' Tatárok kö-
zött Törvény tévő okos ember vala,
Törvény-tévő Birává, törvényeket
igazán ki szolgáltató Doctorrá, a' bü-
nosoknak törvény szerint való meg-
büntetőjévé csinálák, ez a' Cadara
jelenti vala meg az egész Tatár tábor-
nak, az hét Kapitányok végezését s'

akarattyát, ez bünteti vala meg-is a' bűnösöket.

Az után edgy darab idővel mivel az Atylla uralkodását megunták, vala ezeknek az Alanusoknak edgyik része hogy a' Rómaiak ellen hadakoznának, Africában hivattaték, kik Africából Galliában menének lakni, az után Anno Chr. 429. ezek az Alanusok Galliában Atylla ellen és a' Magyarok ellen igen harczolának.

*Atylla életének
éftendeje*

*Christus születése
után való éft.*

55

375

(II.) Russlândia Ruslo-AlániaRuxolánia, a' fellyeb megemlített Alanusoknak szomszédja, ezek is eredetekre nézve Oroszok, és így Tótok, ezek is a' Tanais folyó vizhez nem meszfze laktanak, kiket is Atylla és a' Hunnusok fegyverrel meg-hódoltatának.

57

377

(III.) Cumánusok avagy Kúnok, kik eredetekre nézve Tatárok voltak,

nak, elsőben Pannóniában Podoliában laktanak s' fejér Kúnoknak hivattatának, edgy része az után Móldvában, Havas-alföldében, az után Magyar-országban lakott, s' Fekete Kúnoknak hivattatott. Lásd ann. Christi 745.

58

378

(IV.) *Oroszok* (kiket Deákul hívnak Russi seu Rutheni) Három Russia Ország volt avagy az Orosz nemzettség, ki minden nemzetségnél talám leg nagyob avagy bőveb nemzetség, három felék. 1. A' leg nagyobbik Orosz-országot híjják Russia Alba, magyarul, Fejér Russiának, a' melly Russia Muszka-országon túl éppen az Eszaki hideg Oceánusig vagy on ki terjedve. 2. A' középső Orosz-országot híjják Muszka-országnak, (a' Muszkák tehát Oroszok) az harmadikat híjják Fekete avagy veres Russiának, melly Lengyel-országnak s' Magyar-országnak avagy Máramarosnak a' széliben vagy on, mind ezek

D 6

22

az Oroszok eredetekre nézve Afsai Tótok vóltanak. Atylla és a Magyarok jötkben Muszka-orizágát, és a Fekete Orosz-orizágot hódóltatták vólt meg.

59

379

(V.) Lytvánia Tartománya, eredetere nézve Oroszság, és így Tót-ság, mellyetis Atylla meghódóltatott vala, most Lengyel-orizágnak edgyik Tartománya.

Folio 25. A' helyeb meg említett értelmes Magyar Nemes embernek levelére való bővebb feleletek így következnek

Havas-alföldében, és Móldvában, még Christus Urunk születése előtt fokkal, még az ô Testámentomban s' az Uj Testámentomnak az elein is olyan Dácufok avagy Dávufok laktanak, kiket a' Rómaiak hittanak *Dacos Alpenfes*. 2. Erdélyben, a' Szilágyságban és alsó Magyar-orizágban éppen a' Tisza folyó vizéig lakoztanak olyan Dacufok, a' kiket hitta-

hittanak *Dacos Davos Medios*. 3. A' Duna folyó vizének penig Eszak felől való partyán, a' Tisától fogva éppen a' Pontus tengeréig laktanak olyan Dácufok Dávufok, a' kiket deakúl hittanak *Dacos Ripenses*: A' Ripensis Dácufok között penig azok a' Dacufokat a' Duna folyó viznek a' végén, az hol a' Duna vize a' Pontus tengerében befoly; hitták Gétáknak, kikről *Ovidius* így fól: *Vivere quam miserum est inter Bessos, Getas*. Az után az Uj Testámentomnak idejében Anno Christi 118. a' Trájánus Római Imperátor ezeket a' Dácufokat meghódóltatá, az után mind az három Dáciát Rómaiakkal avagy Olasz lakosokkal tele tölté, melly Rómaiak ma az Oláhok, kik a' Római és Dáciai nyelvből koholák ki a' mai Oláh nyelvet, melly Rómaiak Erdélyben mely fok Várákot, Városokat, Kastélyokat, Arany ezüst, vas és sóó bányákat éppitettek, az Históriaik véle tellyelek.

A' *Gottusok* ere-
detekre nézve Né-
met nemzetek vól-
tanak, a' kik régé
Német orfágból
ki jövé, és nap-
keletfelé indulván
a' fellyeb megem-
litett Rómaiakat
avagy Oláhokat,
és azokkal edgyűt
lakozó háromféle
Dácusokat avagy
Dávusokat, Alsó
Magyar - Orfág-
ban, Erdélyben,
Havas-alföldébé,
és Mól dvában
haddal meg-győ-
zék, és meghódól-
tatván az ő Orfá-
gokat el-foglalák.
Ezek a' *Gottusok*
három néven hi-
vattattanak.

1. *Ostrogottusok* nak
avagy nap kelet-
felől lakó Got-
tusoknak, ezek
Möldvában a'
Pontus tengéré-
ig, és Havasalföl-
dében a' Duna
vizéig laktanak.

2. *Gepidák*, a' kik
Erdélyben a' Szi-
lágyságban és al-
só Magyar-Or-
szágban a' Tisza
folyó vizéig lak-
tanak.

3. *Visigottusok*, a'
vagy nap nyugó-
ti *Gottusok*, a'
kik a' Duna észak
felől való partyá
a' Tisától fogva
fintén a' Pontus
tengeréig lakta-
nak; a' mint e

követ-

kővetkezendő irásokból is ki tetfzik.

Atylla mikor az Asiai Tatár-or-
szágból Európában ki jött vólna,
Möldvában, Havas-alföldében, Er-
délyben, és alsó Magyar-orfágban,
Gottusokat, Oláhokat, és Dácusokat
talált vala, az holott mindazonáltal
csak a' *Gottusok* uralkodnak vala.

60

379

61

380

(VI.) Az *Ostrogottusok*, kiket
magyarúl napkelet felől lakozó Got-
tusoknak hívják, eredetekre nézve
Németek vóltanak, a' kik (a' mint
fellyebis mondám) laktanak Alpenfis
Dáciában az az: Möldvában (melly
Möldva a' Pontus tengeréig mégyen-
ki) és Havas-alföldében Atylla az ő
útazásában ezeket az *Ostrogottus*o-
kat (úgy mint a' kik mind igen foka-
s' mind igen erősek és vitéz nemze-
tek valának) a' megirt két estendő
forgása alatt igen igen nehezen, és a'
Tatároknak nem kevés kárával hó-
doltatá-meg. Es mivel ezek az Ost-

rogot-

rogottufok a' másnak való fogálatot
soha nem szokták vala; sőt a' Dácu-
fokon és az Oláhokon uralkodnak
vala, annakokáért a' Móldvai Ostro-
gottufok Móldvát elhagyván, észak
felé hintén az hideg Oceanus Tenger
felé, a' Fejér Orosz-országban me-
nének lakni, kik idő jártában ostán
Oroszokká és Muszkákká (ezek-is
Orosfok) lettenek és változtanak vólt
Az Havasalföldében lakozó Ostro-
gottufok pedig, és azoknak Királyok
Valamir Atyllának így állanak: Mi-
vel mi Ostrogottufok eredetünkre
nézve mind éltig erős és vitéz embe-
rek vóltunk, soha semmi ellenségtől
Te rajtad kívül meg nem győztet-
tünk; sőt eddig a' Dácu-fokon ural-
kodtunk, cselekedt meg Te Atylla,
hogy tégedet mi csak fegyverünkkel
szolgálynunk tenéked minden Te át-
közeticben segítő seregged légyünk;
mert mi Te paraszt Jobbágyid soha
sem léfzünk: Ezeket halván az Atyl-
la az Ostrogottufok kívánságának
igen

igen örüle, hogy ő nekik hórúl óra
igazán megfizetne azt ígéré, az ellen-
segtől ny-rt pradában-is, hogy őket
réfesekké tenné azt fogadá: *Valamir*
az Ostrogottufok Királya, és az O-
strogottufok ezt halván, felkésülének
és a' Magyarokat s' Atyllát halálíg olly
igazán híven és vitéz szolgálák, hog'
Atylla rajta fokfor csudálkozott, a'
mint ide aláb bőven megírom. Az
után Atylla meghalván az Ostrogot-
tufok az egész Pannóniát elfoglalák,
és edgy kevésé abban lakának.

Atylla halála után *Valamir*, az O-
strogottufoknak Királya Pannóniá-
ban lakván az ő maga két testvér ö-
tseit Tindimert és Vindimert az O-
strogottufok között két Fejedelmek-
ké Generálisfokká tévé, kik-is Pan-
nóniában lakának, és az Oláfokat ot-
tan ottan nagy haddal fenyegeték, ezt
értvén a' Római Imperátor *Valamir*
Királynak csak Olasz-országot ne
bántaná estendőnként való Királyi
ajándékokat ígére; de két vegy három

estendő után mivel az Olások a' megígért ajándékot elfogák, azért Valamir nagy haddal a' Római Impérium ellen későle, de héjjában mért az új ajándékok Valamirt ottan hamar megcsendesíték.

Az után Valamir és az Ostrogottusok, az Avarsek avagy az Hunnus Avarsek ellen (kik nem Magyarok; hanem Orofok és így Tótok voltak, a' mint ide aláb ad Annum Christi 500. világossan meg-tanítottam) ismétlen Pannónia alól és Landor Fejér Vár alól Myfiában és Rácz-országban laktanak, nagy haddal menének, az Avarseket meghódoltaták és adó fizető Jobbágyivá tévék.

Az után Valamir, és az Ostrogottusok az egész Tótságot, Német-országot az Európai Saurómatákat, és a' Svévufokat sok hadakozásokkal fáraftá s' pusztítá mind addig valamig maga edgy erős ostromon elelék és megőlettették.

Az után a' fellyeb meg-nevezett
Tin-

Tindimer és Vindimer, edgy test-vér Atyafiak, egymás között az három Pannóniát el-oszták. (I.) Vindimérnek juta a' leg felső Pannónia, ez a' Vidimér Pannóniát elhagyván, az ő sok Gottusaival edgyütt Olasz-országra űte; de mivel őket az Olaszok pénzel megelégiték, Vindimér minden hadaival edgyütt Olasz-országból Galliában méne, onnan Hispániában méne, az hol az ő régi Atyafiaival az aláb megemlitendő Visigottusokkal megedgyeze, és így ezek az Ostrogottusok a' Visigottusokkal Hispániában avagy Spaniöl Országban edgy erős néppé lön, az után a' Saracénusok Africából, a' nagy tengeren Spaniöl Országban nagy hadakkal menvén, az Hispániában lakó Visigottusokat és Ostrogottusokat miképpen verték-meg, és Hispániából mint s' hogy űtétek volt-ki meg irom ide aláb az Visigottusok Historiájában. (II.) Tindimérnek juta az alsó Pannónia, ez is a' Tindimér egykor

kor Pannóniát elhagyván, sok számú Ostrogottusokkal edgyütt Illyriát, Macedóniát, és Görög-orfágot meghódítatá, az után Görög-orfágban meghala, kinek helyében Theodoricus a' Tindimérnek fia az Ostrogottusoknak Királyává lön, az után Theodoricus Görög-orfágot elhagyván, az Ostrogottusoknak sok hadával edgyütt Olasz-orfágra mene, azt meggyőzé, és erővel elfoglalá, az után Olasz-orfágban huson öt esztendő alatt lakék, ott a' keresztényeket felettéb háborgatá persequála, az után Olasz-orfágban meghala, az után Belisarius a' Justinianus Imperátornak Fő Generálisa a' Theodoricusnak minden maradékát, és Olasz-orfágba lakozó Ostrogottusokat meggyőzé, és nagyobb rését le vágá, az után Narses azon Justinianus nevű Imperátornak fő Generálisa, a' megmaradott Gottusokat Olasz-orfágban éppen elfogyatá ilyen módon: A' Longobárdusokat kik Pannóniában és az Hun-

Hunnus Avareseket, kik Pannónia alatt, a' Bófzinaságban és Rác-országban laknak vala Olasz-orfágban hívá, és azoknak segítségekkel élven az Ostrogottusokat elfogyatá, az után a' Longobárdusokat és Avareseket pénzrel elégitvén lakó földökben visssa küldé. Lásd aláb az Avareseket ad An. Chr. 500. és a' Longobárdusokat ad An. Chr. 526.

*Atylla életének
stendeje.*

62

*Christus születése
után való esztendő.*

381

(VII.) A' Gépidák, a' fellyeb meg említett Gottusoknak maradványi vóltanak, és így eredetekre nézve Német-orfági Németek lévén, és onnan ki jöven alsó Magyar-orfágba az az a' Tisától fogva Erdélyig, s' a' közép Dáciában az az Erdély-orfágban laktanak. Lásd Philippus Cluverus Folio mihi 420. Atylla a' meg nevezett útözásában ezeket is a' Gépidákat meghódítatá, és mind őket fegyver viselő katonákká úgy csinálá,

lá, a' mint fellyeb az Ostrogottusokat mert minnyájan vitézségre, és hadakozásra termett emberek valának, ezt halván s' látván *Aldarich* a' Gépidák Királlya, és a' Gepidák, tellyes Atyllának életében a' Magyarok mellett hadakozának, nékik híven szolgálnak, Atyllának minden hadakozásiban jelen voltanak, cselédi penig a' Gepidáknak Erdélyben és Magyar-országban laktanak.

Az után Atylla meghalván, a' Gépidák a' Magyarokra támadának, azokban igen sokat levágának, Pannóniából s' Magyar-országból a' Magyarokat kiűzők.

Az után An. Chr. 526. a' Longobárdusok (kik Német-országi Németek valának) meghalván hogy az Ostrogottusok Pannóniát elhagyván lakni Olasz és Spanyol-országban men-
tenek volna, és így Pannónia üres volna, megértvén az is hogy alsó Magyar-országban és Erdélyben Gepidák laktának, Pannónián alól penig Bósz-

Bósznában az Avarsek laktának, annakokáért anno Chr. 526. Német-országot oda hagyák, Pannóniát elfoglalák az Avarsekkal, avagy az Hunnus Avarsekkal erős frigyet tőnek, az után az Avarseket melléjek vevén az egész Gépidákat, kik Magyar-országban és Erdélyben laktak vala levágák, még neveket is a' Gepidáknak eltörlek; hanem a' Gepidákban csak azt a' keveset hagyák elevenen meg, kiket ma Erdélyben *Szászoknak* deákül Saxoknak hívnak: De a' Szászoktól láts bővebben ide alább ad annum Chr. 793.

62

381

(VIII.) Az *Wisigottusok* avagy nyugoti Gottusok, és így eredetekre nézve Németek, kik a' Tisától fogva éppen a' Pontus Tengeréig a' Duna vizének észak felől való partján laktanak, ezeknek Királlya *Theodósim*, és a' Wisigottusok midőn megértették volna hogy Atylla, és a' Hunusok az ő Attyokfiait az Ostrogottu-

tusokat és a' Gepidákat immár meghódoltatták volna, megjedvén ōk is Atyllától, anno Christi 381. *Válenst*hez Római Imperátorhoz követeket küldének, (ez az Imperátor Arriánus vallású ember vala) hogy Rácz-orfágot és Myfiát lakni nékik megengedné tölle azt kívánák, hogy ōk a' Rómaiaknak foglálni későbbek mint Atyllának s' a' Magyaroknak azt izenék, hogy ōk is minnyáján Arriánus vallásra állanának az Arriánus Imperátornak azt igérék, hogy a' Római Imperátorokat örökké fegyverekkel szolgálnák, Atyllának és a' Magyaroknak (kik a' Római Imperiumnak nem barátjai lennének) ellenek állanának, a' Rómaiak mellett a' Magyarok ellen kőfal gyanánt lennének igen fogadák. Az Imperátor ezt hallván Rácz-orfágot, és Myfiát a' Visigottusoknak adá, az után a' Visigottusok a' Dunán által kelvén Rácz-orfágot és Myfiát megfoglalák, a' Pogányságot elhagyván menten Ariánusok.

nusokká levének, magok között menten Ariánus Püspököket berzének, és így a' keresztényeknek igen nagy ellenségi levének; Válenst Imperátoris hogy a' Visigottusok földgyát búzáúl, rosúl, árpáúl, és pénzúl fizetné nékik meg, azt igéré edgynéhány estendeig fépen megis fizeté; de az után az Imperátor Praefectusai és Udvarbirái fősvények és magoknak koporó emberek lőnek, a' Visigottusoknak gabonabéli fizetéseket elfogák, a' Visigottusok és azoknak cselédgyek sokáig és sokat éhezének mert a' Visigottusok panafolkodásával semmit sem gondolának, tovább a' Visigottusok az hamis Praefectusoknak hamiságokat nem szenvedhetvén, a' megnevezett Praefectusokat és Udvar birákat megölék, egész Rácz-orfszágban és Myfiában valahol gabonát kaphatának mind elvivék, és magokéva tévék, melly dolgot az Imperátor megértvén Rácz-orfágba méne, mikor a' Visigottusokat lea-

karná csendésíteni, a' Visigottufok az Imperátortis levágák megölik, az után Gratiánus, 2. Valentiniánus, 3. Theodósius, és Arcádus Római Imperátorok idejekben a' Visigottufok Rác-országban, és Mysiában Király nélkül laktanak, az után Honorius Római Imperátor idejében a' Visigottufok magoknak *Aldaricus* Királlyá tévék, az után *Redagásus* nevű kétfáz ezer Gottufoknak Királlyát, és mind az 200 000 Gottufokat magok mellé társul vonák, az után hogy a' Római Imperiumra támadnának magok között elvégezék, az után Olaszországban rettenetes hadakkal bé menének, Stilicó, a' Rómaiak Fő Generálisa, Redagásust, és annak két fáz ezer Gottufait külön szakasztván mind levágá, An. Chr. 405. Az után Aldaricus An. Chr. 410. és a' Visigottufok Rómát megvévék, s' a' földig leronták, az után egész Olaszországot és Sicilia nevű Szigetet mind elpusztiták megégeték, a' kereszténye-

ket-

ketis mivel a' Visigottufok Arriánufok voltanak igen főrnyen üldözték, az után Aldaricus Király Olaszországban meghala, kinek helyében *Ataulphus* nevű ember, Királlyá téteték, a' ki látván azt hogy az egész Olaszország elromlott s' pusztult, az egész Visigottufokkal edgyütt lakni Galliában méne, a' Vandalufokat, és az Alanufokat Galliából Hispániában kergeté, maga penig Galliát elfoglalá, az után az Vandalufokat és Alanufokat Hispániából is kiűzé, az után az egész Galliában és Spaniol-országban a' keresztényeket (mivel a' Visigottufok Arriánus vallásra már régen állottanak volt) igen persequálák űzték és kergeték. Lásd ezekről Clariss. Joh. Coccejum ad Danielis Caput 7. v. 5. Ezek így lévén *Genfericus* a' Vandalufok Királlyá, a' Vandalufokkal edgyütt Hispániában gyakorta béűtnek vala, ott nagy károkat tésnek vala, fokatis pusztitnak vala. Az után Bonifácius (ki Római Consul vala, de

E 2

Afri-

Africában lakván ott parancsol vala de a' Római Imperátor engedelméből) Genfericust és a' Vandalusokat Africában hívá hogy ő néki a' Római Imperátor ellen segítséggel lenne, ő vélek megalkuvék, Genfericus és a' Vandalusok mivel Európában semmi lakó helyek nem vala Africában által menének, de Africából a' Rómaiakat kihajták, s' Africának nagy részét ő magoknak elfoglalák, az után Sicilia nevű Szigetreis reá ütének, &c. Az után Ataulphus a' Visigottusoknak Királya Hispániában meghala, Királlyá helyette *Theodoricus* lön, az után An. Chr. 429 ez a' Theodoricus, és a' Visigottusok Galliában Atylla ellen, és a' Magyarok ellen: melly igen nagy harczot tőnek, s' a' Magyarokat melly igen megverék. Lásd Atyllának ide alabb negyedik hadakozásában ad Ann. Chr. 429. Ezek után a' Saracénusok Africából Hispániában bé-ütvén a' Visigottusokat felette igen megverék, s' azokban

ban kit levágának, s' kit meg-hódoltatának, kit Spaniál-országból kikergetének, még a' nevek is a' Saracénusok miatt eltöröltetének.

62

381

(IX.) A' *Vandalusok* Plinius azt írja, hogy eredetekre nézve Németek vóltanak és eleinté Pomeriánában a' Balticum tenger mellett, és a' Visurgus avagy Visurgis nevű folyó viz Daneczka Várossa felé folyó részében laktanak. Ezek a' Vandalusok Ann. Chr. 336. elsőben a' Balticum tenger mellől jövének, Magyar-ország-nak részét a' Tisza vizétől fogva éppen Polonig, és a' Fejér hegyig elfoglalván abban laktanak, birták azért a' Vandalusok Magyar-országot a' Tisától fogva éppen Német-országig és Morváig; az után a' Vandalusok megtudván hogy Atylla, és az Hunnusok mind az Ostrogottusokat s' mind a' Gepidákat meghódoltatták, a' Visigottusokat pedig, a' Dunán túl Myliában és Rácz-országban üzték, de

E 3

leg

szágrais gyakorta haddal ütöttek, és azokat pusztították; végezetre ostán Justinianus M. 59. Római Imperátor, Ann. Chr. 533. ezeket a Vandalusokat Africában felette igen meggyőző s' levágá, Africából még nevetis ki-űzé.

1. A' Jázigefek Jászigefek avagy Jázok. 2. A' Belsőfok, magyarul a' Bószniák. 3. A' Dácufok Dávfok, és 4. Az Avarelek, avagy Hunnus Avarelek kik vóltanak micsoda nemzetek vóltanak és hol laktanak meg-mondottam fellyeb folio 26. lássad ott.

63

382

Atylla és a' Magyarok a' Tísa partjától Rakomaztól elmenvén a' Duna vizének észak felől való partyára, Buda Várának ellenében (akkor Siccambriának hitták) érkezének, a' Duna partján edgy estendeig nyúgovának, és így az ő tiz estendőök alatt tött utazálóknak, melly lött a' Tanais vizétől fogván éppen a' Duna vizéig itt véget vetének.

Atyl-

Atylla, és a' Magyarok a' Római Birodalom ellen támadni itt igyekeznek, és kezdenek.

Válen s' Catalogusban 47. Római Imperátor, mivel Olasz-ország túl fogva éppen a' Rhénus vizéig és a' Duna vizéig és a' Pontus tengeréig minden országokat bir vala, annakokáért, *Macrin* avagy *Matrinus* nevű fő embert Macedóniának, 2. Rác-orzágnak, 3. Bolgár-orzágnak, 4. Serviának, 5. Bessia avagy Bóssia-orzágnak. 6. Tót-orzágnak. 7. Illyriának. 8. Dálmátiának. 9. Horvát-orzágnak. 10. Pannóniának, (mellyben is lakik vala *Macrin*) 11. Styriának. 12. Carinthyának. 13. Carniolának. 14. Ausztriának Fejedelmévé és fő Generálisává tette vala, úgy hogy mind ezeknek az Országoknak egyedül csak *Macrin* avagy *Matrinus* parancsolna. (II.) *Deitrichet* avagy *Deitret* pedig ki Német Nemzet vala Német-orzágnak (melly a' Rhénus és a' Duna déli

E s'

felől

felől való részében vala) és Saxóniának Fő Generálisává tévé.

Ez a két Generális megértvén, hogy Atylla és a Magyarok immár a Dunáig jutottak Pannónia és Buda ellenében, a Duna partján nyugodniának, és a Római Imperium ellen, s legközelebb Pannónia ellen igyekezniének, megértvén eztsi hogy Atylla mellett sok Sarmatiai népek, úgymint Alanusok, Ruslalanusok, Bessusok, Cumanusok avagy Kúnok, Oroszok, Lytvánusok, Ostrogottusok, és Gépídák vólnának, edgy főval, hogy Atylla felette nagy erővel vólna, a Visigottusokat pedig és a Vandalusokat immár Országokból kiűzte vólna, még pedig nemis fegyverrel; hanem csak hírével, annakokáért Macrin és Deitrich, a fellyeb meg nevezett Országokból, és Tartományokból igen nagy két Tábornallatának, Pannóniában Potentiána nevű Váras mellé [melly a Duna partján Budán avagy Sycambrián alól vala] állítták, és hog-

a

a Magyarokat a Dunán Pannóniában, és így a Római Imperátorok földére által ne bocsátának magok között elvégezék.

Pannonia.

Melly Pannóniát, edgy Pannon nevű hegyről nevezetnek, a Régiék Pannóniának; Ez a hegy pedig Nagy-Győrhez csak két mérföldetske; ezen a Pannon nevű hegyen vagyon építve a Sz. Márton Clastroma, ennek a Pannon nevű hegynek alatta pedig vagyon edgy Városocska, melyet magyarról Sz. Mártonnak hívják, ama Sz. Márton nevű Püspökről.

Ez a Pannóniának Tartománya három darabból áll, és így három Pannónia vagyon. 1. Felső Pannónia. 2. Alsó avagy középső Pannónia. 3. Legalsó, avagy két viz között lévő Pannónia.

1. *Felső Pannónia.* Észak felől a Duna vízéig terjed-ki. 2. *Napnyú-*

E 6

gott

got felől Német-országot éri. 3. Dél felől a' Dráva vizéig megyen-ki. 4. Nap-nyugot felől pedig a' Rába vizéig ér; régen ebben a' Pannóniában Oláhok és Alemannusok laktanak.

2. *Alsób vagy kSzep Pannónia*, Ezak felől a' Duna és a' Rába vizéig terjed-ki. 2. Napnyugot felől a' Dráva vizéig. 3. Dél felől és Napkelet felől a' Dráva vizéig terjed ki: BudaVára és Várofa régen Sicámbría ebben a' Pannóniában vóltanak s' vadnak.

3. *Leg alsób Pannónia*, vagyon a' Száva és a' Dráva vizei között, észak felől a' Dráváig. 2. Nap-kelet felől a' Duna vizéig. 3. Dél felől a' Száva vizéig terjed-ki; Tót-ország és RácZ Ország ebben a' Pannóniában vagyon.

Mind ezekből világosan megláthatod, hogy a' melly Magyarok a' Duna vizének észak felől való oldalán laknak, úgy mint a' felső és alsó Magyar-országban lakók, azok nem Pannóniusok, magokat Pannóniusok-

soknak lenni semmiképpen nem mondhatják, ilyenek a' Posóniak, Nagy-Szombatiak, Lévaiak, Rimaszombatiak, Kassaiak, Tokaiak, Debreczeniek, Váradiaiak &c. kik nem Pannóniusok.

A' Duna Folyo-vize.

Ez a' Viz az ő kút-fejétől mellyből ki-foly, éppen Landor Fejér Várig eleinten-is hivattatott Dunának, [deákul Danubiusnak] De Landor Fejér Vártól fogva éppen végig az holott a' Pontus tengerében foly, eleinten nem hivattatott Dunának; hanem Isternek, [latiné Ister] ma mindazonáltal az egész viz eleitől fogva végig egy főval *synecdochicé* hivattatik Dunának Danubiusnak.

A' Tisza Folyo-vize.

Régen hivattatott Patissusnak; ma ismét Tiszának; Ezeket a' Cáptalanban lévő régi leveleknek megértésért adám valakinek elméjére.

öt Rendbéli Hadakozási
*Atyllának, és a' vele lévő Ma-
 gyaroknak, melly hadakozások
 lettenek e' következő Római
 Imperátoroknak idejében.*

Kik im ezek:

1. Vá lens Imperátor, ki a' Császá-
 rok Catalogusában 47. Császá volt.
 Ennek idejében jöttek vala ki Atylla
 és a' Magyarok az Asiai Tatár-Or-
 fágból, a' Visigottulokatis ez az Im-
 perátor vette vala hárnya és gondgya
 viselése alá. An. Chr. 381.

2. Gratiánus Imperátor 48-dik.

3. Valentiniánus II. Imperátor
 49-dik. Ennek idejében lőnek az el-
 ső és a' második hadakozási Atyllának
 és a' Magyaroknak Macrin és Deit-
 rich Generálisok ellen. Lás. ad An-
 num Chr. 382.

4. Theodósius I. avagy nagy
 Theodósius 50-dik Imperátor.

5. Martiánus 51-dik Imperátor,
 ennek idejében lőn az Harmadik ha-
 dakozása Atyllának és a' Magyarok-
 nak,

nak, Illyria, Dalmátia, Mysia, Rác-
 ország, Achája és Macedónia ellen.
 Málók ezt az hadakozást a' Theodó-
 sius Imperátor idejére vízik.

6. Honorius 52-dik Imperátor.

7. Theodósius II. Imperátor 53-dik

8. Valentiniánus III. Imperátor
 54-dik. Ennek idejében lőn az ne-
 gyedik de rettenetes hadakozása Atyl-
 lának és a' Magyaroknak Német-or-
 fág, Gallia, és Spániól-orfág ellen.

9. Azon Valentiniánus III. Im-
 perátor 54-dik kinek idejében törté-
 nék az utolsó avagy ötödik hadakozá-
 sa Atyllának és a' Magyaroknak O-
 lalzf-orfág és a' Rómaiak ellen.

Tizenhat Estendő.

Mellyekben Atylla és a' Magyarok
 a' Dunán által költözvén Pannóniá-
 ban által menvén, Macrinna avagy
 Matrinussal sok Orfágoknak Feje-
 delmével (Lásd ad an. Chr. 382.) és
 Deitrichel, a' Németek és a' Saxok-
 nak Fejedelmével (kik mind ketten a'
 Római Imperátor Fő Generálisai va-
 lának

lának An. Chr. 382.) megütközé-
nek azokat igen megverék, az után
Pannóniát a' Római Impériumtól el-
foglalák, élfakaszták, és így Pannóni-
ában lakni kezdének, az után a' Ma-
gyarok Atyllát Anno Chr. 389. Ma-
gyarok Fejedelmévé (mások Király-
nak mondgyák) tévék, azok a' tizen-
hat éftendőket rendel ig' következne:

Atylla életének

éftendéje

Christus születése

után való éftend.

64

384

Leg elsőb hadakozása Atyllá-
nak, és ő mellette lévő Magya-
roknak Pannóniában, melly lőn
Valentiniánus secundus 47-dik
Imperator ellen; de leg közelebb a'
fellyebb meg-említett Macrin
Matrinus és Deitrich Generáli-
sok ellen, a' kik Horvát-ország-
nak Dalmáciának, Illyriának,
Pannóniának, Bósnának, Ser-
viának, Mysiának, Rác-Or-
ságnak és az Alánusoknak &c.
Német-orfságnak és Saxóniának

ere-

erejekkel csatáznak a' Magyarok
ellen.

Macrin avagy Matrinus Valéntini-
ánus Imperátornak Fő Generálisa,
kia' középső Pannóniának a' Duna
mellett Sicámbrían (Buda ez) alól
Pótentiana nevű Városban lakik va-
la, midőn meghallotta volna, hogy
Atylla és a' Magyarok immár Sicám-
bria ellenében a' Duna vizének észak
felől való partyára érkeztenek, és
Pannónia ellen a' Dunán által költ-
őzni igyekeznének, Deitrich nevű
Generálisnak Német-orfságban meg-
izené, és hogy minden ő hadaival
melly Németékből és Saxokból áll
vala Pannóniában hamar kijőne, és
Potentiana nevű Városnál a' Matri-
nus hadaival megedgyezne, néki pa-
rancsolá; melly dolgot Deitrich nagy
hamar végben vün. Ezeket Atylla
és a' Magyarok megértvén minden ő
jószágokat, felelőgeket, gyermekeket,
fogájokat, barmokat &c. a' Duna
parton hagyák, ostan éppen a' bent
Gel-

Gellért hegyénél Budához csak közel, fel fűtt tömlőkkel (mellyekkel még Tatárországban is sokszor éltenek vala) hajók helyett élven étfák a' Duna éfak felől való partyáról a' Duna dél felől való partyára lép csedessen által úfának, mikor a' Rómaiak még meg sem tudták volna gondolni Potentiána nevű Várasához mennének s' ugyan azon étfakában mikor az egész Rómaiak tábori aludnának a' Magyarok a' Taborra ütének, az Horvátokat, Dalmatákat, Illyriusokat, Pannóniusokat, Bosniaikat, Serbiusokat, Mysiaikat, Rácokat, Olásokat, és az Alanusokat, Németeket és a' Sixokat igen igen megverék, sok ezereket benne levágának, más része pedig a' Rómaiaknak Potentiána nevű Várasban béfzalada, más része ismét a' Völgyekben, Erdőkben, pusztákban futa, utolsó része az hegyek tetejére hága, ezek egy étfakában végben menvén, meghajnallék és világosodni kezd.

Ezek

Ezek meg lévén Macrin és Deitrich Generálisok a' megmaradt Rómaiakat ismét öfve gyűjték, hogy a' Magyarok a' Dunán való által úfások miatt, a' sok útozások miatt, és az egész étfakai sok csatázások miatt igen megéheztenek somjuhoztnak, és igen elfáradtanak, és immár most minden erejektől megfőstattanak, a' Római Légiókkal elhítekék, azután nagy serenységgel reggel mikor immár fépen megviradott volna a' magyarokra ütének, a' magyarok ellen éppen reggeltől fogva estig szörnyen csataznak, a' Magyarok hasonlatosképpen noha igen megfáradtanak vala a' Rómaiakkal rettenetesen harczolának, és így mind a' két félben igen sokan elhullanak, ezek után immár este lévén, az elfáradott és elszomjúhozott magyarok a' Duna partyára sietének, kiket az elfáradott Rómaiak is nem üzének, a' magyarok a' megnevezett fel-fűtt Tömlőkön a' Dunán vífá úfának, és így

igy az ő cselédgyekhez jutának.

Macrin és Deitrich Generalisok látván melly fokban vesztének volna el a' Rómaiak légioiban, ebben a' kö-zép Pannóniában nem merének ma-radni, azért felsőbb Pannóniában *Tul-na* nevű Városhoz (melly Bécshez nem meszfele vagy) minden hadai-val menének, mellyet a' Magyarok megértvén újjolag Potentiána nevű Városhoz viszliza úfzának, a' magya-rok meghólt testeket tiszteltésséssen eltemeték, az után a' bőr tömlőkön ismét az ő cselédgyekhez viszliza úfzának, Ezen a' csatán (azokon kívül a' kik étfzaka levágattattak vala) ölet-tetének meg.

1. A' Macrin Matrinus ne-vű Generalis Légiojából em-berek két száz ezeren. 200000.

2. A' Deitre Deitrich Ge-nerális Légiojából tiz ezeren. 10000.

3. A' két Rómaiak Lé-giojából ölettettenek meg két száz tiz ezeren 210000.

4. A' Magyarok hadából ölettettenek meg számszé-rint száz huszon öt ezeren 125000.

5. Keve nevű Magyar Kapitányis ezen a' csatán ölettetett vala meg, kit láts ha tetfzik ide fellyeb ad An. Chr. 374. kit a' Magyarok edgy Tarnok nevű völgyben, ottis éppen az Orfág úttjában eltemetének, az után a' feje feliben edgy márvány kőből ki fara-gott o'zlopot helyhezterének, azolta ezt a' völgyet Keve házának hijják. Sokkal az után ugyan azon völgyben s' helyben temettettek vala el Keme, 2. Béla és 3. Kaditsa, ugyan a' ma-gyarok vitéz Kapitányai, kik a' má-fodik hadában Atyllának veszték va-la el az harczon. Lásd An Chr. 374. és 387. Ezek után ismét ezen völgy-ben és helyen temettették-el önnön magais Atylla a' magyaroknak Feje-delme avagy Királya. Lásd Annum Chr. 444.

67 387
Máfordik hadakozása Atylla-nak,

nak, és a' Magyaroknak a' megnevezett Valentinianus Római Imperátor ellen, leg közeleb penig Macrin avagy Matrinus, és Deitre avagy Deitrich, fellyeb-is megnevezet két Fő Generálissai ellen.

Macrin és Deitre, a' meg-émilitett Imperátornak két Fő Generálissai Felső Pannóniában Tulna nevű Városnál a' fellyeb meg-émilitett fok nemzeteket s' Római légiókat újjolag egyben gyűjték, ezt Atylla meg halván, minden ő Magyarival edgyütt a' Dunán által kele Macrinus és Deitrich ellen igen sietve indúla a' Római légiókra, mikor még nem-is gondolták volna erősen rájuk rohana, Macrin és Deitrich légióit úgy meg-ronták, hogy ezek a' légiók többször a' magyarok személlyekeit nem látták.

1. A' Macrin és a' Deitrich Generálisok hadaiban mennyi ezer veszett ezen az harczon-el, nem tudatik, az Hístóricusok azt írják, hogy ez a' rette-

rettenetes fok nép majd mind elveszet vólt.

2. Macrin Matrinus nevű Fő Generális-is itt elesett vólt s' meghólt.

3. Deitre Deitrich Generális felől penig azt írják hogy, egy magyar ennek az homlokában eg' nyilat lövött vólt, melyet Deitrich az homlokából ki nem vont, mind addig míg épen Rómában nem vitte, s' az Imperátornak is azon módon megmutatta melyet látván a' Rómaiak, Deitrichet halhatatlan embernek lenni kiálták.

4. A' Magyarok közzül ölettettének meg ezen a' csatán negyven ezren 40000.

5. A' Magyarok Kapitányai közzül, annak felette három vitéz Kapitányok ölettettének meg, Keme, Béla, és Kaditsa. Lásd ezeket fellyebb ad An. Chr. 374. Ezek is ott temetettének penig-el, az hol eltemettetett vala Keve nevű Magyar Kapitány. Lásd ad An Chr. 384,

Atylla és a' Magyarok Pannóniát elfoglalák s' abban meg-is telepedének.

Ezek után, az az a' meg lőtt két rettenetős csaták után, a' Magyarok Bécs tájáról vízfőz fordulásnak, az ő eselések közzé jutának, az után minden ő jószágokkal, feleségekkel, gyermekekkel, barmokkal &c. edgyütt a' Dunán által kelének, Pannóniában Sicámbría nevű régi elromlott város körűl (kit ma ő Budának hívnak) megtelepedének, Atyllát ő magát Sicámbría nevű pusztá városban bészálliták, az után ő magok a' magyarok az három Pannóniában megtelepedének, és mivel a' Rómaiakat igen meg verték vala immár két csatán Pannóniában lakni An. Chr. 388 békével kezdének; melly dolognak emlékezetére im jó kedvemből ezt az Epiphonemát irom: *Tanta molis erat Scithicis hanc prendere terram.*

(II.) FEJEDELEMSEGE

ATYLLANAK.

Mellyben ő uralkodot XLIV.

Eftendők alatt.

Mivel a' meg lett két harczokon, a' Magyaroknak, négy vitéz Kapitányai Keve, 2. Keme, 3. Béla, és 4. Kaditsa, megöletettek vala, és ad an. Chr. 374. meg említett hét Kapitányok közzől, életben csak három vala úgy mint: Atylla, 2. Bleda Buda és Csaba. 2. Mivel immár a' Magyaroknak Országok kiben lakozzának Pannónia vala, annak okáért hog' a' magyarok táborát új Kapitányokkal megújítanák, és így a' Rómaiak ellen magokat meg-erősitenék, magokban elvégezék, azért leg elsőben is, hogy magok között edgy Fejedelmet tennének, arra össze gyűlénec; annak okáért a' Magyaroknak Scithiából való ki jöveleteknek utánna tizenhat eftendővel, úgy mint: An. Chr. 389. a' Magyarok Pannóniában Ország gyűlését hirdetének, melyben

ben Atyllát Magyarok Fejedelmévé (mások Királyságnak mondgyák) tévék, kinek kezében *Tiz száz ezer* fegyver fogható magyarokat adának, azokon kívül *nyolcz ezer* fegyver fogható magyarokat külön állatának e' végre, hogy ha vagy dög halál által, vagy fegyver által a' magyar vitézekben elhullanának, azoknak a' meghóltaknak fámokat a' nyolcz ezerből ismét ki pótolnák s' a' Tiz száz ezer fegyvereknek fámá éppen mindenkor jelen volna.

Ezek így meg lévén Atylla Fejedelem az ő ötszét Bledár avagy Budát mind azoknak a' meghódoltatott országoknak Fejedelmévé tévé, melyeket a' magyarok a' Tanais vizétől fogván éppen Magyar-országig meghódoltattak vala, melly Országokat lásd fellyeb ad annos Chr. 373-381. Budának pedig megparancsolá, hogy azokat az Országokat az ő Praefectusai által olyan nagy fenytékben tartaná hogy valamelyik a' Magyaroktól el

ne

ne pártolna; hanem fűntelen hódolna s' adot fizetne; Atylla pedig ő magában azt végezte hogy a' Rómaiak ellen mind addig harczolna valameddig azokat, vagy igen megfárasztaná, vagy erejeből igen ki venné vagy éppen kifordítaná.

Atyllának, és a' Magyaroknak más nemzetekből álló segítő seregei, kik Atyllát, és a' magyarokat egész Atylla Fejedelem haláláig kardokkal büségesen sölgálták, és ő érettek igen sok vértis ontottanak, im e' következendők voltak;

1. Az Európai Sarmaták, avagy Saurómaták, úgy mint: Lásd ad ann. Chr. 373-381. Alanusok, 2. Ruszlánusok, 3. Beslusok, 4. Cumánusok avagy Kunok, 5. Orosok, 6. Lytvánusok.

2. Az Ostrogottusok és azoknak két Királyi Tendemir és Vindemir.

3. A' Gepidák és azoknak két Királyi Aldaricus és Valamir, lásd e-

F 2

zek.

zeket fellyeb ad Annos Chr. 380. 381.

4. A' Deitrich avagy Deitre (kit láts ad an. Chr. 382. 384. 387.) ki a' fellyeb meg-emitett hadakban a' Németek és a' Saxoknak fő Generálissa vala, és a' Rómaiak mellet hiven hadakozott vala, de itt immár a' fok pénzért és az Atylla fok üzenetiért a' Magyarok mellé állott vala, ki nemzetségére nézve Német vala, és 1. a' Svedusoknak, 2. A' Qvadásoknak 3. az Erulusoknak Herulusoknak 4. a' Túringsiufoknak, 5. a' Rugiusoknak, 6. a' Saxoknak &c. parancsol vala, és Atylla mellé mind ezekkel a' fok Németekkel jött vala.

5. A' Morva Országbeliek, kiket akkor Marcomannusoknak hittanak.

6. A' fok Tótság, melly akkor mind Magyar-országban s' mind Pannóniában lakott.

7. Edgy főval ez a' fok segítség, öt száz ezer emberből álló volt 500 000 kik a' magyarokat éppé Atylla Fejedelemlé haláláig foglálák, az után menten a' ma-

a' magyarokra támadának, sőt a' magyarokat Magyar-orzágból és Pannóniából kiűzéék, a' mint ide aláb ad Ann. Chr. 446. 447. meg láthadd.

*Atylla életének
estendeje*

81

*Christus születése
után való estend.*

401.

Harmadik hadakozása Atylla Fejedelemmek, és a' Magyaroknak, és a' magyarok mellé állott, s' fellyeb im már megmondott sok nemzeteknek Martiánus nevű 51 Imperátor ellen, de legközelebb az ő Tartományi ellen, mellyek im ezek: Illyria, Dalmátia, Mysia, Rác-ország, Achája és Macedónia: melly hadakozást Atylla azért tén, mert ezek a' nemzetek hadakoztanak vala ez előtt való két csatákon a' magyarok ellen. Lásd fellyeb ad annos Chr. 382. 384. és 387.

Martiánus 51. Római Imperátornak jöllehet Constántinápolyban lakik vala, edgyfer s' mind négy felele-

lenségei valának, a' nap-keleti ellenségei valának a' Persák, nap-nyugoti ellenségei a' Visigottusok (lásd ezeket ad an. Chr. 381.) Dél felé Africában ellenségei valának a' Vandalusok (lásd ezeket ad an. C. 381) Ésak felől való ellenségi penig valának Atylla és a' magyarok, ezt a' dolgot Atylla megértvén, nagy alattomban Bledát avag' Budát az ő ötszét Sicámbriában (ma ő Budának hívják) Locumténensnek, hely tartónak hagyá, az után hogy minden ő Országira hiven gondot vifelte nékie megparancsolá, az után Atylla fellyeb meg-émlelt minden hadaival edgy igen nagy mezőre kiállá; Ezt a' Martiánus Imperátor megértvén három ellenségeivel; úgy mint a' Persákkal, Visigottusokkal, és a' Vandalusokkal igen hamar megbékéllék, és jöllehet ez előtt, nem rég a' Visigottusok az egész Olasz-országot felprádálták vala, mindazonáltal a' kételenségtől kényszerítettvén a' Rómaiaknak barátivá csinálá.

Ezek

Ezek így meglévén edgy *Ernestus* nevű Vitéz lovás mesterét Fő-Generálisává tévé, az egész Római légiónak és a' Visigottusoknak elejekben tévé, kiknek erejekkel elsőben a' magyarokat erőssen megveré; de a' második harczon, a' magyarok *Ernestus* Generálisát megölék, a' Rómaiakat igen megverék, és azokban prádát hánynak, az után Illyriát, Dalmátiát, Myliát, Rác-országot, egész Constantinápolyig, Acháját, és Macedóniát másodszor megrablák, elpusztíták, és magok alá hódóltaták, úgy hogy itt immár Atylla Pannóniától fogva éppen Constantinápolyig birt, parancsolt, és adóztatott: *O tempora!*

109

429.

Negyedik, de rettenetes hadakozása Atylla Fejedelemmek, és a' magyaroknak és a' magyarok melle állott s' ad an. Chr. 389. elő nevezett nemzeteknek harmadik *Valentiniánus* nevű 54. Imperátor ellen (avagy a' mint má-

F 4

sok.

sokértik nagy Theodósius Imperátor ellen) de leg egyenesebben Német-ország, Gallia, Hispánia avagy Spaniól Ország ellen, Belgium, Frysia, Dánia, Poméránia, és Prussia ellen.

(I.) Valéntiniánus Imperátor és az ő Fő Generálisa Aëtius Etius Patricius (ki a' minap árultatásban esetnek lenni gondoltván, lakni Rómából Pannóniában Atyllához ment vala, Atyllának tanácsolsává lett vala, ő néki a' Rómaiak akarattyát, tanácskozását és sok titkait igen kijelentette vala, hogy Atylla a' Római Imperiumra bátran reá menne, mert a' Rómaiak ellen igen győződelmes lenne, fellyeb megemlített Deitrich Deitre Generálissal edgyütt Atyllával elhite-té, (itt az Aëtius a' Valéntiniánus hivatalyára ismét Rómában visssa mégyé, Atylla ellen a' Rómaiak Légiójoiknac Fő Generálissá tétetik, Aëtiusról itt igy érts) (II.) Theodóricus Nárbónensis Galliának és Hispániában lakó Vifi-

Vifigottusoknak Királlyá, a' ki anno Chr. 381. Atylla és a' Magyaroktól való feltében Dácia Ripentűt, az az a' Duna észak felől való partyát, mellyen a' Vifigottusokkal edgyütt lakik vala, a' Dunán által főkéek, s' Vá lens Imperátornak engedelméből lakni My-siában és Rác-országban ment vala, az után Mysiát, Rác-országot, Illyriát, Dalmátiát &c. fel prádála, az után azon Vifigottusok erejével egész Olas-országot és Rómát elégeté és fel-prádálá, az után a' Vifigottusokkal edgyütt Nárbónensis Galliát, az után Hispániátis elfoglalá.

Ketten ezek a' megnevezett Királyok, midőn Atylla, és a' Magyarok ellen, egymással frigyét akarnának tenni, Atylla az ő frigyeket elbontani, és edgyiket a' másakra támasztani e' kö-vetkezendő módon igyekezi. El-sőben Atylla az ő követit Valéntiniánus Imperátorhoz küldé, hogy ő vé-le békeféget és frigyét akar éerzeni, néki azt izené, hogy Theodóricus-

nak a' Nárbonensis Galliának és a' Spaniöl-országban lakó Visigottusoknak baráttya ne lenne, illyenképpen javallá. 1. Mert ezek a' Visigottusok mind a' Magyaroknak s' mind a' Rómaiaknak nyilván való ellenségei, a' Magyaroknak ezért; mert anno Chr. 380. 381. mikor az Ostrogottusok és a' Gepidák a' Magyarokkal szépen megedgyeztek vala, akkor ezek a' Visigottusok az Ostrogottusokat, és a' Gepidákat, kik a' Visigottusok testvér attyafiai valának An. Chr. 381. falba rúgák, és azoknak akarattyok ellen cselekedének; a' Rómaiaknak pedig ezért, mert a' Rómaiaknak tölt hitek ellen (lásd an. Chr. 381.) RácZ Országot, Myliát, Macedóniát, Illyriát, s' az után egész Olasz-országot, felprádálák, és elpusztíták, mais csak azon vadnak hogy Olasz-országot, és a' Római Impériumot el-ronthassák, csak azt várnák hogy valamelly nemzetség a' Római Impériumra támadna, magokat ahoz csatolnák, mivel

penig

penig a' Visigottusok testvér attyafiai az Ostrogottusok és a' Gepidák a' Magyarok mellett hiven szolgálnak, semmit se kételkedgyék Róma abban hogy ha Atylla, a' Visigottusok szolgáttját kívánná, a' Rómaiak ellen örömezt a' Magyarok mellé, és az ő Attyafiai mellé örömmel állana; mivel a' Vandalusokat (lásd ad an. Chr. 381.) kik Hispániában csendesen laknak vala, Hispániából ezen megemlitett Theodoricus, és a' Visigottusoc üzték vala ki, és kergették vala szintén Africában, annakokáért a' Vandalusok ellenségek lévén a' Visigottusoknak, a' Vandalusoc Africából követek által éppen azt üzenék Valentinianus Imperátornak, a' mit izent vala Atylla, de mind ezek a' két követések héjjában levének, mert a' Rómaiak a' Magyaroknak mint anny barbarusoknak, és a' kerelztyénec megeskütt ellenségénec nem bihetének. Másodszor: Atylla az ő követit Theodoricushoz a' Visigottusok

F 6

Ki-

Királyához Hispániában küldé hog' övéle békelséget és frigyét akar szerzeni, néki azt üzené, hogy Valéntiniánus Imperátorral és a' Rómaiakkal barátságot és frigyét ne kötne ilyenképpen üzené. 1. Mert a' Visigottuloknak testvér atyafiai az Ostrogottufok és a' Gepidák kik a' Magyarok mellett híven szolgálnak, soha a' Magyarok mellé való állásokat meg nem bánták, soha meg sem bányák, mert minden prédában szintén úgy részt vésznek mint a' Magyarok, ahhoz képest gazdagok, erőselek, és az ő Tartományoktól melyekben az ő cselédgyek laknak minden szomszéd nemzet fel, jobbis volna a' Visigottufoknak az ő attyok fiai szeretni, hogy nem azok ellenségévé lenni. 2. Mert immár Ti Visigottufok a' Rómaiaknak annyi kárt tettetec mikor Rác' országot, Myfiát, Macedóniát, Illyriát, s' az után egész Olas' országot elrontátoc és elpredáltátoc, hogy csak lehetetlen dolog az hogy soha a' Rómaiak

maiak azt el-felejtsek, és csak az óra nem tölt-bé hogy a' Vandalusokkal edgyütt eddig Spaniól országra, és ti reátok fok légiokkal nem mentenek. 3. Mert a' Vandalusokis csak alig várják hogy a' Rómaiak ti ellenetek indulnának, ökis kéfen ti ellenetek támadnának: De a' Rómaiak és a' Visigottufok meg értvén a' Magyarok csalárdságát, nékiek nem hihetének, sőt kéntelenségből a' Rómaiakkal a' Visigottufok erős kötést és frigyét tőnek, és hogy a' Magyaroknak meg verésére edgy akarattal készülének edgymást reá bírák; Ezeket megértvén Atylla igen bústula, az után:

Atylla Pannóniában, Sicámbria nevű régi elromlott és elpuftult Várasban (ma ő Budának híjják) maga helyett locumténensnek Király képének hagyá az ő testvér ötsét Blédát, avagy Budát, hogy Sicámbriát újjólag igen fépen megépítse s' azt Atyllának nevezze néki meg-parancsolá, az után hogy Sicámbriához közel lé-

vő hegyen edgy erős Várat építsen s' aztis Atyllának nevezze, Buda öttének megparancsolá, azután mind magyarokból s' mind más fele nemzetekből álló hadait (lásd azokat fellyeb ad an. Chr. 389.) elkéfité s' maga mellé vévé, az után Sicámbríát elhagyván: *Elsőben* az egész Totságot az az Illyriát, és Dalmátiát elrontá, *azután* Német-orfágra indula, Német-orfágnak azt a' részét melly a' Római Impériumtól halgat vala, úgy mint a' Duna és a' Rhénus vizének Dél felől való részét s' annak Fejedelmét Sigmondot megijekté; de a' Svédusokat, Quadusokat, Erulusokat, Turingiusokat, Rugiusokat, és a' Saxokat, kik a' Rhénusnak és a' Dunának észak felől való részében laknak vala, mivel hogy (lásd ad an. Chr. 389) Atylla mellett hiven fognálnak vala nem bántá, az után Német-orfágot a' Rhénus vizéig, az után éppen Helvéciáig tűzzel vasfall elpusztítá, és Német-orfággal olyan kegyetlenül bánék,

nék, hogy soha azt ember pennával le nem irhatná, mert fámatalan sok Német Városokat a' földel egyenlővé tön, megégeté, felpredálá, a' Falukkal és a' Mező Városokkal is fíntén így bánék, az után Sigmondal a' Németek Fejedelmével avagy Királyával és sok fámú ezerni ezer Németekkel femben állá, vélek megcsatázék, és azokat igen megveré, az után Német-orfágnak ezt a' részét maga alá hódóltatá, az után nagy dühösséggel Gallia-Orfágra indula; mind ezeket a' rettenetes dolgokat a' Rómaiak, Spaniólok, Gallusok, Belgák &c. meghalván igen megháborodának, és megijedének, annak okáért köz akaratból e' következendő népek Atylla és a' Magyarok ellen Galliában gyűlének, és hogy Atyllával Galliában igen igen megvinának, ezen edgymás kezén megesküvének a' Nemzetek im ezek:

1. Ætius Etius Patritius, (kit láss fellyeb ad an. Chr. 429.) ez az egész Ró-

Római fok légiónoknak fő Generálissa, egész Galliának pedig Praefese vala, és így mind a' Rómánusok s' mind a' Gallusok hadainak parancsol vala.

2. Theodóricus (kit lás fellyeb ad an. Ch 429) Nárbónensis Galliának és az egész Hispániában lakozó Visigottusoknak igen erős Királya, és a' Visigottusok.

3. Sangibanus az Alanusoknak kik elsőben Africában s' az után Hispániában laktanak vala Királya, és Alanusok.

4. Meraveus a' Franciáknak Királya és a' Franciák.

5. Németek, 6. Saxok. 7. Belgák, 8. Dánusok, Pomeránusok, Prussziák, &c.

Ezeknek ellenekben:

Az Atylla hadai im ezek vóltanak.

1. A' Magyarok Tíz Ízáz ezren vóltanak, 1000 000. Lásd ennek igalságát supra ad annum Chr. 373. és 389.

2. Más nemzetekből álló Magyarokat.

rokat segítő seregekben fegyver fogható emberek öt száz ezren vóltanak 500 000. Lásd ennek is igalságát fellyeb ad an. Chr. 389. Az Hístorikusok azt írják hogy soha Viz-özön idejétől fogva edgy Országban annyi fok számú nép és vitézség nem gyűlt vólt, mint erre a' Galliai harcra a' Rómaiak és a' Magyarok részéről ide gyűlt vólt.

Ezek után Atylla és az ő rettenetes fok népe Galliát tüzzel vassal, égetni, és prédálni kezdék, a' nagy Várasokat a' földig rontani és egyéb helyeket a' tűznek adni nem bíának. Es mivel Atylla látta vala hogy Hispániának és Portugalliának Királya Theodóricus minden ő erejével Galliában a' Magyarok ellen jött volna, és így Hispániát és Portugalliát senki nem őrzéné, Atylla nagy hamar harmad részét minden ő hadainak Hispánia és Portugallia avagy Lusitánia ellen küldé, hogy a' Magyarok Hispániát és Portugalliát éppen fel-égetnék, fel-
dül-

dúlnák, és elpredálnák, nékik meghagyá, a' csatára pedig melly következendő vala hogy víssa jönnének, és a' rettenetes nagy következendő csatán jelen lennének nekik fejekre parancsolá, a' magyaroc Galliából a' Pireneus nevű hegyeken által Hispániában avagy Spaniól-országban érkezének, és valamint Atylla parancsolta vala Spaniól-orzággal és Portugalliával fíntén úgy bánának, Theodoricus ezt megértvén, maga Országának veszedelmén búsúl, de Galliából hogy már víssa térhesen Ætius miatt lehetetlenec tartya, mit cselekedének azért? *ꝛ.*

Ætius és Theodoricus azt végezék, hogy mig az Hispániában prédáló magyaroc víssa jönek, és az Atylla táborát megerősítik, annakeset te Atyllával csak hamar megütközzenec; mert most Atyllával és a' magyarokkal sokkal könnyebben bírnak, menten Atyllának hogy harczra kétfülne megüzenék, Atylla az ő Táborá-

boránac harmad részét, mellyet Hispániára küldött vala felette igen varja de héjjában, annakokáért Atylla kéntelenségből harczhoz kétfüle, Galliában a' *Catalónia*, más néven pedig a' *Mauriacomi* mezőn a' rettenetes két Tábor megütközzék.

Száma ezen a' csatán elesett népnek.

1. A' Magyarok igen megveretteténc, és bennek el-esének. 165000.

2. A' Rómaiak partyán lévőkből elvesének. 15000.

3. A' két részből azért fámferint elesének. 180000.

4. Theodoricus a' Visigottuloknak Nárbonensis Galliának, és Hispániának immár igen megvénhedett Királya ezen az harczon el-esék és megölettetéc.

Ezek után Atylla és a' magyarok meggyőzöttetvén, és igen elfáradván és megis ijedvén, a' csatáról víszfz térni kezdénec, mivel pedig kálokcal megerősítették bekereiből Várat csinál-

náltanac vólt, az előtt a' magyaroc azok közé menénec, mert ezek a magyaroknak kőfal gyanánt valánac, és ott nyugodni kezdenec. Atylla ezeket látván és megbűstülván, azt gondolá hogy az ellenség ha a' fekerekre űtne, és ha ott elevenen elfogná s' Rómában elevenen vinné, Atylla ott igen megcsúfoltatné, melly hogy ne lenne, az ő Tanácsosít és Kapitányit hamar eleiben hivatá, a' Táborból rettetes fok nyereget őŕve hordata, azokat őŕve rakatá, s' a' Kapitányokat erre megeskűtteté, ha a' Rómaiak a' fekerekre űtne engemet a' rakás nyeregne a' tetejére felkötöztök, én alattam a' rakás nyeret meggyűjtyátok, és engemet vitéz módra megégettec, mellyre a' Kapitányok is kéntelenségből megeskűvéne, bizony dolog pedig hogy mind ezek megelhettenec vólna, ha Aëtius Eëtius ki annac előtte Atyllánac nagy hive és barattya vala. Lásd ad an. Ch. 429. Atylláról ezt a' gonoszt el nem fordittya vala,

vala, a' mint ide aláb megbeséllem.

Thorimundus Thrasimundus Thurismundus, a' megölettetett Theodoricus Királynac a' fia, és a' Visigottusok a' Theodóricus testét, a' fok holt testek között felkereséc, és a' Magyaroc ſemek láttára bátran elvivék, és Hispániában ſép pompával elküldéc, az után azon Visigottusoc a' megemlitett Thorimundust azon Táborban a' Visigottusoknak Nárbonensis Gallíánac, és Hispániánac Királyává tévék.

Az után Aëtius, Rómaiak Generálisa látván hogy a' magyaroc meggyőzöttettek, azt gondolá hogy ha ő más nemzeteket úgy mint a' Visigottusokat &c. hazájokban vissza küldiis, mégis a' meggyőzöttetett magyarokkal ez utánis könnyen birna, és csak a' Rómaiak és a' Gallusok erejévelis a' magyarokat Galliából kiűzhetné, sőt leis vághatná, hogy azért a' nagy dicsőſség csak a' Rómaiaké lenne, a' Római Kapitányokat, feregeket a' Visi-

Vifigottufok hírek nélkül öfve gyűjté, és ő elöttök így perórála: Ha mi Rómaiak a' Vifigottufokkal edgyütt az egész Magyarságot mind le vagjuc, felő hogy ezek a' vitéz Vifigottufok mi reánk Rómaiakra rohannyanac, s' a' mit az előttis egész Olasz-ország-gal és Rómával cselekedtenec vólt ísmét újjolag azt ne cselekedgyéc, a' mint Atyllais a' Rómaiak ellensége Váleníniánus Imperátornac ide fellyeb megűzente vala, az Alánufokis hamisak, és a' Vifigottufoc mellé fokkal inkább fitanak, mint a' Rómaiakhoz, azért ha tetfik Torimundus Királyt és a' Vifigottufokat, és az Alanufokat küldgyűk haza hazájokban, az után ha tetfik tinéktek a' Római légiókatis Olasz-országban küldgyűk víffá, mert fíntén elegedendők az itt lakó Gallufok a' megromlott és elfáradot s' meggyőzettetett Magyarságnak újjolag való megromlására és Galliából való kiűzésére. Az után ez a' bolond Aetius mind a' Vifigottufokat,

Ala-

Alanufokat, és a' Római légiókat hazájokban küldé, maga pedig Aetius Galliában marada.

Ezeket így látván és megértvén az Atylla, magában ísmét felfuvalkodék, új bátorságot vőn, és hogy Aetius a' Rómaiaknak igen nagy kárt tett, a' Magyaroknak pedig nagy hasnot igen megísméré, annakokáért fel fogadá magában, hogy soha addig Pannóniában víffá nem térne, meddig Galliát és Német-országot éppen elpusztitaná, hozzá foga azért és első ő Galliát, és az után Német-országot, tűzzel vasal, úgy megpusztitá, úgy elégeté, Várait annyira lerontá, népet benne annyira levága, hogy én bizony pennámmal le nem írhatom vóltaképpen, az után ő maga Atylla Németországban marada, de fok hadait elküldvén, Belgiomot, Frísiát, Dániát, Normanniát, Pomerániát, Prusziát fel prédálá, és maga alá hódoltatá, és mind ezeket a' fok Országokat adózás alá veté, az után rettenetes és ki-

mond-

mondhatatlan fok kincsel, prédával, drága kövekkel, arannyal, ezüsttel minden ő feregei igen igen meg-rakodva lévén, Atylla és az ő népe Pannóniában vízfőzsa jővének, Sicámbriát kincsel úgy megrakák, hogy soha Királynak edgynek annyi nem vőlt, ő maga Sicámbria Várasában (melly ma ő Budának hivattatik) marada, az ő népét Quártélyokra kiosztá, és ott egész elztendeig nyugtatá; maga pedig Atylla Olasz-ország ellen alattomban nag' készüléttel készülé, Valentinianus Imperátor azonban Aetiusnak minden dolgait és cselekedetét megértvén Aetiust megfogatá és megöleté. *Malū consilium consultori pessimū.*

A Magyaroknak harmad része, a melyet Atylla Galliában lévén Hispániának és Portugalliának elpredálására oda fellyeb küldött vala, és a csatának idejére Atyllához vízfőzsa nem érkezett vala, mint hogy ettől a kegyetlen Atyllától igen fél vala, feltében Atyllához Pannóniában vízfőzsa

szajoni nem mert vala, az ellenek álló Gallusok és Németek miatt ha akart vőlnais, de víffősa nem jőhet vala, Annakokáért a' Thorimundustól a' Visigottusok Királyától fejeknek grátiát kéreinek; Aetiustólis Galliánac Præfessétől, nem csak fejeknek grátiát; hanem Galliában hol laknának helyetis nyereinek, ezek a' Magyarok azért a' Gallusok akarattyából azon a' Catalónia avagy Mauriaca nevű mezőn telepedének meg a' mellyen ama nagy csata vala, és a' mellyen sok magyar elvesztett vala, melly mezőben a' Magyarok mind e' máig napig laknak, és mivel a' Gallusokkal ővé házasodának s' lakni edgyütt kezdének, magokis Gallusokká válnak, ki fogván edgynehány magyar főkat melyeket tőlők Belgiomban laktomban magam hallottam.

Buda Atyllától a' maga Batoryától megöletetik

Mivel Buda avagy Bleda az Atyllától Sicámbria nevű elromlott várost

rost minekutánna megépítette volna az Atylla parancsolattya ellen azt a Várat nem Atyllának hanem Budának (ma ô Budának hívják) a' maga nevéül nevezte vala, hasonlatosképpen minekutánna amaz nagy hegyen edgy nagy Várat épített volna, azt a Várat az Atylla Német Országban és Galliában való expéditiójakor Atylla tilalma ellen Buda Várának nevezte vala, annakokáért Atylla az ô ötsét Budát maga kezével megöle, az Atylla hadaiis kik Quártélyban Dalmátiában, Myfiában, Rác-Országban, Achájában, Macédóniában lagnak vala ezeket a' Tartományokat olly kegyetlenül fanczoltattyák és fanyargattyák vala hogy inkább sem lehetne.

Atyllának sok Országai, melyeket Atylla és a' Magyarok Európában a' Tanais vizéiöl fogva éppen Galliáig meghódoltattanak vala eddig az estendőig, és mind azokat az Országokat adó fizetés alá vetettek vala, im ezek:

1. Men-

1. Menten a' Tanais vizén innen a' Sarmaták avagy Saurómaták, úgy mint 1. az Alanusok. 2. Ruszlánusok 3. Beslusok, azon innen 4. a' Cumanusok avagy a' Fejér és Fekete Kunok, 5. és a' Lytvánusok; mégis azon innen 6. az Ostrogottusok a' vélek lakozó Dácusokkal és a' Gepidák az ô vélek elegy lakozó Dácusokkal edgyütt.

2. A' fok Tótság, kik egész Magyar-Országban és Pannóniában laktanak.

3. A' Márcománusok, kiket ma Morvaiaknak hívnak.

4. Az Illyriusok, Dalmaták, Mysiaiak, és az egész Rác-Ország Constantinápolyig alá, Achája és Macédónia.

5. Német Országoknak nagyob része.

6. Gallia Országoknak nagyob része.

Atylla a' meg említett öt estendők alatt megemlekezvén arról hogy im már Buda az ô ötsé (ki a' fellyeb meg mondott Barbarus Országait bírja és igaz gattya va-

G 2

la)

la) meg bólt volna, és immár a' meg-említett Országokat más formában kellene birni, és igazgatni, annak-okaért négy igen szerény vigyázó embereket elő állita, kiket külön külön féle helyekben és Országokban helyhez-
seté, e' végre hogy egész Európában micsoda hírek volnának Atyllának süntelen meg üzennék, hogy így Atyllais kárt ne vallana;

Annak-okaért:

1. Az első vigyázót Német-országban Colonia nevű Városban helyhez-teté, kinek azt parancsolá, hogy Galliában, Spaniól-országban, Angliában, és Belgiumban &c. való hírekre igen szorgalmatosan vigyázza, a' Királyok, Fejedelmek mit csinálnak s' mire igyekeznek azt szorgalmatosan meg tudakozná, és megüzenné.

2. A' második Vigyázót az Adria avagy az Adriaticum tenger mellett Dalmátiában Lodra avagy Ladera nevű

nevű Városban helyhez-teté, kinek azt parancsolá hogy Olasz-országban és Görög-országban való híreket ő néki megüzenné.

3. Az harmadik Vigyázót Lytvániában helyhez-teté, kinek azt parancsolá, hogy a' Lengyelek és a' körül való nemzetekre vigyázza s' ott micsoda hírek legyenek Izüntelen Atyllának megüzenné.

4. A' negyedik és az utolsó Vigyázót a' Tanais folyó-víz mellett az Alanusok Országában helyhez-teté, és egész Észak felé, és Ásiában hami hírek és indulások volnának ő néki hiven és jó eleve megüzenné. Mind ezekből K. Olvasó könnyen eszedben veheted Atylla és a' Magyarok eleintén mennyi Országokat birtanak, és adóztattanak csak Európában.

Atylla mind ezek felett a' fellyebb megnevezett öt estendő forgásában azoknak a' vitézeknek helyekben, kik ide fellyeb Galliában fegyver miatt elvéstének vala, az ő fok Országiból.

ból új vitézeket ferze, és a' kárt ismét
 éppen kipótolá, és így ismét igen igen
 nagy roppant Táborokat ferze, és O-
 lal-Ország ellen erősen kétfüle.

Atylla életének *Christus születése*
estendeje *után való esten.*

123

443.

Ötödik és utolsó hadakozása A-
tylla Fejedelemlnek, és a' Ma-
gyaroknak és a' fellyeb megemli-
tett Magyarok mellé állott, s' ad
an. Chr. 389. elő nevezett nem-
zeteknek, fellyebis meg-jelentett
harmadik Valentinianus nevű 54
Imperátor ellen, de leg közelebb
Olasz-Ország, és Róma ellen.

Atylla efében tartván fűntelen azt
 hogy a' Magyarokat Galliában igen
 megverték vala a' Rómaiak és a' Hi-
 spániában lakó Visigottusok, meg-
 értvén aztis, hogy a' Római Imperá-
 tor Aetiust Eetiust a' Rómaiak légioi-
 nak Fő Generálisát a' Galliai dolo-
 gért megölette volna, (kinél a' Ró-
 mai Imperiumban abban az időben
 vité-

vitézeb és hadakozásra termetteb
 ember nem vala) megtudván azt-is,
 hogy *Thorimundus*, az Hispániában
 lakó Visigottusoknak Királya, Atylla
 és a' magyarok ellen ismét a' Római-
 akhoz akarna csatolni, annak-okáért
 Pannóniában lakván Atylla megha-
 raguvék, hogy leg elsőben-is Olasz-
 Országot, az után Hispániát és Portu-
 galliát, az után Gallia Országát éppen
 elrontaná, mind elégetné, elprédálná,
 és elpustitaná, és így a' Római biro-
 dalmat igen igen meg tapodná magá-
 ban erősen eltökéllé; minek-okáért
 minden ő Kapitányit és hadakozó
 férfiait öfve hivatá, az ő maga aka-
 rattyát ő nékiek meg-jelenté, őket
 hogy rettenetes kéfsülettel menten tá-
 borban állanának szép befédekkal és
 szép Orációkkal inté: Ezeknek utánna
 Leg elsőbenis Styriát, Carinthyát,
 az után által menvén Dálmátián és Il-
 lyrián az Adriaticum tengernek par-
 tyait el foglalá, de az után ismét mind
 elrontá. Az után Aquileja nevű Vá-

ras ellen idúlának; mellyet mikor az Aquilejaiak megértettek volna, mind az Aquilejaiak mind az Júlia Városbeliek, és mind az egész Tartomány egy tenger féliben lévő erős Szigetben faladának, mellyben oftán egy Várasráti erős ségnek okáért csinálának, melly Várat és Váraszt magyarul Velenczének és deákul Venetia nevezének, az Aquileiaknak a' vitézi s' fegyverfoghatói pedig az erős Várasban Aquilejában ben maradának, és magokat az Atylla hadai ellen éppen három egész estendeig megtarták, végre oftán meggyőzöttetvén Atylla a' benne való népet levágotá, a' Váraszt pedig éppen elprédálá, az után Olasz-országban bé méne, melly Országot az Atylla hada annyira elronta, pusztita, égete, rabla, levága, hogy az én pennám bizony annak rettentés voltát le nem irhatná; mert majd minden kerített városokat a' földel egyenese téve, azokat felprédálá, az után ő maga ellen Róma várasza ellen indú-

indúla, melly Rómában akkor Leó nevű Pápa lakik vala, ki az egész Papi seregekkel (kik mind fehér ruhában öltöztének vala) Atyllának eleiben méne, Róma városának grátiát kére, Atylla Leó Pápára reá tekintvén, látá hogy a' Leó Pápa feje felett a' levegő égben két igen vén emberek között fakállniak és igen tisztes ősz emberek lévén allanak vala, és fogyverek lévén kezekben Atyllát fenyegetik vala; Ezt a' csudát látván Atylla, magában igen megijede, s' Rómát hogy nem bántaná Leó Papának fogadá, mindazonáltal a' Római Imperiumtól adót kívána, melly adózást az Imperátor Atyllának megígére sőt néki fogalattytatis ígéré.

Honorio nevű fép leányzó, Valentinianus Imperátornak edgy testvér húga, a' Clastromban való lakást megúnván, az ő Eunuchusát Atyllához küldé, hogy őtet Feleségnek elvenné Atyllától azt kívána, jegyben pedig Olasz-Országának felét Atyllá-

nak igéré; Atylla ezt értvén, Honoriátis Királyi nemből valónak lenni hogy megérté még Olasz-Országban lévén, az ő követtyeit Valentinianus Imperátorhoz küldé, Honoriát és Olasz-orfágnak felét ő tőle kíváná, hogy ha penig Honoriát menten kezében nem adná hogy egész Olasz-Orságot éppen elrontaná, Valentinianust ezzel fenyegeté, Valentinianus és az Ország Honoriának istentelenfégen eleget csudálkozék, s' az után kéntelenségből Honoriát s' az Országának felét oda igéré e'conditióval, ha Atylla minden ő hadaival Olasz-Orságot elhagyván Pannóniában visszamenne, Atylla ezt balván Pannóniában menten visszamené, az egész Magyar táborokis prádákkal és minden gazdagságokkal rakva Pannóniában jövének, s' az után Olasz-Országban visszfa soha nem menének, az Olaszokis ígéretek szerint Honoriát Atyllának soha ki nem küldék.

Hatodik és hetedik hadakozása Atyllának: 1. Az Olaszok ellen, 2. a' Gallusok ellen, 3. az Hissanusok és a' Portugallusok ellen, s' az után 4. éppen Africa ellen.

Atylla és a' Magyarok, minekutánna az Olasz-országból kitakart sok kincset, aranyat, ezüstit, gyöngyöt, gyémántot és minden képséget Pannóniában leraktanak volna, és nyugodnának, Atylla ismét nyughatatlan ember lévén, minden ő Fő Kapitányit, Vice-Kapitányit, Hadnagyait, Tizedesleit, és minden Tiszt-vitélsit Pannóniának széles mezejére öszve gyűjté és ő elöttök ilyen formán perórála: Velém edgyütt immár régén vitézkedő jó Barátim tudgyátok hogy mióta a' Tanais vizén által költőtünk Európában (ez való an Chr. 373.) mennyi fok szép és nagy erős Országokat meghódoltattunk, a' kik penig meg nem hódoltanak azoknak az Országokat mely igen meg rontottuk; mert.

1. Az Alemannusokat leg elsőben
 2. Tanais vize mellett fegyverűnk
 meggyőzők és meghódíttatók, 2. a'
 Russalánusokat az Alemannusok fő-
 bédgyait hasonlatosképpen alánk haj-
 tók. 3. A' Bessusokat adó fizetőkké
 tévők. 4. A' Cumánusokat avagy a'
 Fejér és FeketeKúnokat alánk hajtók.
 5. A' számtalan fok Orokokat-is a'
 mi engedelmeségünk alá hódíttatók
 6. A' Lytvánusok is nekünk fejet haj-
 tának. 7. Az Ostrogottusokat noha
 igen nehezen, mindazáltal megbírók.
 8. A' Gepidákat hasonlatosképpen
 magunkévátévők. 9. A' Visigottu-
 sokat Dáciából Rácz-országban ker-
 getők. 10. A' Vandalusokat Ma-
 gyar-országból Német Országban ű-
 zők. 11. Pannóniát a' Rómaiaktól
 elvévők. 12. Illyriát, Dalmatiát,
 Myfiát, Rácz-országot, Achaját és
 Macedóniát elpusztították. 13. Német
 Országot. 14. Galliát. 15. Hispáni-
 árt, avagy Spaniól Országot, és Por-
 tugalliát avagy Lusitániát, Belgium-

Or-

Országát, Frisiát, Dániát, Pomerá-
 niát és Prussiát miénk tévők, e' vi-
 lág jól tudja és csudállyá. 16. O-
 lasz Országot a' Római Imperiumnak
 fejszékét ihon csak leg közeleb mint el
 pusztították, e' világ bizonyította.

2. E' vagy on immár hátra, hogy
 minekutánna ezeket véghez vittük:

1. Olasz-Országot a' Galliában elet
 Magyarok veszedelméjért, és a' né-
 künk ígértetett s' meg nem adattatott
 Honoriáért felégesük, minden Vá-
 rosait földig le-rontsuk el annyira
 hogy Olasz-országot többé ne em-
 berek; hanem csak vadak lakják. 2.
 Olasz-országból Galliára mennyünk
 mivel a' fok magyarokat Galliában
 vágták vala le, és harmad része a' ma-
 gyaroknak Galliában telepedett vala
 meg, Galliávalis szintén úgy bán-
 nyunk, mint Olasz-orzággal. 3.
 Galliából Hispániában a' Visigottu-
 sok ellen siessünk, és mivel a' Visi-
 gottusok a' Rómaiakkal edgyütt vág-
 ták vala le Galliában a' Magyarokat,

G 7

azért

azért a' Visigottusokat edgy lábbig le-
vagjuk, az után Hispániát és Portu-
galliát tűzzel vassal elpusztitsuk, és
felprédállyuk. 4. Hispániából u-
tól szor a' nagy tengeren által Africá-
ban evezzünk, Africát magunk hatal-
ma alá hódoltassuk, az után még Asi-
ábanis vízfőzre térjünk, a' Rómaiakat
ottis ki keressük, és ekképpen a' Ró-
mai birodalomnak éppen végét ves-
sük, az után csendesen nyugodgjunk.

*Atylla halála-
nak esztendeje*

*Christus születése
után való esztend.*

124

444.

Atyllának halála és el-temettetése.

Atylla a' Magyaroknak Fejedelme,
midőn egykor a' Baetriaí Királynak
Mikolts nevű leányát vette női na ma-
gának feleségül, történék hogy A-
tylla, Buda Várában a' lakodalomban
az új Áffonnyal való örömében an-
nyi sok bort innék meg, hogy o-
tán étfaka midőn az ő ágyában az új
affony mellett úgy alunnék, mint
edgy megholt, az órából Atyllának
vér

vér erede vér kezdte ki-folyni, és mi-
vel Atylla hanyatt fekszik vala, a' sok
vér a' torkában folya, ott meg aluvék
avagy megfagya, és mivel az új áf-
fonyis eszében nem vevé, Atylla a'
torkában meg alutt vértől megfulada,
és meghala. Mások másképpen értik.

1. Atylla meghala Christus
Urunk születése után el-
tendőben.

444.

2. Atylla meg-hala életé-
nek ennyi esztendejében.

124.

3. Atylla meghala Fejede-
lemségének ennyi esztende-
jében.

56.

4. Atylla meghala Atyllá-
nak és a' Magyaroknak az A-
fiaí Tatár-országból való ki-
jövetelek után ennyi esztend-
őkkel

72.

5. Atylla hol temettetett el igé igen
nagy pompával, lásd fellyeb ad Ann.
Chr. 384.

Atylla halála után esett
dolgok következnek.

Chaba

Chaba Kaba, és Aladarius Atyllának két nagyobbik fiai, az ő Attyoknak halála és eltemetése után, a' Magyar birodalomnak elnyeréseért edgymással két egész esztendeig harczolának, úgy mint annis Christi 445. 446.

1. Kaba ki az Atylla első fiai között idejére nézve leg nagyob vala, ki a' Görög-oroszági Királynak leányától született vala, az honnan a' Görög-Országí Király Kabának nagy Attya vala, Atylla halála után a' Magyaroknak nagyob része e' mellé állott vala, mert a' Magyar birodalomis igafság szerint ezt illeti vala, mivel a' mint mondám születésére nézve Kaba Aladáriusnál nagyob vala, Kaba mellé állottanak vala a' Saurómatákis, úgy mint az Alanusok, Ruslalanusok, Bessufok, Chumánusok avagy Kúnok az Oroszok, Lytvánusok, Ostrogotusok és Gepidák, a' Görögök, Macedóniaiak; Rácok, &c. &c.

2. Aldarius Aldarius Aladár, ki Atyllának

Atyllának második fia vala, ki a' Bavariai Herczeg avagy Fejedelem leányától fűlettetett, az honnan a' Bavariai Fejedelem (Német Országban) Aladárnak nagy attya vala, Atylla halála után a' Magyaroknak csak kisebb része állott vala mellé az Aladár után, mert a' Magyar Birodalom-is igafság szerint nem ezt illeti vala, mivel a' mint mondám Aldarich születésére nézve csak második vala: Aladarius mellé állottanak vala *Deitrea* vagy *Deitrich* nevű, Német nemzetből álló Németeknek és Saxoknak Fő Generálisa Atyllának míg éle, Deitrichtől avagy Veronensis Deitricustól fűgnek vala penig az Erulusok, Thuringiusok, Qvadiusok, Frisiusok, &c. kik Aladariuszt őltalmazák, és ő érette ide aláb erősen harczolának.

*Christus születése után
való Esztendő.*

445.

Az első csata meg lőn Pannóniában, Sycámberia avagy ô Buda Városának

sának széles mezején, mely csata tizen öt egész napig tartta, és olyan rettenetes nagy vér ontással mene végben, hogy a' Duna vize egész ô Budától fogva Póteniána nevű várasig mindenütt vérrel fordulna fel, és mint a' vér úgy folya; Ezen a' csatán Kabagyőzé meg Aladáriust, és a' fok Nap-keletiek a' Nap-nyúgotiakat, a' Magyarok mindazonáltal mind a' két részről úgy le vágák egymást, hogy fotha ellenség ôket olyan számosan le nem vágta és meg nem sebesítette.

446.

A' másik csata-is meg esék azon Pannóniában, mely csatán Deitrich a' vagy Deitrich Generális, ki Német nemzet vala, és Verónában föltett vala, és a' fok Németek addig forgolódék és emberkedék, hogy Aladárius igen megveré Kabát és a' nap nyúgotiak a' nap keletieket; az harcoknak utóllján pedig mikor ingyen sem reménlették volna mind Aladárius s' mind Deitrich nevű Generális elesnek

nek és meghalának, a' magyarok-is mind a' két részről annyira el-veszének, hogy az után senki a' magyartól nem félt, a' mint ide aláb megmondó: itt telék ám bé hogy: *Inter duos litigantes tertium gaudet.*

A' Kaba Magyarjaiban életben maradtanak vala nem többen; hanem csak 25000. az az: Huson öt ezeren.

Az Aladáricus Magyarjaiban életben maradtanak vala 10000. tiz ezeren.

Minden idegen nemzetek, kik eddig Kaba, és Aladárius mellett hadakoztanak és fok vért ontottanak vala eszkekben vévén hogy a' Magyarok ezeken a' csatákon igen igen fokban el hullottanak volna és immár olly kevesen vólnának, hogy nem méltó volna hogy a' Magyaroktól valaki félne, annál inkább hogy ô nekik folgálna, mert immár Aladáriusis meghóit, az Aladárius életben megmaradott tiz ezer Magyarja pedig csak félyyel olzlott

lott volna, Kabais csak kevés megmaradott magyarra fordult volna, a' napkeletiek, s' azok közdött az Ostrogottusok és a' Gepidák Kabától elpártolának, a' Németek is a' megöletetett Aladarius nélkül maradának, azért az Ostrogottusok és a' Gepidák ő magokat edgyűvé csatolák, újjolag a' megholt Aladarius tíz ezer magyarjaira tamadának, a' magyarokban csak hamar *hét ezret* levágának, és így az Aladarius magyariban életben csak *három ezren* maradának: Ezek ám azok a' magyarok, kik ide aláb Erdély Országának, napkelet felől való részében lakni menének, és ott *Széke-lyekké lőnek* a' mint ide aláb világosan megbeséllem: Kaba penig az ő megmaradott huszonöt ezer magyarival edgyűtt, látván hogy ő tőle mind az Ostrogottusok, mind a' Gepidák, és minden napkeleti nemzetek, kik ide fellyeb(láfd ad an. Chr. 389.) az ő Attyának Atyllának hiven foglaltanak vala, ő tőle elpártoltanak, a' Magyarok

rok is fíntén elfogytanak, hogy ő tovább szép Pannóniában avagy Magyar Országban lakhassék, a' felől kétségen kezd efní, Kaba azért az ő huszonöt ezer Magyarit ő melléje vévé, fép Pannóniától búcsúját vévé, elsőben is Görög-országban az ő nagy Attyához, onnét ílmét lakni mind a' megmondott huszonöt ezer magyarokkal edgyűtt az Asiai Tatár Országban méne, a' mint ide aláb ezti szép rendel meg-irom.

Igen igen nagyot vét itt Bonfinius, a' ki Decadis 1. Libro 8. Folio mihi 115 & lib. 9. Fol. 134. így szól: Az Avarcsék avagy Hunnus Avarcsék, nemzetségekre nézve Hunni Hungarici avagy igaz magyarok vóltanak, a' Kaba huszonöt ezer magyarit közzül valók vóltanak, vagy az Aldaricus három ezer magyarit közzül valók vóltanak, vagy amaz hét ezer magyarok közzül valók vóltanak, a' kiket az Ostrogottusok és a' Gepidák oda fellyeb megverték vala, és benne a' kiket

kiket lehetett vala, leis vágtnak vala, a' többi Rác-országra izaladván és ott lakván magokat Avareseknek, avagy Hunnus Avareseknek nevezték vala. *Első Felelet:* A' Kaba hufzon öt ezer magyarjai, hogy ő magával Kabával edgyütt, az Aliai Tatár-országban lakni bé-mentenek vólt az Híltóricusok kéfzen bizonyítyák. *Második Felelet:* Az Aladárius három ezer magyarjai hogy minnyájan Erdélyben mentenek vólt és Szekelyekké lettenek vólt, aztis az híltóricusok világosan bizonyítyák. *Harmadik Felelet:* Hogy az Aladárius hét ezer Magyaritis az Ostrogottusok és a' Gepidák levágták vólt, azis az híltóriákból bizonyos. *Negyedik felelet:* Az Avaresek avagy Hunnus Avaresek hogy eredetekre nézve nem Hunni Hungarici, avagy hogy nem Magyarok; hanem Orofz-országi Orofzok, és így Tótok lettenek légyen, eléggé megírtam ide aláb ad an Chr. 500. Lásd ott, sőt ezek az Hunnus Ava-

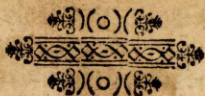
Avaresek Abaresek mikor és mi módon jöttek vala lakni elsőben Rác-országba s' az után Pannóniában, még aztis megtanítam ad an Chr. 500.

Igen igen nagyot vét azért itt Bonfinius, mert An. Chr. 774. és 796. és 798. Cárulus magnus, a' nagy Cároly Császár nyolcz estendő forgásában ezeket az Avareseket, avagy Hunnus Avareseket négy ízben úgy megveré hog' végezetre Pannóniából még a' nevetis kivézté, ezeket penig az Avareseknek vezedelmét Bonfinius mind az Hunnus Hungaricusokra szabja, s' azt írja hogy Cároly Császár a' Magyarokat verte vólt úgy meg, hogy Magyar-országból és Pannóniából még a' nevetis eltörölte &c. *Felelet:* Bizony mikor Cároly Császár az Hunnus Avareseket Pannóniában megveré, akkor a' magyarok Erdélyben alsó és felső Magyar-Országban laktanak, s' Cároly Császár mit csinált az Avaresekkel s' a' magyarok csak nézték, de sem Cároly Császár

fzár a' magyarokat, sem a' Magyarok
Cároly Császárt soha nem bántották;
hanem egymástól csak tartottanak.
Láld ide aláb ad annum Chr. 780. és
774. &c. láld ide aláb ad An Christ.
500.

Kérdés: A' magyarok kik Atyl-
lával edgyütt anno Chr. 373. az Asiai
Tatár-országból a' Tanais vizen ál-
tal jöttek vala ki Európában, de leg
közeleb Magyar-országban, és Pan-
nóniában, hány efsztendeig laktanak
Európában Magyar-országban és
Pannóniában? *Felelet:* Laktanak
Hetven négy efsztendeig oka mert: 1.
Atyllával edgyütt lakának 72. efsz-
tendeig. 2. Atylla halála után míg
Kaba és Aladárius Atylla fiai a' bi-
dalomért csatáznak lakának 2 efs-
tendeig, edgy szóval lakának Annis
Chr. 373-447.

M A-

MASODIK VISZSA-MENE-

telek Chabának Kabának és
Hufonőtezer MAGYAROKNAK.

MagyarOrszágból ésPan-
nóniából, az Asiai Tatár-ország-
ban, és két száz kilenczven hét
Efsztendők alatt való lakások
Görög-országban, és az Asiai
Tatár-Országban.

*Christus születése után
való Efsztendő.*

447.

Székely Földéről és a'
Székelyek eredetiről.

Emnedzár és Uzindur, ama fellyeb
megmaradott, és megnevezett három
ezer Magyaroknak két elsőjáró Ka-
pitánnyai, kik edgy test vér Atyafiak
valának, és azok alatt lévő megemli-
tett három ezer magyarok cselédek-
kel, feleségekkel, és gyermekekkel
H edgyút

edgyűt, mivel itt immár mind Kabától az Atylla nagyobbik fiától; és az ő hufzon őt ezer magyaritúl igen felnek vala, mind ama' fok fele nemzetektől, kik (lásd ad an. Chr. 389.) Atylla életében a' magyarok mellett hiven foglaltak vala igen megijedtek vala, ez után immár hova lennének, hova bújdosnának, a' fok ellenség között, kik minden felől környül vették vala fejeket és életeket, és házok népét hová tegyék soha sem tudgyák vala, búfúlyokban azért im ezeket cselekedék: *Elsőben*; az ő neveket elváltoztaták, hogy ők Hunnufok avagy Magyarok volnának azt megtagadák. *Másodszor*; Omagok felől azt hirdetétek hogy ők Siculia, másként Sicilia nevű tenger Szigetiből valók volnának, és ők Siciliaiak avagy Siculufok volnának azt beszéllék. *Harmadszor*; Az után Erdély Országának nap-kelet felől való részében menvén ott megtelepedének, azt a' réztet Erdélynek Siculiának neve-

nevezék, az után olyan szék helyeket, a' mellyekben az Ország dolgaról befélnének, és a' perlódó embereknek pereket törvény szerint elízitanák őt helyen szerzének, a' melly szék helyekről őket az Erdélyiek Székhelyeknek avagy Székelyeknek nevezék, ezek a' Szék helyek ők valának, úgy mint: 1. Tsik Szék, 2. Gyergio Szék, 3. Kézdi Szék, 4. Sepsi Szepsi Szék, és 5. Orbai Szék, mind ezekből világos ez hogy a' Székely annyit tégyen mint szökj-el, csak játék ez a' Székelyekre fogott nomenclatio: Hogy ezek a' Székelyek az Erdélyben és Magyar-országban lakó magyaroknál 297 i. e. két száz kilenczven hét esztendőkkel régiebbek, Lásd ad an. Chr. 745. Ezeknek penig a' Székelyeknek kettős Nemességeket, úgy mint Egyházi nemességeket, és Ló fű nemes emberegeket (nobilitatem Primipilarem) s' miért hijják őket Primipilusoknak Ló fű Nemes embereknek; Lásd ide aláb ad an. Chr. 747. H 2 Kér-

Kérdés: Hány eštendeje immár eddig az Ezer hat Ízáz kilenczven két 1692-éštendőig, miőltá ezek a' Székelyek Székely földében laknak?
Felelet: Ezer két Ízáz negyven őt eštendeje 1. Oka mert

1. Mairunk ennyi eštendejében Christus Urunknak 1692.

2. Ezek a' Magyarok telepedtek vala meg Székely földében An. Chr.

3. Subtráháld a' kisebb számot a' nagyobbikból s' marad ennyi 447.

1245.
 Ezeknek a' Székelyeknek (a' mint az Atyllának és még az előtt való magyaroknak is) tulajdon magános magyar börtűi, és írású vóltanak, és vala mint ma irnak a' Sidók és a' napkeleti népek az ő írásokban job kéz felől bal kéz felé mentenek, melly magyar betűket és írásokat bazámban lakván én magamis láttam, sőt Erdélyben, és Székely földén olyan Prædikátorokatis kik magyar betűkkel edgy-más-

másnak irtanak láttam s' ísmértem, illyen vala *Tsulai nevű Erdélyi Püspök-ü.*

447.

Kaba Atyllának első fűlőtte a' magyaroknak oda fellyeb megmondott edgy más között ešett csatájok és elvešések után, midőn kešervešlen fémlelné hogy mind azok a' nemzetek a' mellyek ide fellyeb Atylla mellett igazán fogáltak vala, immár Atylla Attyának halála után a' magyarok ellenségévé lettek, úgy mint: az Alanufok, 2. Ruszalanufok, 3. Beszufok, 4. Cumánufok avagy Künok, 5. Orofok, Lytvánufok, 6. az Ostrogottufok, 7. Gepidák, 8. a' Németek, 9. a' Saxok, 10. a' Marcomannufok avagy a' Morvaiak, és 11. a' fok Tótok, kik mind azon igyekeznek vala hogy sem Magyarországbán, sem Pannóniában csak edgy magyar se maradna-meg életben, Kaba mondom ekkor az ő maga őttseit, Atyllának hatvan fiait őšve gyűjté s'

H 3

keze

keze alá vévé (mind ezek Atyllának fok feleségeitől és fok ágyasaitól valóknak valának) a' megemlített s' megmaradt hűsön öt ezer magyarokatis melléje vévé, s' mind azokkal edgyütt Görög-országban, a' maga édes Anyjának az Attyához, tudniillik a' Görög-orzágnak Királyához menet, és Görög-országban minden ő magyarjaival edgyütt *Tizen három* esztendeig lakék, az után ezek elmúlván

459.

Kaba és a' megemlített hűsön öt ezer Magyarok Görög-orzágot elhagyván, az Asiai Tatár-országban menének, Bendeguzt Atyllának egy testvér attyafiat életben találák, az után Kaba Atyllának hatvan fiai és az hűsön öt ezer magyarok mind hólrig Tatár-országban lakának; az után Kaba az ő Bátyjának Bendeguznak akaratyából és tanácsából Tatár-országban megházafodék, az után az ő feleségétől két fiakat nemze, kik 1. *Edelen* és 2. *Ed*.

Kabá-

Kabának az Atylla nagyobbik fiának Tatár-Országban való utolsó Testamentum tétele.

1. Kaba, ki az Atylla életben lévő fiai között legnagyobb avagy idősb vala, ki Pannóniában született és neveltetett vala fel, minekutánna az Asiai Tatár-országban meg vénhedet volna, az ő két fiait *Edelen* és *Edet* magához hivatá, ő előttök Pannóniát s' annak firos földét fokáig beszéllé, hogy mind az ő attya Atylla, s' mind pedig önnön magais Kaba Pannóniában laktanak az ő fiait reá emléketeté, az ő fiai előtt Pannóniának jó és firos földét igen igen dicséré: a' Magyaroknak Galliában An. Chr. 429. esett veszedelmeketis, és romlásokat első számlálá, az után hogy Edelen és Ed nevű fiai, avagy azoknak maradéki fok számtalan Tatárokkal edgyütt Asiából Európában, leg közeleb pedig Pannóniában ki mennének és Pannóniát újjolag elfoglalnák, s' az után Galliára reá mennének s' a' Ma-

H 4

Gya-

gyarok veszedelmét, melly rajtok Galliában előtt vala, meg trónfolnák Kaba az ő fiait arra kényszeríté, az után hogy Edelen és Ed nevű fiai mind ezekre magokat hittel köteleznék őket kényszeríté, az után Kaba Tatár-országban meghala.

2. Ed, Kabának fia az Asiai Tatár-országban születék, nevelteték, és ott is meghalván eltemetteték.

3. Ugek, Ednek fia, Tatár-országban születeték és eltemetteték.

4. Eleud, Ugeknek fia, ez is Tatár-országban születeték, és az ő atya helyetti uralkodék. Ennek az Eleudnak Enodia Enodbija nevű felesége egykor terhes lévén azt álmodá, hog' edgy szép Solyom madár nyugodnék az ő őliben, azonban ugyan akkor azt is álmodá, hogy az ő hasából edgy igen szép patak kezd kifolyni, melly patak edg' ísméretlén szép földre folya, melly folyó viz azt az ísméretlen földet igen szépen meg nedvesíté: A Scythiai Jövendő mondók ennek az álom-

álmoknak illyen magyarázattát adák:
1. Aza' szép Solyom madár nem egyebet télsen; hanem edgy szép férfiú magzatot, mellyet rövid nap Enodia alszony szülne, vagy ha nem azt tehát attúl ízármazandó más férfiú magzatot. 2. Aza' Patak melly idegen földre folyván, azt az idegen földet igen meg nedvesíté, nem egyebet télsen; hanem sok ezerni ezer Tatárokat, kiket Ed Fejedelem valamelly maradéka az Asiai Tatár-orzágból kivinne magával, és Európában által menvén Atylla nagy Attyának lakó földét siros Pannóniát felkeresnék; hogy penig ezt az álmot ezek az álom sejtő bölcsék igazán magyarázták volt meg, a' dolognac ki menetele is megbizonyította. Ezek meg lévén Enodia alszony edgy szép férfiú magzatot szülte, kit az ő szüléi a' megjelent álmorúl *Almosnak* nevezénc, a' melly Almos nevű ember annak uránna hogy Erdély-országában holt és temettetett volt el, majd meg mondgyuc.
H 5 5. Al-

5. Almos Eleudnak fia, a' ki az Afiai Tatár-országban nemzé az ő fiát Arpadot.

6. ARPAD Almosnak fia, a' ki olztán az Afiai Scithiából avagy Tatár-orzágból kihozta vala, mind a' maga attyát Almost, s' mind lok ezerni ezer Tatárokat; ki hozta vala penig a' többi között Erdély-országában, Magyar-országban, és Pannóniában, a' mint ide aláb bővebben megértjük.

Kérdés: Atylla halála után hol laktanak, avagy hová letének volt 1. a' Magyarok. 2. az Európai Sarmaták Saurómaták, úgy mint az Alanusok Russalánusok, az Oroszok, Muszkák, Lytvánusok, az Ostrogottusok, Gepidák, Deitré avagy Deitrich megholt Generalis Némettyei, a' Morvaiak kik Atyllának megéleiben vala igaz hívei, és vitézei s' az Avarések avagy Hunnus Avarések, 4. a' Longobárdusok

sok

*Jók? Következék a' Felelet.
Christus születése után
való Efstendő.*

447.

1. Kaba, az Atyllának nagyobbik fia, és az ő huszon öt ezer magyarjai Pannóniát elhagyván elsőben, Görög-országban, s' az után tizen három éftendőekkel az Afiai Tatár-országban menénec; Amaz három ezer Magyaroc penig An. Chr. 447. Erdély-országának nap kelet felől való oldalában megtelepedénec, kik magokat Székelyeknek nevezéc.

2. Az Alanusoc Pannónián alól lakni Bölznaságban, és Myfiában menénec s' ott lakánac.

3. A' Russalánusok, 4. Beslusok, 5. Cumánusok avagy a' Kúnok. 6. A' sok Oroszok, és 7. a' Lytvánusok az ő régi hazájokban vízfzáré nénc.

8. Az Ostrogottusok lakni Pannóniában menénec. Lásd fellyeb ad ann. Chr. 380.

H6

9.A'

9. A' Gepidák az ő régi laktok földökben, úgy mint a' Tisátúl fogva alsó Magyar-országban és Erdélyben menének. Lásd an. Chr. 381.

10. Deitre avagy Deitrich nevű Német Generálisnac (ki oda fellyeb an. Chr. 446. holt: vala meg) fok Nimet hadai, úgy mint a' Svedusoc, 2. Qvadusoc, 3. Erulusoc, Herulusoc, 4. Turingiusoc, 5. Rugiusoc, és 6. a' Saxok, Felső Magyarországot elfoglalác, s' a' mint némelly Hístóricusoknak tették, ezek építették vala *Cassa* Várasát, *Eperjest*, *Lőcsét*, *Bártfát*, *Szebent*, *Késmárcot*, *Rosnyó-bányát*, és több felső Magyar-országban lévő némelly Városokat és Falukat.

11. A' Marcomannusoc, avagy a' Morvaia, ugyan Morvában mennek lakni az ő cselédgyec köziben.

12. A' fok Tótság ismét széllyel el-öszla Felső Magyar-országban és Pannóniában, és lakozék fíntén az Adria Tengeréig.

500.

Az

Az Avaresek Abaresek, avagy Hunnus Avaresek eredetekre nézve nem Hunnus Hungaricusok, az az nem Magyarok; hanem az mint ad annum Chr. 446. meg írák Orofok, és így Tótok voltanak és leg elsőben ott laktanak, az hol most az Európai, Crimi, és Butsáchi Tatárok laknak, tudniillik a' Tanais vizének, és a' Meotis nevű Tóónak nap nyugot felől való részén, és a' Pontus Tengerének észak felől való részében; *História*: A' régi Törökök Tatárokkal elegy laktanak eleintén a' Tanais folyó vizének és a' Meotis nevű Tóónak nap kelet felől való részeiben, ezek a' Törökök a' Tatárokkal elegy lévén, ezek ellen az Avaresek ellen addig hadakozanak, hogy ostán Országokból ki üzék, a' Duna vizén által kergeték, azért Chacanus avag' Chagánus nevű fő ember ezeknek az Avareseknek an. Ch. 500. ezeket a' bűjdosó Avareseket Rác-országban és Mysiában éppen Pannóniának alsó végéig Landor Fekér várig letelepíté. H7 Az

Az Európai Tatároknak eredetek.

A' Törökök és a' Tatárok kik az Avareseket az ő Országokból ki-űzték vala, Ásiában igen sok ezer Tatárokat gyűjtven egyben, Európában által vivék, és az Avareseknek pusztta földökben plántálák, és ezek ma az Európai Tatárok, melly Tatárok három darabba lakván három neveken nevezetnek: 1. Præcopensis Tatároknak, 2. Crimi Tatároknak, 3. Butsáchi avagy Nahai Tatároknak. *Lásd erről többet in Origine Gentium.*

Az Hunnus Avaresek a' fellyebb megjelentett út és mód szerint Mysiában &c. lakván az Pannóniában lakozó Oitrogottusoknak homfédi lettenek volt, s' innen vagon immár hogy az Histicusok azt írják hogy ezek az erős Oitrogottusok ezeket az Avareseket haddal edgynéhányszor igen meg borongatták, megverték.

Mivel azért Kaba az Atylla nagyobb fia, az ő huson öt ezer Magyarjaival Anno Chr. 447. Görög-Or-

Országban ment vala, az után an. Chr. 459. mind azokkal a' magyarokkal edgyütt az Ásiai Tatár-országban ment vala, az után an. Chr. 500. ezek az Hunnus Avaresek Mysiát és RácZ Országot megállották vala, anna-
okáért itt is igen igen nagyot vétkezék Bonfinius a' ki Decadis 1. Lib. 8. folio 115. és Libro 9. folio 134. és Lib. 10. Dec. 1. fol. 151. így ízöll: Az Avaresek avagy az Hunnus Avaresek eredetekre nézve tista Magyarok vóltanak, az Atylla maradéki vóltanak; mert minekutánna Atylla anno Chr. 444. meghala, a' Gepidák a' magyarokban fokot le-vágának, a' kik pedig életben meg maradának, azok ijedtekben neveket elváltoztatván ő magokat Avareseknek avagy Hunnus Avareseknek nevezék. *Elő Fejeletemet* lásd ide fellyeb ad An. Chr. 446. *Második Fejelet:* Lásd ide aláb ad annüm Chr. 791. és mind ezekből világosan ki tetűik hogy Hunni Avars nemzetségekre nézve Euró-

Európai Orosok és így Tótok vóltanak, de az Hunnus Hungaricusok avagy a' magyarok Asiai Tatárok vóltanak.

§26.

A' Longobárdusok avagy Longibarbusok, kik az ő hofűű fakállokról neveztetnek vala Longibarbusoknak, lakni Német-országból jöttenek vala Pannóniában, An. Chr. §26. melly Longobárdusoknak Pannóniában való megtelepedésekről minekelőtte többet állanánk, annakelőtte a' Longobárdusok Chronológiáját így végyed.

1. A' Longobárdusok nemzetségekre nézve igaz Németek lévén Német-országból Pannóniában jövének, és abban lakni kezdének, és az Hunnus Avaresekkel menten frigyot tévének An. Chr.

§26.

2. A' Longobárdusok az Avareseknekis segítségével élvén, minden Gepidákat a' kik a'

Tifá-

Tifától fogva alsó Magyar-országban, és Erdélyben laknak vala levágák, s' ostán alsó Magyar Országot, s' Erdely Országát magoknak elfoglalák Anno Chr. §30. talám ezeknek a' Gepidáknak maradéki vóltanak az Erdélyi Szászok.

3. A' Longobárdusok Pannóniában alsó Magyar-országban és Erdélyben laktanak csak ennyi estendőig

42.

4. A' Longobárdusok lakni Olasz-országban menének Ann. Chr.

§68.

5. A' Longobárdusok Olasz-országban lakának ennyi estendőig.

206.

6. A' nagy Cároly Csásár Olasz-országban a' Longobárdusokat mind levágá, An. Chr. 774.

§26.

Ezek a' Longobárdusok nemzetségekre nézve, Német-orzági nemzetek vóltanak, kik Tacitus historicus ide-

idejében az Albis nevű folyó viztől fogva és a' Dániától fogva a' Bálticum tenger mellett, az Odera vizéig laktanak; Ezek a' Longobárdusok meg halván hogy az Ostrogottusok Pannóniát el-hagyván lakni Olasz-országban s' onnét ílmét Hispániában Spaniál-országban mentenek, és így Pannóniát űressen hadták. 2. Azt is megértvén hogy az Avaresek avag' Hunnus Avaresek Pannónián alól Myfiában és Rác-z-országban laktanak. 3. Azt is megértvén hogy a' Gepidák alsó Magyar-országban és Erdélyben laktának, ezeket mondom a' Longobárdusok megértvén, *Sviont* Dániának Királyát ő magok elől járójává tévék, s' anno Chr. 526 magok hazáját elhagyván, Pannóniában jövének s' megis telepedének, az után menten az Avarelekkel avagy Hunnus Avarelekkel örökké való frigyet tőnek, és hogy a' Gepidákat ha lehetne levágnák azt végezzék.

530.

A'

A' Longobárdusok, az Avareseket magok mellé vevén a' Gepidákra haddal menének, azokat meggyőzzék, és majd mind levágák, még nevetetis a' Gepidáknak alsó Magyar-országból és Erdélyből kitörlek, Erdélyben mindazáltal a' Gepidáknak edgyik részét életben maraszták, és mivel régi időben a' Gepidák Saxóniából jöttek vala lakni Erdélyben, annakokáért a' Longobárdusok ezeket a' megmaradott Gepidákat, Saxoknak magyarul penig Száfoknak nevezék, de az Erdélyi Száfoktól láts többet ide aláb ad An. Chr. 793. Ezek a' Longobárdusok Pannóniában alsó Magyar-országban és Erdélyben csak negyven két estendők forgála alatt laktanak, mert:

Nárfes ki az iffiabbik Justinianus Imperátornak ki 59 Császárnak Fő Generálisa vala Pannóniában a' Longobárdusokhoz jöve, a' Longobárdusokat és az Avareseket pénzen megfogadá, rettenetes fok népet Olasz-ország-

szágban bé vive, Olasz-országban az Oltrogottusokat a' Longobárdusokkal és az Avaresekkel mind levágatá, az után a' Longobárdusokat és az Avareseket hazájokban vízfíza bocsátá.

Az után Justinianus Imperátor meghalván, az ő goromba özvegy felesége Sópia Augusta, a' megemlített Nártes Generálissal megfogatá, és hogy Nártes a' fogságban tellyes ő életének napjaiban csak fonna, czérnát fodorna, és csak szőne Nártesre azt a' büntetést veté; De egykor Nártes a' fogságból valami mesterességével kiszabadulván, ismét Pannóniában méne *Albion* nevű Longobárdusok Királyával fokot beféle, az után a' Longobárdusokat arra vevé, hogy Pannóniát Magyar-országot és Erdély-országát elhagyván, minnyájan Olasz Országban mennének, ott a' Császárnet Sópia Augustát megölnék, az után Olasz-országot elfoglalnák, abban lagnának, és az egész Olasz-ország-

szágban csak a' Longobárdusok parancsolnának; Ezek meg lévén *Albion* a' Longobárdusok Királya, és ő magok a' Longobárdusok az Avaresekkel avagy Hunnus Avaresekkel ilyen új frigyet, és kötést tévének: Ha mi Longobárdusok Olasz-országot magunkévá tehetjük, és abban megtelepedhetünk, egész Pannóniát alsó Magyar-országot és Erdélyt ténéktek Avareseknek adgyuk, még pedig örökösön, de ha valami szerencsétlenségből az Olasoktól Olasz-országból vízfíza űztetetünk, tehát Pannóniában &c. lakni ismét vízfíza szállunk.

568.

A' Longobárdusok Olasz-országban bé menének, azt elfoglalák, és két száz hat 206 esztendőig Olasz Országban lagnak, Galliát fokszor felprédálák, Galliában és Olasz-országban lakó keresztyéneket pedig ők Pogányok lévén fokszor és szörnyen üldözik és ronták.

Az

Az Hunnus Avaresekis egész Pannóniát elfoglalák, az után Bous nevű Nemetekkel kik felső Pannóniához nem mészle laknak vala frigyet szerzenek, azokkal lassan lassan edgy népé levének, és így a' Boufokból és az Avaresekből Bavarusok lőnek, a' Bavarus azért két nemzetből áll, Bous nevű Németekből és az Avaresekből. Lásd ide aláb ad An. Chr. 774.

A' Nagy Cároly Császár An. Chr. 774, a' Longobárdusokat Olaszországban miképpen vágta vala le, az után Annis Chr. 791-798. azon Nagy Cároly Császár az Hunnus Avareseket Pannóniában miképpen ölte vala meg, a' Bavarusokat is Ann. Chr. 774. miképpen verte vala meg.

Lásd ide aláb a' meg nevezett estendők alatt.

HAR-

HARMADIK és UTOLSO KI-JÖVETELEK

Arpádnak Atylla mara-
dékjának, és két száz ezer,
és Tíz ezer,

MAGYAR TATAROKNAK.

Az Asiai Scithiából, avagy Tatar-országból, és Harmadik bé-jövinek Európában leg közelebb penig Erdély-országában, Magyar-országban, és Pannóniában, melly bé-jövinek a' Magyaroknak lett vala:

1. Christus Urunk születése
után Anno 744.
2. Atylla halála után Annis 299.
3. A' Magyaroknak Pannóniából Görög-országban és onnan az Asiai Tatar-országban való menetelek után Annis 297.
4. Minekelőtte Nagy Cároly Császár Olasz Országban a' Longo-

Longobárdusokat levágta volna, és így elvesztette volna, az előtt Annis 30.

5. Minekelőtte azon Nagy Cároly Császár az Avareseket, avagy Hunnus Avareseket, a' felső és a' középső Pannóniában legelsőben igen megrontotta volna, annakelőtte Annis 47.

*Christus születése után
való esztendő.*

744.

*Mikor Rómában Constantinus
Császár uralkodék.*

Arpád Almofnak fia, Atyllának maradékja, Kabának penig Unokája, maga mellé vevén az ő maga Attyát Almof, és annakfelette két száz ezer és annakfelette tiz ezer Tatárokat, annakfelette ismét nyolcz száz és ötven hét Tatárokat 210857. kik mind derék fegyver fogható emberek valának, fel-vevén annak-felette azoknak a' fok Tatároknak feleségeket, gyermekeket, szolgáljokat, és
meg

meg mondhatatlan sok barmokat Anno Chr. 744. a' Tanais vize felé indulván, az Asiai Tatár-országban e' következő útozásokat téve és tétet. 1. A' Caspium avagy Hircanum tenger mellől jövének fejr Hunniában avagy Albániában. Lásd ezeket fellyeb fol. 23. 2. Inné menének fekete Hunniában, a' melly a' régi Török-Ország, mellyben mindazonáltal Török Tatárral elegy lakik vala. 3. Itt a' Törökökötis magok mellé vevén jövének Saraniában. 4. Innen Agariában. 5. Innen Suxaniában. 6. Innen Suxaniában. 7. Innen a' Tanais folyó vizének észak felől való partyára. 8. Innen a' Tanais vizének észak felől való részében éppen észak felé sokat bújdosván érkezőnek Európában, az holott érkezének az Oroszok közzé, és oltán Muszka Országban; Ebbé azért az harmadik ki jövetelekben a' Magyarok nem jöttek volt a' Tanais vizén által; hanem a' Tanais vizét észak felől
I csak

csak el-kerülték vólt, és ezen vizet Délre hadták vólt.

Summa: A' Magyarok *elsőben* Európában a' Meótis nevű Tón jöttek vala által anno Christi 268. és 270. *Másodszor*: Európában a' Tanais vizin jöttek vala által Anno Christi 373. *Harmadszor*: és utólfor Európában a' Magyarok a' Tanais folyó vizét észak felől elkerülven észak felől rettenetes sivatag erdőkön jöttek vala által.

745.

Utozási Arpádnak és a' jök Tatároknak Európában a' Tanais vizitől fogva és Muska Országól fogva Erdély Országig, Magyar Országig és éppen Pannóniáig, e' következő Országokon vólt által, még pedig igen sietve, mivel hogy Pannóniában felele igen sietnek vala elérni, és abbá beállani.

1. Roxolánusok. 2. Fejér Oroszok, kiket Bonfinius Hamaxabeusoknak hív. 3. Tauró-Seithák. 4. Baste-

Basternusok. 5. Cumánusok avagy fejér és fekete Kúnok. 7. Alanusok. 8. Podólia. 9. Fekete avagy vörös Oroszok.

2. Midőn Arpád és a' Magyarok Podoliában, és a' fekete Oroszok között ki érkeztenek vólna, a' Székelyek (lásd 447) ezt megértvén, csak hamar Táborban szállának s' ezeknek a' jövő Tatároknak Podoliában elejekben menének, hogy őkis Atyla maradéki igaz Magyarok vólnának Arpáddal és a' Tatárokkal elhítek, az után a' Tatár Táborok előtt Kalauzok lőnek, a' fejér és a' fekete Kúnok Tartományin által vezeték, és őstán Erdély országában, béhozák.

3. A' Cumánusok avagy Kúnok, kik eredetekre nézve Tatárok vóltanak Európában, leg elsőben Podoliában, és menten Máramaroson belől Lengyel Ország felől az Oroszok között igen nagy mészíze laktanak; ezeknek fele helyben maradván *Fejér Kúnoknak* neveztetének, a' más fele

lakni Möldvában, és Havasalföldében
menvén *Fekete Kúnoknak* nevezet-
tenek; Az után a' Fekete Kúnok jöt-
tenek vala lakni Magyar-országban,
kik Magyar-országban a' melly földön
lakának, az a' föld edgy Kún nevű
Tatár Kapitányról Kúnoknak és Kún-
ságnak nevezteték, s' mind e' mái na-
pigis úgy hijják, &c. Ezek építették Fű-
lep-Szállását, Szent-Miklóst, &c.
Lásd ezekről többet in *Origine Genti-*
um sub Titulo: Cumani seu Chuni
Tartari.

4. Erdély Országa. Mikor Ar-
pád és a' Magyarok Erdélyben érke-
zének, akkor Erdély-országában lak-
nak vala Görögök, Macedóniaiak,
Ráczok, Bolgárok, Oláhok, Czigá-
nyok, és Szászok, kiket lásd ide fel-
lyeb ad An. Chr. 530. Mind ezeket
a' nemzeteket, a' Magyarok menten
meghódoltaták, s' az után Erdélyben
hat egész éstendeig nyúgóvának és
lakának.

746.

Arpád

Arpád és a' Magyarok, hat
éstendők alatt, mellyekben Er-
dély-Országában lakának, e' kö-
vetkezendő dolgokat cselekedék;
Elsőben a' Római Impériumnak
erejét, mellyel immár Asiának,
Africának, és Európának na-
gyob részét meghódoltatták vala,
jól meg tudakozák, a' Rómaiak
ellen miképpen lehetne Erdélyben
Magyar-országban és Pannóniá-
ban megmaradni azon tanácsko-
zának; leg elsőben pedig Pannó-
niát Atyllának régi lakó helyét
a' Rómaiaktól miképpen lehetne
elvenni szorgalmatoosan értekezé-
nek.

Leg elsőben az egész két száz ezer
és tíz ezer Tatárokból hét nagy
roppant Táborokat csinálának, nyolcz
száz ötven közzülők külön állatá-
nak, ezért hogy ha a' Tatárokból
vagy a' csatán el-esnének, vagy kö-
zönséges halállal meg halnának, ama-
zokból menten ki pótolnák, az után
hét

hét vitéz Kapitányokat választanak, mindenik Kapitánynak edg'edg'tábort kezébe adának, az után mind az hét Kapitányság alatt hány hány ezer fegyver fogható Tatárok vóltanak, e' következendő Laistromból ki tetszik.

1. Gyula nevű Kapitány alatt vóltanak Tatárok 30000. Erdélyben ez építette vala újjolag meg Gyula Fejér Várát, ez-is maradott vala Erdélyben, lakni az ő társaival edgyűtt.

2. Kend Kendi Chund nevű Kapitány, ki alatt valának 30000.

3. Szabolcs nevű Kapitány, ez alattis vóltanak Tatárok 30000.

4. Urs nevű Kapitány, ki is parancsolt ennyi Tatároknak 30000

5. Leel Lehel nevű Kapitány, ez parancsolt ennyi Tatároknak 30000.

Anno Chr. 815. ez a' Leel üttötte vala agyon Német-or-

szág-

ízágnak Conradus nevű Királyát, Lásd oda aláb Anno Christi 815.

6. Barbucz Berbulch Verbulch parancsol vala 30000.

7. ARPAD, a' ki mind az hét Kapitányok között leg gazdagab, es leg felsőbb vala, és a' több Kapitányoknak parancsol vala 30000.

8. A' meg halandó Tatárok helyében a' kik állanának valának 857.

Summáflan az egész fegyver fogható tatárok vóltanak 210857.

9. Válastának ismét, Századosokat, Tizedeseket, és minden szükség Tisztviselőket, kiket az hét Kapitányoknak alá vetének.

Arpad, ki folio 12. Atylla maradéki között való vala. 2.

Zoltán Arpádnak fia, és 3.

Toxus Zoltánnak fia Fő Kapi-

tányságot viseltek a' Magyarok

között, éppen a' Királyok idejéig

két száz tizen négy estendők
alatt, 214.

1. Arpád Fő Kapitányságot vifeltannis 70. Annis Christi 744-814.

2. Zoltán Fő Kapitányságot vifele annis 71. Annis Christi 815-885.

3. Toxus Fő Kapitányságot vifele annis 73. Annis Christi 886-957.

Summáld öszve és tészen 214. Estendőket.

4. Toxus Toxis nevű Fő Kapitánynak halála után állá bé Magyar-orfzágban a' Királyság és Királykodtanak ennek a' Toxus nevű Kapitánynak maradéki Erdélyben, Magyar-Orfzágban és Pannóniában, mint eg' három száz harmincz három estendőkig 333. Elsőbenis azért királykodni kezde Géjza primus, Toxusnak fia, Lásd aláb ad annum Chr 958. utánna uralkodék Sz. István Király Gejzának fia. Lásd ad an, Chr. 989.

5. Az után kezdenék Magyar-orfzágban Királyokká lenni, nem a' Toxus, avagy Géjza maradéki; hanem idegen és nem Magyar emberektől fzar-

szármozott Királyok, Ezek An. Ch. 1302. kezdenek uralkodni, és voltak nak némellyek Németek, Tsehek, Olaszok, Lengyelek, &c.

*Christus születése után
való Estendő.*

747.

Arpádnak Almos Fiának Fő
KAPITANYSAGA.

*Kinek Fő Kapitánysága alatt im
e' következő dolgok lettenek.*

A' fellyeb megnevezett hét Kapitányok, és a' Magyaroknak hét ropant Táborok Erdély-orfágában az ő rettenetes eselédgyek és fogák segítségével hantokból és földből hét Várat csinálának, az után Erdély-Orfágát, amaz megmondott hét táborokról, és hét föld Vákról, hét Városoknak, mások deákül 7. Castra, németül *Seibenburg* nevezék, az után a' fellyeb megemlített hat estendőket a' magyarok azokban eltölték.

Almos Arpád Fő Kapitánynak az Attya Erdélyben meghala, és eltemet-

teték, és így mint Móises a' Canahán földében, Pannóniában mellyben kívánczik vala bé nem mehet.

749.

A' Székelyek régi szabadságiról, Nemességekről, s' legközelebb Primipiluságokról, avagy Lófiú nemes emberségekről.

Árpád és az egész Magyarok Erdélyben laktokban Ország gyűlést ferzének, a' Székelyeketis Országgyűlésében hivaták, hogy anno Chr. 748. a' Magyarok elejekben éppen Podoliában mentenek vólt, és hogy a' Tatárok Táborait Erdélyben vezették vólt, azt a' Székelyeknek megkööfönék, az után hogy ezek a' Székelyek Atyllának és az Atylla idejében való igaz magyarok maradványi vólnának azt minnyájan megismérék s' ilyen fok ideig hogy semmi nemzeteknek Jobbággyi nem lettenek; hanem a' régi Magyaroknak igaz Privilegiomit szabadságit és nemességit mind eddig megtartották, azon Árpád,

pád, és a' többi igen csudálkoznak, az után Árpád, és az egész Magyarság a' Székelyeket e' következendő szabadságokkal és nemességekkel megajándékozák.

1. Mivel a' Székelyek Atylla halála után mind eddig az időig, minden régi szabadságokat megtartották, semmi nemességeket mindazóltától fogva is el nem vették; annak okáért ez után is minden Székely igaz nemes ember legyen, soha közzűlők Jobbággyá edgyis ne legyen, sőt ha valamelly magyar Ur avagy Székely Ur, valamelly Székelyt Jobbággyává akarna tenni, az az Ur, Ország Törvénye ferint meghallyon, ha valamelly Székelyis önként valakinek Jobbággyává akarna lenni, az is megölettsék.

2. Az után alkalmas idővel a' magyarok látván a' Székelyeknek az hadban való serénységeket vitézségeket, a' Székelyeket Primipilusokká, Primipilárisokká, avagy Lófiú Ne-

Nemes embereké csinálák és nevezék, melly Primipiláris nemesség honnan vett eredetett im megтанитom.

A' Rómaiak e' világ nagy részének Urai, *elsőben* csak azt a' Fő Lovas Kapitányt hitták Primipilusnak Primipilárisnak, magyarul Ló fő Nemes embernek, a' ki minden lovasok Kapitányai között leg felsőb, és leg méltóságosab Kapitány volt, melly Kapitányt ma Generálisnak hívják.

2. Az után nagy darab idővel azon Rómaiak mikor valami nagy új hadakozást kezdettének, minden ő Lovas Seregeinek légioit serényen megmutrálták, a' mutrán a' leg erősebb, és hadra termetteb Katonákat minden ő lovas seregeiből kiválogaták, e' végre hogy minkeelőtte a' Rómaiak az ő ellenségekkel megűtköznének ezek leg elsőb űtköznének-meg, a' Rómaiak ezt a' leg erősebb sereget hitták Primipilusoknak Primipilárisoknak, magyarul Ló fő nemes embereknek.

3. De mivel azon kívűlis minden Római

Római emberek Nemes emberek valának, annakokáért a' Rómaiak ezeket a' Primipilusokat kettős nemes embereknek tartották, úgy hogy Primipilusokká Ló fő nemes emberre lenni kettős avagy fellyeb való nemességet tett légyen, szabadságokis ezeknek a' Primipilusoknak, Ló fő nemes embereknek nagyobb volt, mint a' több Római Neméseknek.

4. Az Erdélyi Székelyek hasonlatosképpen Atylláttól fogvaőt edgyről edgyik minnyájan nemes emberek voltanak, az után Anno Chr. 749. Arpádtól és a' Tatároktól szabadságokban és nemességekben confirmáltának, meg erőssítetének, úgy hogy a' Székelyek között Jobbágy nem volt, és mivel az Erdélyiek Törvénye és szokása szerint mikor az Erdélyiek az ellenséggel szemben állanak, akkor a' Római Primipilusok Ló fő Nemes emberek szokása szerint a' Székelyek a' csatán leg elsőb az ő ellenségeknek oldalában az ő hoszfú kopíájokat leg elsőben

ben rásíttják, vértis ők leg elsőben ontanak, annakokáért Primipiluloknak Ló fő nemes embereknek a' Székelyek méltán tartatnak és hivattatnak, magokis magokat kettős nemes embereknek igazán hívják, s' innen vagy on immár azis hogy a' Ló fő nemes ember *Bona Immobilia* az ő állandó jószágát, az ő fiától avagy attyafiatól el nem idegenitheti, másnak őrök árón el nem adhattya, és ha fíntén el találnáis adni, a' Primipiláris Ló fő Nemes embernek fiai avagy attyafiai Ország Törvénye ferint az olyan eladott jószágot vissza vehetik; ezzel a' Törvénnyel, és szabadsággal a' több Erdélyi Nemes emberek nem bírnak.

Kérdés: A' Jobbágy embert miért hívják magyarul Job-aggy, avagy Jobbágyanak? *Felelet:* Edgy időben az hadban annyi Magyarok vés-tenek vala el, hogy Erdélyben s' Magyar-országban mindenütt annyi özveg' Afonyok s' annyi árvák maradtanak vala, hogy az Arvákat alig volna a' ki

a' ki felnevelné avagy eltartaná, a' megmaradott Magyarok azért az Ország Gyűlésében azt végezték, hogy a' Magyaroknak ez után csak edgyik része menne az hadban s' az a' része Nemes embereknek hivattatná, a' másik része pedig az hadban ne menne; hanem othon maradna, fántana, vetne, és éftendőnként az Ország tárházában az hadakozásra bizonyos summa pénzt és adót adna; Ezt a' végezést halván az Országoknak sok lakosai edgy másnak így szöllának: *Koma bizony job hogy adgy (ex vólt eleimen a' jobbágy, s' a' jobbágyrág)* hogy nem az hadban menvén ott meghally, és így özvegyet árvákat hadgy: De oh bóldog Isten ilyené ma a' Magyarok között a' Jobbágy? Bizony Isten ellen, szent irás ellen, és e' világon minden tudós és Keresztén Republicának Törvénye ellen való dolog ez a' mit a' Magyarok a' *Somféd Lengyelektől* tanulának, hogy tudniillik valamelly nemzet azon nem-

nemzetből álló valamelly embert így megnyomorítson, hogy a' Magyar magyar embert, magával edgy Christus vallásán lévő Christus tagját megnyomorítson, bizony elég ok ez a' te cselekedeted hogylsten tégedetis más nemzetnek Jobbágyává tégyen. A' Pogány sem cselekezzéte.

Arpád és a' Tatárok mikor az Ásiai Tatár-Országból, Erdély Országában, Magyar-országban és azután Pannóniában kijöttek vala ezekben az Országokban e' következő nemzetségeket lakni találák.

1. Erdélyben laktanak Görögök, Macedóniaiak, Ráczok, Bolgárok, Oláhok, Czigányok és Szászok, mely Szászokról láts fellyeb ad an. Christ. 381. és 530. és 793.

2. Magyar-Országban laktanak Tótok, kik Magyar-országban jöttek vala Cseh-országból, Morvából, és Lengyel-országból, mely Tótoknak Királyt Svatopagusnak hitták ennek

ennek az attyát Marótnak hitták, ki Lengyel fiú vala, ez a' Svatopagus rend ízerint Morvában lakik vala, de az ő fok Tóttjai a' Dunáig és a' Tiszáig, még Pannóniában is a' Száva, Dráva között mindenütt laknak vala: 2. Kalsán pedig Eperjess, Bártfán, Szebenben, Lőtsén, Kélmárkon és Rosnyón a' mint mais, úgy akkor is Németek laktanak, lásd anno Christi 447. és 793.

3. Az három Pannóniában sőt Pannónián alól is Landor Fejér Vár felé laktanak Avarek, Abarek, avagy Hunnus Avarek, kik eredetekre nézve Orofok, és így Tótok voltak a' kiket Bonfinius Hunnus Hungaricofoknak, avagy igaz Magyaroknak lenni hamisan módott. lásd ad an. C. 446. 500. 774. 796. 750.

Arpád és a' Magyarok, még Erdélyben lakván a' Déli Ország gyűléséből Magyar Orzágnak megkimlélésére, a' Kend Kendi Chund Kapitány fiát Chusiást edgynéhanyad magával

gával elküldéc, akkor felső Magyar-
országban Tót Király uralkodik vala,
ezt *Svatopágusnak* hívják vala, ez ere-
detire nézve Lengyel nézet vala, Mor-
va országot egész Felső Magyar Ország-
ban a' Dunáig és a' Tíza vizéig lakó
Tóttságot a' Dunán túl pedig az egész
Száva, Dráva vizei között lakozó sok
Tótokat mind egyedül bírja vala;
Chusiás Magyar Országban Svato-
pagushoz követségben mene, őtet a'
Magyarok nevével köbfönté, Svato-
pagus Királynak ajándékban edgy
szép fehér Lovat, edgy selymes nyer-
get, és edgy szép kötő fekete ajándé-
koza, követségének pedig summáját
néki így befélé: A' Magyarok fán-
tó vető paraszt emberek, s' azon igye-
keznek hogy magokat valamelly ke-
gyelmes Királynak, avagy Fejedele-
nek fárnya alá vonhatnák, s' ott meg-
maradhatnának, és ha az a' Király a-
vagy Fejedeleme a' Magyaroknak va-
lami puszt földet lakni adna, ő kis en-
gedelmes Jobbágysok lenni igyekez-
nének;

nének; ha pedig Svatoágus Király-
tól lehetne, hogy a' Magyaroknak
Magyar országban állást s' lakni való
földet adna, tehát soha a' Magyarok
más Urat Svatoáguson kívül nem
keresnének, néki jó szó halló s' jám-
bor szolgai, és adót fizető Jobbági
lennének.

Svatoágus Király ezt halván Chu-
siás követségének igen örüle, hogy
Chusiás az ő társaival edgyütt a' Du-
na vize felé le menne, a' pusztákat meg
járná, és a' Magyaroknak lakó helyet
intézne Chusiást elküldé; Annaku-
tánna Chusiás az egész Magyar-Or-
szágot bejárá; az után a' Duna vizé-
ből edgy palaczkal meritte, a' földből
igen kővér földet is ásván a' tarisz-
nyában tévé, kővér és siros fűvet is
kafálta s' edgy tarisznyával raka, az
után Svatoágushoz vissza mene, és
hogy a' Magyar-országi föld igen si-
ros és kővér föld legyen a' Duna vi-
zeis, hogy test táplálni való víz legyen
és hogy ez a' föld Magyaroknak sim-
tén

tén jó lakó földök legyenek a' Királynak meg monda, azért hogy Svatopagus Magyar orfágból menté kimenne néki megparancsolá ezt mondván: A' Magyarok Magyar-orfágért tenéked edgy *fejér Lovat*, a' földnek terméséjért fűért, fáért &c. edgy *selyem nyergét*, a' Duna vízéért pedig, és egyéb folyó vizekért edgy *selymes*, és aranyas *kantárt* adtanak.

Svatopagus ezt halván megbúsúla, ezeket a' követeket hamis követeknek lenni efében vevé, az után így felele: Kéféb vagyok agyon veretni azt a' fejér Lovat, hogy nem az Orfágot érte adni, kéféb vagyok a' nyergét a' Dunában hajítani, hogy nem ez földnek sirját érte adni, kéféb vagyok a' kantártis a' fűben elvetni, hogy nem érte Magyar-orfág vizeit adni; ezt halván Chusiás nevű követ Svatopagusnak így felele: Ha a' Lovat agyon vereted, ugyan nem a' Magyarok; hanem a' ti kutyáitok észik meg; ha a' nyergét a' Dunában vette-

ted,

ted, aztis a' ti haláfitok fogják ki s' ti véfitek hasznát, nem a' Magyarok, ha pedig a' kantárt a' fűben elvetteted, a' te katzásid megtalállyák, és úgy is tiétek lélen: Svatopagus ezt halván néki így felele: *Kard vagyon ennek a' végén.*

Ezek után Chusiás, az ő követ tárfaival edgyütt Magyar-orfágból, Erdélyben vízfűzra mene, az ő követ ségének summáját a' Magyarok előtt nevétségesen elő befélle, az után a' Duna környékének siros földét dicseré, a' melly fekete földet, Duna vizét, és siros földeket hozott vala, Arpádnak és a' Magyaroknak megmutatá, kin a' Magyarok felette igen örülének.

Arpád, és a' több Magyar Kapitányok, a' Chusiás Magyar Orfágból hozott három ajándékot, a' Duna vizet, az Alföldnek fekete földét, és a' siros fűvet *Márs* és *Hercules* nevű Isteneinek Scithiai módon megáldozák, mert a' Duna vizét, hobbú kört-

ben

ben tölték, és az ég felé fel hinték, a' fekete földetis, az égh felé fel hajigálák, a' fűvet hasonlatosképpen az égh felé fel hinték, az után *Márs* és *Hercules* Isteneket segítségül hívák, az után Mártnak és Herculefnek Scithjai módon fok áldozatokat tőnek, az után minden fele Isteneket nagy kiáltással és ordítással segítségül hívának, hogy Pannóniát Atylla Attyoknak régi lakó földét az Istenek újjolag a' Magyaroknak lakó földül adnák, Árpád és az egész Magyar Táborok nap-estig Déés avagy Deus nevű várofnál könyörgésekkel és áldozatokkal kérék.

Deus avagy Déés nevű Erdélyi Mező-Várasnak építtetése és nevezete;

Mikor Árpád és a' Magyarok az Ásiai Tatár-Országból, Erdély-Országában érkeztenek volt, és hat ézteredők alatt ott lakának, történek hogy Ország Gyűlésére oda gyűlnének az hol most vagyon Déés Várofsájan-

sa; annak emlekezetire hogy Défnél volt, a' Magyarok leg első Országgyűlése, az egész Erdélyi Szászokat reá hajták hogy azon az helyen építténének magoknak edgy mező Váras, mind örökké az a' Váras lenne Szász Város, s' laknák csak Szászok, ezt a' Szászok csak hamar végben vevén, mivel az Erdélyi Szászok jól tudnak vala *deákul*, ezen Váras *Deusnak* nevezék; Árpád és a' Magyarok mikor megértették volna, hogy az a' Váras neve annyit tenne mint *Isten*, ökis emlekezetre nézve, azon helyen az Ország Gyűlésében az Ist-nhez egész Táborul ilyen módon háromszor felkiáltanak; *Deus! Deus! Deus!* Mások ellenben így irnak: tsak Fabula és házugság az hogy a' Magyarok építtették volna Erdélyben Défet, s' a' Magyarok neveztek volna Deusnak, oka; mert ezek a' sűlt barbarus Magyarok deákul csak egy szót sem tudtanak, azért igazab ez hogy azt a' Mező Váras eleitől fogva csak Défnek hitták. Mikor

Mikor Sz. István, Magyar Ország-
nak második Királya uralkodnék Er-
délyben, és Magyar Országban, úgy
mint annis Chr. 989-1038. negyven
kilencz estendőek alatt, akkor az Er-
délyben lévő Déli Sósó Aknáknak
Praefectusai harmán valának, 1. Béli, 2. Rósa, és 3. Csiz; Ezek
a' Praefectusok mind azokat a' Ma-
gyarok dolgait históriából ki-tanú-
lák, a' mellyeket ide fellyeb miis ad
An. Chr. 750. leíránk, annak emle-
kezetére Dís Várasánál edgy Kő-
Oslopot emeltetének, akkori Ma-
gyarok dolgait im ez négy követke-
zendő *deák* versekben edgy Poétával
foglaltaták, és a' kő Oszlopra Anno
Christi 990. fel-metczeték:

*Humus de Scithicus digressus sedibus, Hospes
Pannonia glebam transfert huc, gramen, &
undam,*

*Ter clamans: Deus, hac liceat tellure potiri!
Desiacamq; Dei dixit de nomine terram.*

Melly Verseket magyarul így fordíthatni:

*Mikor a' Magyarok Erdélyben jutának
Magyar földet, füvet, vizet hozatának,
Deus Isten, Deus ottan kiáltának!
Ostán Dem nevet Dísnek ök adának.*

Ar.

752.

Arpád, és a' Magyarok Erdély-
Országából ki-jöven, s' Magyar-or-
szágban ki-érkezvén Erdély-országát
hátok megé az erdőn túl, hadták va-
la, annakokáért Erdély Országát az Er-
dőn túl való Orzágnak, mások deákul
Tránsylvániának nevezék, mikor o-
da levelet küldöttének is így irták:
Adatsék ez levelem az Erdőn túl la-
kó Magyaroknak. 2. Es mivel Er-
dély, és Magyar Ország között, igen
igen sok erdőket látnának, annako-
káért azt a' földet mások Sylvániának
és Szilágyságnak nevezék; Ezek meg
lévén Erdély Országát, Magyar Orzá-
got és Pannóniát az hét Kapitányok
edgy más között e' következendő-
képpen oszták-el.

1. Gyula nevű Kapitánynak, lásd
ad An. Christy 746. (a' kitől bármaz-
tanak Erdélyben a' Gyula és a' Gyu-
lasi familiák) és a' Gyula harmincz e-
zer fegyver fogható Magyarinak a-
zoknak feleségeknék, gyermekek-

K

nek

nek &c, Erdély Országát adák, és Gyulát magát Erdély-országának első Fejedelmévé tévék, a' ki legelsőbenis, az Erdélyben lakó Görögöket Mácédóniakot, Ráczokat, Bolgárokat, Oláhokat, Czigányokat, és az Erdélyi Száfzokat maga alá hódoltatta, az után Erdélyben, edgy régi pusztaság és elromlott Várat, (mellyet hajdan a' Rómaiak építtetnek volt) találta, azt ujfolag megépítté, és Gyula Fejér Várnak nevezé, és oltán benne is lakozék. Lásd Gyula veszedelméről ide alábis ad An. Chr. 989.

2. Kendi, kit némellyek Cundnak és igen roszszúl Kúnnak hívnak, ettől származtanak a' Kendi és Kende fi nevű familiák; ez a' Kendi Kapitány az ő harmincz ezer magyarjaival (lásd ad an. Chr. 746.) és azoknak számtalan sok cselédekkel a' Szilágytságot (mások azt mondgyák hogy alsó Magyar-országának Duna mellyékét) foglalta volt el. Az alsó Magyar-országban a' Duna felé lakozó Kúnok, kiket

kiket Kúnságnak is hívnak, nem ettől a' Kendi Kapitányról nevezettének volt Kúnságnak; hanem más egy Tatár Kapitányról. Lásd ad Annum Christi 748.

3. Szabolts Kapitánynak, és az ő harmincz ezerének jutha, a' Tisza mellyeke: úgy mint Rakomaz, Nánás, egész Szabolcs Vármegye, és az egész Nyírség, kik ezeknek az helyeknek e lébbeni lakóit meghódoltaták, az után a' Tiszának napkelet felől való részében hantokból és földből edgy Várat rakának, mellyet Rakomaz várának nevezének, Szabolts Kapitány önnön maga ebben lakék, ugyan ott Szabolts nevű Mező Várastis építtének, még a' Vármegyétis erről a' Kapitányról Szabolts Szabolts Vármegyének nevezék.

4. Urs Ursus nevű Kapitánynak, és az ő harmincz ezerének, a' Sajo nevű folyó viz környékét adák, kik is az ott való régi lakosokat meghódoltaták.

5. Leel Lehel nevű Kapitánynak, és az ő harmincz ezerének a' Vág folyó viz környékét adák, ez kezdé Galgócz Várát építtetni és abban lakni. Ez a' Leel nevű vitéz Kapitány ütötte vala agyon edgy nagy fából csinált kúrtvel Conradus nevű Német-orfági Királyt. An. Chr. 815.

6. Berbulcz Berbulch Verbulch nevű Kapitánynak, és az ő harmincz ezer fegyver fogható Magyarinak jutott vala a' Balaton környéke, avagy a' Balaton nevű nagy Tóó környéke, de mint hogy az egész Pannóniában mindenütt Hunnus Avaresek, (lásd ad An. Chr. 446. 500.) laknak vala, és azok is igen erős és vitéz népek valának, annakokáért Berbulch és az ő Magyarai az Avareseket meg nem hódoltathaták; hanem fép meg edgyezésből edgy más mellett lakának, innen vagyon immár hogy mikor a' Nagy Cároly Császár az Hunnus Avareseket nyolcz estendők forgása alatt igen megrontá, (lásd ad An. Ch.

774. 791.) &c. akkor a' Magyarok békelességekben maradának.

7. ARPAD önnön maga, ki az hét Kapitányok között leg főveb vala, mert Atyllának is maradéka vala, és a' magyarokat az Asiai Tatár Országbul, Europaban, Erdelyben, és Magyar Országban An. Chr. 744. kihozta vala, ki meg emlékeztvén arról hogy Atyllais, az ő régi nagy Attya Pannoniában lakot, az ő harmincz ezerével edgyütt lakni Pannoniában akar vala; de meg értvén hogy az három Pannoniában igen igen erős és rettenetes fok Hunnus Avaresek laknának azokkal barátságot vete, az után a' ket felsőb Pannoniat az Avaresek kezében hagyván ő mága a' legalsob Pannoniában, melly vagyon a' Száva Dráva között meg telepedék, az ő harmincz ezer népe pedig Lándor Fejér vártól fogva alá le egész Magyarországot elfoglalák, és így az Avareseket Német-ország felé fel-foriták; innen lőn ostan az hogy mikor a' Nagy Cár-

roly Császár Anno Chr. 774. 791. 796. 798. a' Bavarufokat, és az Hunnus Avarefeket nyolcz éftendőek alatt igen megrontá, akkor a' Magyarok békeféségben laktanak. Illyen módon oſták-el a' Scithiából ki jött Tatárok avagy Magyarok Erdélyt, a' Szilágy-ságot, a' Nyirt, alsó, és felső Magyar-Országot és Pannóniát. Ezek után a' Magyarok hat egész éftendeig fááll-fokon nyugovának, s' az után oſtán Hadakozásokhoz fogának.

Tiz egymás után eſett Háda-kozási.

Avagy inkább tiz dúlási, és prädál-lási a' Magyaroknak, mellyeket cselekedtenek: 1. Arpád. 2. Zoltán, és 3. Toxus nevű fő Magyar Kapitányok alatt (Láld An. Chr. 747. öket) a' Magyar-orfági Királyoknak bé-állattatások előtt.

Első Hadakozása, avagy inkább prädállása Arpád Fő Kapitány-nak, és az egész Magyaroknak, mellyet ök Morva és Tsch Or-ságban cselekedtenek. Chri-

Christus születése után való éftendő.

759.

Arpád, a' Magyarok Fő Kapitán-nya, és a' Magyarok, minek utánna Magyar-országban hat éftendőek alatt nyugodtanak volna, az után Morvát és Tsch-orfágot, égeték, pusztiták, rablák, és elprédálák, s' az után sok prédákkal meg rakodván, Magyar-Országban vissza jövének.

777.

Arpád és a' Magyarok Carinthiát, Cárniolát, és Styriát égeték, pusztiták, rablák, és prédálák, az után sok prédákkal meg rakodván, Magyar-országban vissza térének.

Harmadik hadakozása, avagy inkább prädállása Arpád fő Kapi-tánynak és a' Magyaroknak, mellyet ök Német-országban cselekedtek.

780.

Arpád és a' Magyarok Saxóniát, Turingiát, Serviát, Francóniát, mely-
K 4 ben

ben vagyon Franchfurt és Burgundiát, megégeték, pusztiták, rablák, és el prédálák, s' az után fok prédákkal megrakodván vissza térének, kiknek mikor a' Németek ellenek állottanak volna, a' Magyarok a' Németeket megverék, az után Magyar-országban igen fok prédát vivének. Ezek után midőn a' Magyarok látnák hogy a' Nagy Cároly Csásár (Cárolus Magnus) mind Olasz-országban s' mind egyébütt minden ő ellenségei győzdelmet venne, a' Magyarok Cároly Császártól igen megijedének, és 34. estendők alatt Annis Chr. 781-814. a' Magyarok Erdélyben, és Magyar-országban, s' még a' Dunán-túl is, csak nyűgovának, Cároly Császártól való feltékben prédálni sohová menni nem merének, noha Cároly Császáris olyan okos lőn, hogy soha edgy Magyaritis nem bánta, sem a' Magyarok ellen soha nem hadakozék, a' mint e' következendő irások megbizonyityák.

Cáro-

Cárolus Magnus, avagy

A' Nagy Cároly Csásár.

1. Ki nemzetségére nézve Német nemzet vala, és Német Országban Francus avagy Francia névű Tartományban, Aquis - granum névű Városban született vala, de mindazonáltal az ő fok virtusaiért Galliai Királlyá lett vala, az után az Olaszok fok kérésekre és hivatalyokra Olasz-országban igen fok Gallus és Német hadakkal bé méne, az hol a' Longobárdusokat felette igen megveré. *De sideriust* a' Longobárdusok Királlyát fogva Galliában küldé, majd az egész Longobárdusokat kik Olasz-országot elfoglalták vala (lásd ad an. Chr. 568.) levágá, melly cselekedetéért a' Rómaiak ezt a' Cároly Galliai Királyt Római Imperátorrá Császárrá tévék, Anno Christi 774.

Cárolus M. azért a' Római biro-

K 5

dalmat

dalmat nem a' Németeknek; hanem a' Gallusoknak adá, de az után An. Chr. 919. Conradus nevű Német Nemzet, Galliai Király a' Római birodalmat a' Gallusoktól elvév, és a' Németeknek leg közeleb *Henricus Auceps*nek adá. Lásd ide alá ad An. Chr. 919. melly birodalmat a' Német mind e' mái napig bir s' masnak adni sem akar.

2. Cárólus M. a' Nagy Cáróly Csásár, Csásár volt Anno Christi

774-814.

Ex a' Cáróly Csásár az Hunnus Avaresek ellen egy végben nyolcz esztendőök alatt hadakozék, a' Magyarok ellen mind-azonáltal joba nem hadakozott.

3. Az Hunnus Avareseket, másként hívják Abaresek, kik a' leg felső és a' középső Pannóniában laknak vala, a' Királyok pedig Cagánus ő Budában lakik

vala

vala (ekkor a' Magyarok Fő Kapitánya Arpád vala) haddal meggyőzé, hogy az Avaresek keresztényékké lennének őket kénferritte, Cárólus M. ezen úttában Budátis megvév, az után az Avareseket adó fizető jobbágyivá tévé. An. Chr.

791.

4. Az elpártolt Hunnus Avareseket Abareseket itt ismét meg hódoltatá, keresztényékké, és adó fizető jobbágyivá tévé. Anno Christi

793.

5. Az ujjolag el-pártolt Avareseket, Abareseket, ujjolag meg hódoltatá, keresztényékké és adó fizető jobbágyivá tévé. Anno Christi

796.

6. Az ujjolag elpártolt Hunnus Avareseket ujjolag meggyőzé, és csak nem mind le vágá, még neveket is Pannóniában csak nem mind eltörle, a' megmaradtakat pedig keresztényékké tévé. Anno Chr.

798.

K6

Mind

Mind ezekből pedig nem a' következík, hogy Carolus Magnus az Hunnus Hungaricufokat, avagy a' Magyarokat vágta vólta le, a' Magyarokat hogy adó fizetés alá zárta vólta s'a' Magyaroknak még nevetetis Pannóniából ki irtotta vólta, a'mint megmutatók fellyeb ad an. Chr. 446. és 500. mert Istennek hálá a' hegény magyarok még ma-is Pannóniában, Magyar-országban és Erdélyben vajuszna.

Öt egymás után való hadakozási Cárolnak Magnusnak a' Nagy Cároly Császárnak, mellyeket itt azért kellek rövideden le írnom, mert látám hogy ez a' Magyarok Chronikáját igen nagy részen világossítják:

Első hadakozása Nagy Cároly Császárnak Desiderius nevű Longobárdusok Királya ellen, és az Olasz Országban immár

két

két száz hat 206-estendők alatt lakó Longobárdusok ellen, mely hadakozása Olasz Országban megesek Anno Christi.

774.

Cároly Magnus, avagy a' Nagy Cároly, noha Német nemzet vala, mindazonáltal Galliának Királya lévén, a' Római Pápnak Instántiájára, kérésére Olasz-országban igen nagy haddal bé méne, Desideriust a' Longobárdusok Királyát, és a' Longobárdusokat, kik immár Olasz Országban (lásd ad an Chr. 526. 530. 568.) két száz estendők alatt laktanak vala, és Olasz-országot felette igen megnyargatták vala, igen megveré Desiderius nevű Királyt, fogva Galliában küldé, az egész Olasz-országban lakó Longobárdusokat levágá, csak azokat hagyá meg életben, a' kik Olasz Országban nagy Urakká lettek vala, és az Olaszokkal sógorságot, bátyaságot és rokonságot szerzettenek vala, noha ide aláb még ezek a' kevés Lon-

K 7

go-

gobárdusok is nagy gonofságot kezdettenek vala űzni. Lásd ad an. Chr. 870. 919.

*Második hadakozása nagy Cár-
róly Császárnak a' Bavarusok,
és az Hunnus Avarcsék ellen,
melly Avarcsék, a' Felső és a'
Középső Pannóniában laktanak,
ezis a' hadakozás a' Magyarok
Chrónikáját igen világosítja.*

Alkalmatossága ennek az hadnak e' vala: *Júlia* ki Déldériusnak is az Olas-országban megfogattatott Longobárdusok Királyának leánya vala, és Tassilonisnak a' Bavarusok Fejedelmének felesége vala, ez a' Júlia minokutánna megértette volna, hogy a' Cárulus M. Olas Országban a' Longobárdusokat levágatta, s' az ő Atyát penig Desideriust rabul Galliában küldötte volna, az ő maga Urát Tassilonist arra kényszergeté hogy az Hunnus Avarcséket, kik a' Bavarusok bomszédságában Pannóniában laknak vala, és igen erős hadakozó emberek vala-

valának pénzzel megfogadná, a' Bavarusok erejét és az Avarcséket össze csatolná, az után Nagy Cároly Császártól elpártolna s' sőt reá támadna: Ez így meg lévén Tassilonis az Avarcsékekkel erős frigyet kötö, a' N. Cároly Császárral ellen támadt, a' Bavarusokatis ellene támadt, de pénzére ki nem méne, mert Cároly Császárral elsőben a' Bavarusokat s' az után az Avarcséket sok izben igen megrontá, a' mint következik.

791.

Elsőben azért a' N. Cároly Császárral, a' Bavariai Németeket igen megveré, Bavariát Tassilonustól elvevé, ezt látván a' leg felső Pannóniában Bavaria bomszédságában lakozó Avarcsék Cároly Császártól igen megijedének, hazájokat elhagyván az hol a' Rába vize a' Dunában foly, annak nap kelet felől való fejeletiben mint edgy figetben béállának, mert az Avarcsék táborát nap nyugot felől a' Rába vize, csak felől a' Duna vize, nap

nap kelet felől penig és dél felől rettetes nagy áfott árok őrizi vala, a' Gallusok noha sok időre, és sok Gallusnak elvesésével azt a' nagy árkot bé-hányák és bétölték, s' az után az Avaresektől elis vevék, az Avaresek ezt látván meg ijedének, s' a' következő étfakában a' meg mondott Szigetből fép alattomban ki állának s' középső Pannóniában Buda felé (mellyben az Avaresek Királya Chagánus lakik vala) sietének, a' Gallusok reggel vevén ezekben hogy az Avaresek elhaladtanak, utánnok credének, de éppen Budáig el nem érek, az Avaresek magas hegyen lévő Buda várában bēfaladának, N. Cároly Császár Buda várát meg ízállá; harmincz két nap az Avareseket a' Várban éhezteté, mivel abban semmi élés nem vala, az után az éhségtől felig megholt Avareseket megfogdostátá, hogy az Avaresek kerésztyénekké lennének őket kényszergeté, de nem sok háfzonnak az után Cároly Császár Siczám-

cámbrát avagy ő Budát melly erős város vala megízállá, Chagánust Caganust Gagánust, az Avaresek Királyát abban ízorítá, (ő Buda vala abban az időben az egész három Pannóniának leg fővebbik Királyi Várossa) Cároly ő Budát erőssen vitattya, mind az Avaresekben, s' mind a' Cároly Császár népében rettenetes sok hulla el, úgy hogy a' Chagánus Király és az ő Buda őrzésére rendeltetett Avaresek igen elhullának, ezt látván Caganus Király kétségben esni kezdé, Cároly Császár ellenben bizni kezdé, az után ő Budának a' külső Várasát megvévé, Caganus Királyt a' Citadellában ízorítá, az után Cároly a' Citadellátis vinni kezdé, Caganus penig hogy elevenen a' Cároly Császárnak kezében ne esnék, maga magát megölé, az után Cároly a' Citadellát meg vévé, a' megholt Királyt tisztelségesen el temmetteté, az után Cároly Császár a' fegyver tartó, és a' kincs tartó palotákban, annyi drága ki mondhatatlan kin-

kincsét és szépséget találá, hogy Cároly ezt mondaná: Bizony én Római Császár Galliának, Német Ország-nak &c. Királlya vagyok, de még-is soha életemben ennyi drága gyönyöket, gyémántokat, aranyat, ezüstöt, és ennyi minden szépséget nem láttam mint ennek a' Cagánus nevű Hunnus Avarelek Királyának volt, de nem csuda, mert ezek az Avarelek az előtt rettenetes fok Országokat pradtak volt fel, és fok Országokból gyűjtötték volt össze azt a' fok pradtát. Az után hogy Cároly Császár a' fok Uri Afzszonyoknak, Uri szép leányzóknak tisztaságokat és szűzességeket a' fok Gallus és Német vitézek ellen tisztán megőrizze magában feltevő, s' megis cselekedé, az Avareleket földös katonákká tévé, a' két felsőb Pannónia azért Buda Vára is Cároly Császárnakékképpen esék kezében, az után Cároly az Avareleket hogy kerefsztyénekké lennének kevés haszonnal kényszeritheté.

Ezek

Ezek után mivel Cároly Császár megértette vala, hogy a' melly sziget Budán alól a' Duna közepet vagyon, abban a' Szigetben fok ezer Avarelek feleségek, gyermekek, és jószágok szorúltanak volna; Cároly a' Szigetet is hajókon vivá, meg vévé, az Avareleket rabúl fogá, minden jószágokat pedig felpradtálá, olvastam edg' Histicusban hogy soha Cárolus Magnus Pannóniában Győrnél és a' Rába vizénél aláb nem jött volt, soha Budát sem látta volt; hanem ezt a' második hadakozást más által vitte volna végben, de elég hogy az hadakozás, és az Avarelek veszedelme ugyan csak meg volt.

Ezek után Cároly Császár Pannóniát elhagyá és Német-országban és Galliában vizsítza méne, a' Magyarok pedig kik Erdélyben Magyar Országban és leg alsób Pannóniában laknak vala látván mit cselekedet Cárolus M. Olasz-országban a' Longobárdusokkal, Bavariában a' Bavaru-fok.

fokkal, Pannóniában az Hunnus Avarekkel, Cároly Császártól felvéen, soha Cároly Császár életében a' Római Impériumnak csak edgy Országára vagy Tartományára ki nem űtének, noha Cároly Császár-is soha életében a' Magyarokkal őszve nem vefze, sem ellenek soha nem hadakozék.

Igen igen nagyot vét itt (I.) Bonfinius, a' ki Decadis 1. Lib. 8. Fol. mihi 115. és Lib. 9. Fol. 134. (II.) A' Németek Chronikája, kik így szólnak: Az Avarekék, avagy az Hunnus Avarekék, nemzetségekre nézve Hunni Hungarici, avagy igaz Magyarok vóltanak. Cärolus Magnus-is, az első bezzéllett hadban a' Magyarokat rontotta vólt meg &c. &c. *Feleletet:* Errel láts fellyeb adan. Chr. 446. láts és olvas. *Második Felelet:* A' Magyaroknak még itt Királyok nem vólt, lásd ad An. Chr. 958. hanem csak Főkapitányok vólt, kit An. Chr. 747. Arpádnak hittanak. *Hár-*

Harmadik hadakozása Nagy Cároly Császárnak, a' Német Országai pártos Saxok ellen, ez-is a' Magyar Chronikát világosítja.

793.

Mivel az egész Saxóniát, már annak előtt Cärolus M. haddal meggyőzte vala, maga alá hódoltatta vala, és keresztyénekké tette vala; de ezek a' Saxok Cärolytól elpártolának, a' keresztyénséget újjolag megtagadván pogányságra visszsa állának, *Márs és Hercules* imádák, annakokáért Cärolus M. csak edgy csatán harmincz ezer Saxokat öle-meg, az után ísmét Saxóniát maga alá hódoltatá.

Az Erdélyi Szászoknak eredetéről, s' Saxóniából Erdély Országban való be sármazásokról, s' Erdélyben való igen igen régi lakásokról különböző sentenciák:

373-Eszteendőre Christus Urunk születése után oda fellyeb ezeket ír-
tuk

tuks' nótáltuk: Atylla mikor a' magyarokat Scithiából Európában kihozta vala, akkor csak hamar An. Chr. 381. Atylla a' Gepidákat s' azok között az Erdélyi Szászokatis meghódította vala, mert az Erdélyi Szászok nem egyebek; hanem Gepidák, kérélek lád ad citatos annos Chr. idefellyeb; melly discursusból a' következők, hogy az Erdélyi Szászok a' Gepidák maradéki, és Atyllánál és a' Magyaroknál fokkal régiebben laktanak Erdély Országában; melly sententia ennékem igen igaznak látszik.

381-Esztendejére, Christus szünetének ide fellyeb ezek vadnak megírva. A' Longobárdusok An. Chr. 526. az Erdélyi Gepidákat levágák, és a' kiket közölők életben megmarasztának, azokat Szászoknak nevezék: Innenis a' következők hogy az Erdélyi Szászok a' Gepidák maradéki, Lád ad An. Chr. 381. ugyan azon dolgot. 2. A' következik hogy az Erdélyi Szászok éppen

éppen akkor mentenek vőlt Erdélyben lakni, mikor a' Gepidák, avagy mikor a' Gottusok, Ostrogottusok, Visigottusok. Lás többet ad an. Chr. 379.

530-Esztendejére Christus születésének ide fellyeb e' vagyon megírva: A' Longobárdusok a' Gepidákat levágák, kik között csak az Erdélyi Szászokat hagyák-meg elevenen Ez is a' sententia a' felsőbbeket igen próbálja.

749-Esztendejére Christus születésének e' vagyon ide fellyeb írva: Mikor Árpád és a' magyarok harmadszor An. Chr. 744. Scithiából Európában ki jöttek vala, osztán an. Chr. 749. Erdélyben bé-érkeztenek vala, Erdélyben lakni a' többi között Németül beszéllő Szászokat találának, és a' Magyarok a' Szászokat meghódítaták.

793-Esztendejére Christus születésének ezek vannak feljegyezve: Bonf. lib. 9. Dec. 1. Fol. 143. az Erdélyi

déli Szászoknak fokkal más formán való eredeteket írja; mért azt írja hog' Cárolus M. Anno Chr. 793 a' Saxokat az elpártolásért újjolag meg-hódoltatá, és hogy többé el ne pártolhatnának Cárólustól egész Saxóniának negyed részét felvévé, Erdély-Országában bé vivé, a' Saxokat ott meg plántálá, a' meg maradott Saxok közzül Pannóniában szintén annyit vive s' azokat is Pannóniában megtelepité, az után ismét Saxóniának edgyik részét Magyar-országban lehozará, edgy szóval Saxóniának nagyob részét Saxóniából ki hordá, és Pannóniában, Magyar-országban és Erdélyben meg telepité, s' ezek ma az Erdélyi Szászok, ezek Magyar Országban a' Cassai, Eperjesi, Lötsei, Bártfai, Késmárki, Rónyó-bányai, Szebeni &c. Németek: A' mellyekbül a' következik hogy Cárolus M. előtt avagy 793 - elztemdeje előtt Christus születésének Erdélyben Szászok Saxok nem laktanak. 2. Az-is követ-

következik hogy Cárolus M. Erdélyt, Magyar országot valaha meghódoltatta vólt, és az után vitte olyan szabadon Magyar-országban, és Erdélyben a' Saxokat. *Első Felelet:* Hogy Cárolus M: a' két Felsőb Pannóniát abban az Hunnus' Avarcséket megbirta s' győzte vala, még Budátis magájévé tette vala, azt magamis megvallám fellyeb ad An. Chr. 774. 795. de mivel a' leg alsób Pannóniát, melly vagyon Landor Fejér vár felé, igaz Magyarok birják vala, valaha Cároly Császár bántotta vólna, az nem igaz. *Második Felelet:* Soha sem Magyar-Országot, sem Erdély-országát Cárolus M. nem bántotta, mert Cároly Császár idejében mind Magyar Országban s' mind Erdélyben igaz Magyarok uralkodtanak. Erdélyben Gyula nevű Kapitány, Magyar-Országban pedig s' alsó Pannóniában Árpád Fő Kapitány parancsoltanak, azért nem igaz ez, hogy Magyar-országban a' Németeket s' Erdélyben

penig az Erdélyi Százokat Cárolus M: vitte volna.

1073. Elztendőre, lásd ide aláb e' következőket: *Istvánfi nevű Historicus* így szól: Az Erdélyi Százok Cáptalannyában és régi leveleiben az vagyon megírva, hogy Anno Christi 1073. második Geiza Magyar Országának a' Catalóguson kilenczedik Királya, Sz. László Királynak öttse hozta volna ezeket a' Százokat Szaxóniából Erdélyben. *Felelet:* Ott nem a' vagyon; hanem csak ez hogy ez a' Geiza Király fok szép szabadságokkal és Nemességekkel ajándékozta volt meg. An. Chr. 1073. az Erdélyi Százokat.

1190. Elztendőjében Christus Urunknak, a' Németek, Saxok, Gallusok, Anglusok, és a' Magyarok s' azoknak Királya harmadik Béla Király, ki a' Catalóguson XVI. Magyar Országi Király volt, meg halván, hogy a' Török Canahán földében a' Keresztényeket háborgattya, és im-

már

már Canahán földét el-is foglalta, edgyező akaratból a' Török ellen éppen Canahán földében menének, a' Töröktől Canahán földét el-vévék, ezt a' Római Pápa meg halván követi által a' Németektől és a' Saxoktól azt kíváná hogy lakni mennének Erdély Országában, és őriznék a' keresztényiséget, a' meg nevezett keresztény Királyok és Fejedelmek akarattyaól lön ostan hogy ezek a' Németek és Saxok Erdélyben lakni kezdenek, s' ezeket hívjak ma Erdélyi Százoknak *Felelet:* Bizony régen ennek előtte már lakták a' Százok Erdély Országát. *Második Felelet:* Ugy vagyon hogy ezek a' Németek, Saxok Canahán földéből An. Chr. 1190. vissza fordulván mentenek vala lakni Erdélyben, de akkor ők nem egyebet cselekedtenek; hanem az Erdélyi régi Százoknak fámát csak faporították.

Resttellem igen bőven leírni, az Erdélyi Százoknak eredetéről formált

L2

Fabu-

Fabulát, melynek Summája ez: Saxóniában edgy Váras mellett, edgy hegy két felé vált, a' Várasból fok e-zerni ezer egerek mentenek-ki a' meg nevezett hegy hafadásában, annak a' Várasnak minden férfiú és leány gyermeki, és nevedékeny iffia az e-gerek után indúltanak, az egerek után az hegy hafadékjában bé mentenek, az után az hegynek hafadása ismét őlszfe menvén soha sem az egerek, sem a' számtalan fok gyermekek len-kitől nem láttathattak, a' fok gyer-mekek csak oda lettenek, és a' föld a-latt vagy másutt csudálatosképpen Erdély-országában ragattattanak, a' Saxok Saxóniából Erdélyben leg elsőben így mentenek, s' ezeknek maradványi az Erdélyi Szászok. Ezeket Belgiomban edgy Saxóniai De-áktól hallottam hogy az ő Városok könyvében is így légyen le írva, én előttem nagyon bizonyította; Innen esett ofztán hogy én-is az Erdélyi Szászoknak, eredeteket az Históri-ákból

ákból szorgalmatosan igyekeztem ki szedegetni.

Erdélyben a' Szászok hét kúlsos Várossainak, Deák, Magyar, és Német nevek im ezek:

1. Cibinium, magyarul Szeben Hermanstrat.
2. Corona avagy Brassovia Brasilo Cronstat.
3. Bistricia Besztercze Nő sem stat.
4. Seges Varia Seges-Vár Schefz purrg.
5. Megyes magyarul Megyes Midvisch.
6. Zebelus Szász-Sebes Millenbach.
7. Claudiopolis Colosvár Clausenburg.

Ezek az hét Varasok, melyekről regenten Erdély Országát nevezték volt, Hét Varasoknak, németül Siebenburgh, deakul septem Urbes, Civitates.

A' Magyar-országban lakó Németeknek, úgy mint Cassai, E-perjesi, Szebeni, Bárfai, Késmárcsi, Lőse, Rosnyó-bányai, &c. Németeknek eredetéről, s' Német-orzágból Magyar-Országban való jövedelekről és lakásokról.

382 - Esztendejére Christus Urunknak ide fellyeb ezeket irám:

Deitre avagy Deitrich Német-Országban Verona nevű Városban születettvén igen nagy vitéz ember lett vala, az után a' Római Imperátornak, leg közeleb a' Német és Saxóniai lovas Hadaknak Fő Generálisa vala, Anno Chr. 384. ez a' Deitré a' Németek és a' Saxok Atyllával, és a' Magyarokkal igen erőssen meg-harczolának, az után Anno Chr. 387. szintén úgy megharczolának, az után Anno Chr. 389. Deitré Német Generális és 1. a' Németek, úgy mint a' Svédusok, Quadusok, Erulusok, Herulusok, Turingiusok, Rugiusok 2. az egész Saxok minnyájan Atylla mellé állának, Atyllának és a' Magyaroknak éppen Atylla haláláig mellettek valának, az után An. Chr. 444. Atylla meghalván Deitre a' Németek és a' Saxok Aldaricus mellé, ki Atylla második fia vala állának, az után An. Chr. 446. Deitre Generális az harczon elesék, s' a' meg-maradott fok Németek, úgymint a' Rugiusok &c.

&c. Anno Chr. 447. Magyar-országban meg-telepedének, és a' meg-módott Német Városokat, *Cassát, Eperjest, Szebent, Bártfát, Késmárkot, Lőtsét, Rosnyó-bányát* építették, a' Saxok ismét Berekszázt, Nagy-bányát, Máramarosban *Visket* &c. &c. építették és lakák. *Felelet:* Ez a' sententia és história ennékem igen igaznak látszik, és így a' következő nem nem igaznak lenni következik.

793-Eszteendőjét Christus Urunknak lásd: Bonf. Lib. 9. Decad. 1. Fol. 143. a' Magyar Országban lakó Németeknek más formán való eredeteket írja; mert azt írja hogy Cárulus M. Anno Chr. 793. hozta vőlt Német Országból a' Németeket magyar Országban, és Saxóniából a' Saxokat Szászokat Máramarosban. *Felelet:* Cárulus M. soha sem Magyar-Országot, sem Máramarost nem bírta, azért a' Németeket Magyar-országban, és a' Saxokat Máramarosban lak-

ni nem vihette; nosza mutafion valaki
ezzel ellenkezőt ennékem!

*Negyedik hadakozása Cárolus
Magnusnak a' párt-űtő Bava-
rusok ellen, és a' párt-űtő Hun-
nus Avareszek Abareszek ellen, ez-
is a' Magyarok Chronikáját igen
világosítja.*

796.

Alkalmatossága ennek az hadnak
e' volt: a' Saxóniában lakozó Saxok,
a' Bavarusok, és az Hunnus Avareszek
Cárolus Magnustól rebellálának, tő-
le pártot ütének, a' Bavarusok az O-
lasz-országban Anno Chr. 774. meg-
öltetett Longobárdusoknak mara-
dékjával össze csatlák magokat, min-
nyájan Olasz-országban gyűlének,
Olasz-országot dúlni prédálni kez-
dék, ezt Cárolus M: meg-értvén,
Henricus Francust igen nagy haddal
Olasz-országban küldé, a' ki mind a'
Longobárdusokat s' mind a' Bavaruso-
kat Olasz-országban megveré, azon
Cárolus M: az ő maga fiát Pipinust

az

az Hunnus Avareszek ellen küldé, ki
Pannóniában az Avareszeket kétlzer
megvervén, ísmét meg hódóltatá: ezt
a' Magyarok kik Erdélyben, Magyar
Országban s' leg alsób Pannóniában
laknak vala látván Cárolus Magnu-
stól mindenkoron tartottanak, és Cár-
olus M: ellen soha nem vétének.
Bonfinius nagyon vétezik itt-is ezt
mondván: Mikor Pipinus a' N. Cár-
olus fia az Hunnus Avareszeket Pan-
nóniában megveré, akkor a' magya-
rokat verte-meg. Lásd fellyeb ad an.
Chr. 446. 791.

*Ötödik és utolsó hadakozása
Cárolus Magnusnak, ísmét a' két
pártolt Hunnus Avareszek ellen,
melly hadakozás is ezt a' Magyar
Chronicát szépen világosítja.*

798.

A' Nagy Cároly Császár meg-ért-
vén, hogy a' két felsőb Pannóniák-
ban lakozó Hunnus Avareszek ő től-
le meg ísmét elpártoltak, igen meg-
haraguvék, és hogy az Avareszeket

L 5

mind

mind levágja s' elvefesse magában el-
tökéllé, haddal azért reájok méne, ő-
ket meggyőzé, és csak nem mind le-
vágá, mért még nevetetis az Hunnus
Avaraseknek Abareseknek Pannó-
niából kiűzé, és így az Avaraseknek
itt immár nyakát izakaltá; Itt nagy
tenyeres talpas hazugságot fől *Chro-
nica Germanica*, hogy ebben az had-
ban Cárulus M. a' magyarokat mind
levágta, még nevetetis Pannóniából
s' Magyar-országból, és Erdélyből
kitöröltte, a' magyarokban még ma-
got sem hagyott; de ez a' *Fabula* csak
innen lett vólt, mert mind *Chrónica
Germanica* s' mind *Bonfinius* azt
tudták hogy mind edgy Hunni Ava-
res, és Hunni Hungarici. Lásd *Ann.
Chr. 446. 791.*

Meghala	1. Christus születése	
Cárulus	után Anno	814.
magnus, a- vagy Nag'	2. Eletének ennyi	
Cároly	Eftendejében	72.
Császár	3. Uralkodásának ennyi Eftend:	46.
	Mig	

Mig Cárulus M: éle, soha a' Ma-
gyarok hadakozni nem merének,
sem sohova prédálni menni nem me-
rének; hanem mint a' Farkas a' Bar-
langban Magyar-országban, leg alsób
Pannóniában és Erdélyben igen csé-
desen nyúgovának; de mihelt Cáro-
lus M: meg-hala, a' Magyarok mind
egyben gyűlének, kiknek Arpád a'
Magyarok Fő Kapitánya (lásd fel-
lyeb ad *Annum Chr. 747.*) így be-
szélle: három nevezetes ellenségink
vadnak: 1. a' Római Impérium. 2.
a' Constantinápolyi avagy a' Görög
Impérium, és a' Német és Gallus
Impérium, valamедdig ezeket az Im-
périumokat haddal meg nem verjük,
avagy le nem ültetjük, soha addig
ezen a' földön minékünk Magyarok-
nak békelességes lakásunk nem léfens;
En tölem azért ez a' tanacs hogy leg
elsőbenis Német Országra és Galliá-
ra mennyünk, aztelpusztítván a' Gő-
rög Impériumra rohannyunk, a' Ró-
mai birodalmat ostrom csak utóllýára
L 6 had-

hadgyuk; az után osztán sēp békével uralkodgyunk.

Ezek így lévén Arpád meg-hala, és helyette az ő Fia Zoltán kezdé a' Fő Kapitányságot viselni és hadakozni.

*Christus születése után
való Eftendő.*

803.

Zoltánnak Arpád Fiának
FŐ KAPITANYSAGA.

*Kinek Fő Kapitánysága a-
latt im e' következendő dolgok
lettenek:*

*Negyedik hadakozása Zoltán
Fő Kapitánynak, és a' Magya-
roknak 1. Német Ország ellen
2. Lotharingia ellen, és 3.
Gallia ellen, melly hadakozás
sintén olyan rettenetes nagy va-
la, a' microdást Atylla An Chr.
429. Galliában, a' Catalónia
nevű mezőben tett vala.*

815.

Bonfi-

Bonfinius Fol. 158. Zoltán és a Magyarok Conradust, Német Országának Királyát, és az egész Német Országot igen nagy haddal meg-űték, és annyira elprédálák és dúlák, hogy csak alig lehet ki-mondani, mert a' mint írja *Bonf. Dec. 1. Lib. 10. Fol. 151.* Német-országának majd minden sēp Városlait a' földel egyenlővé tévék, minden Castélyokat, Mező-Városokat Falukat tűzzel megégeték, minden férfiakat, asziszonyokat, véneket, iffiakat, szűzeket, gyermekeket edgyiránt meg-ölének, még az ő régi Attyokatis az Atyllát (ad Ann. Chr. 109.) kegyetlenséggel fellyúl haladák; az után ugyan Német-Országban Zoltán a' Magyarokból két táborokat csinála, az edgyik Tábor Zoltánnak Augusta Várolsát megfál-lá, az holott mindazonáltal Conradus a' Németek Királya, a' Magyarokat megveré, a' Magyarokban három ezereket megöle, fogságra-is igen sok Magyarokat elhajra, azok között két

L 7

vitéz

vitéz Magyar Kapitányokatis elfoga, kiket (lásd An. Chr. 746.) Léelnek, és Bolcfunak hittanak, kiket a' Király Rátisbónában vitete, az holott ő töl-lők azt kérdé; A' Magyarok minket keresztényeneket miért üldöznek, vag-nak, prédálnak, égetnek ilyen ke-gyetlenül? Kinek Léel nevű Ma-gyar Kapitány így felele: Mert min-ket az Isten Scithiából csupán csak a-zért küldött-ki, hogy a' keresztýéne-ket öl-nők, vágnók, kergetnők, mely dolgot ha mi Scithák meg nem csele-ke-dnénk, azon Isten a' győzdelmet menten a' keresztýéneknek adná s' a' keresztýének mi velünk fintén ezen képpen cselekednénk: A' Németek Királya ezt halván, a' két Rab Kapi-tányoknak meg hagyá, hogy válašta-nának magoknak olyan halálnak ne-mét, mellyel meg-halni akarnának, mert bizonyosan meg kell halniok, Léel Kapitány ezt halván a' Király-nak így felele: Király keresztel-d-meg a' te vitézid között az én kürtömet, mel-

mellyet én töllem a' te vitézid el-vet-tenek, hadd Scithiai módon fujjak edgy halálomra való Scithiai nótát, s' az után ám bátor hallyak-meg nem bánom; a' kürt fából való, vastag és edgy ölni hozszú vala, mellyel a' ma-gyar Kapitányok trombita helyett él-nek vala, melly kürtöt mihelyt a' Le-el Kapitánynak kezében adának, Lé-el forgatni kezdé, és mint ha fúni a-karná úgy tetteté, azonban a' Conrá-dus nevű Németek Királyának a' fe-jét a' nagy kürtel Rátisbónában úgy üté hogy a' Király menten meghalna, az után Léel fel kiálta mondván: a' Királyt meg-győzém, azért még a' más világon Király szolgál Léelnek; mert a' Magyarok akkor Pogányok lévén ilyen vallásban vóltanak, hog' a' Magyar valahányat ölhet-meg e' világon az ő ellenségében az ő maga két kezével, mind azok a' meg-ölet-tettek a' más világon foglái lennének a' magyaroknak; ezek így meg lévén Leelt és Boltsu nevű magyar rab Ka-pitá-

pitányokat Német-országban, Rátisbonában felakaszták, s' Conrádus Király helyében Német-országban Lajos Király kezdte uralkodni. NB: Más Hístóricus azt írja, hogy nem Conrádusnak; hanem lásd ad An. 957 Ottonnak hitták azt a' Római Imperátort kit Leel a' kürtvel agyon ütött volt. *A' másik Tábora Zoltánnak,* Német-országban igen igen fok Németeket foga, kiken a' magyar foglyokat a' Németektől ki válták, az után a' magyarok Német-országot vágák, rablák, egeték, prédálák és pusztíták, s' az után Lotharingiában által menének.

A' Magyarok Lótharingiát hasonlatosképpen mind elégeték, prédálák és mindent a' földel egyenlővé tőnek.

A' Magyarok Lótharingiából által költözének Galliában, s' menten arra a' mezőre szállának, mellyen Atyla és a' magyarok An. Chr. 429. a' Gallusokkal, Rómaiakkal, Visigotusokkal és a' többekkel rettenetesen

sen megharcoltak vala, s' a' magyarok megis verettettek vala, ezt a' mezőt hijják két néven, *Catalonia és Mauriacomi mezőnek:* Itt Zoltan Fő Kapitány megallapodván a' Magyarok előtt így perorála: Régi magyaroknak maradványi igaz Magyarok, ez ám az a' mező mellyet még Tatár-országban laktunkban keserveffen emlegetének a' mi eleink, mely mezőt Magyar vérrel festtettenek volt meg régenten a' Gallusok, nosza miis ha már eddig fáradtunk, vérért, vért öntsünk, s' tromfert új tromfot üsfünk; az után a' Magyarok Galliában annyi vért ontának, annyi Gallust vágának, annyit dúlának, pusztítának, égetének, rablának, hogy én le nem írhatom. Lásd te ha akarod Bonfinii Fol. 151.

Az után a' Magyarok minden fele drága prédákkal megrakodván Magyar-országban vissza indúlának, vízfíza jötkömben Német-országban érkezének, kiknek Ludovicus nevű Né-

Német Király elejekben szálla, a' magyarokkal kétfer megütközék, de mind kétfer megveretteték, az után a' Magyarok haragjokban Német-országban Baviariát, Svéviát, Francóniát, Saxóniát mind elprédálák, Ludovicus Király ezt látván, a' magyarokkal megbékéllék, csak Német-Országból ki mennének, s' többé Német orságra ne jönnének a' Magyaroknak estendőnként való adózást ígére; ezek meg lévén a' Magyarok Magyar-országban érkezének, prédál val, arannyal, ezüsttel, gyöngyvel, gyémántal, és minden szépséggel Magyar-országot, leg alsób Pannóniát és Erdély-országát úgy meggazdagiták, hogy semminélkül nem fűkölködnének sőt nagy gazdagságban élnek.

820.

Mivel az Avarélek avagy Hunnus Avarélek maradéki, melyeket Cárulus M: le nem vagott vala An. Chr. 774. 798. a' két felsőb Pannóniában laknak vala, annakokáért segénye-

ket

ket a' Magyarok meg-hódóltaták, Pannóniát töllök el-vévék, és így mind az három Pannóniában lakni kezdenek, Buda Várát-is ugyan akkor magoké vá tévék.

Ötödik hadakozása Zoltán Fő Kapitánynak és a' Magyaroknak a' Görög Imperium ellen, s' legközeleb Constantinus Imperátor ellen, Mysia, Illyria, Rác-Ország, Macedónia, Bolgár-Ország ellen, és Constantinápoly ellen.

835.

A' Magyarok a' Görög birodalmat igen nagy erővel és ferénnyel megostromlák, az fellyeb megemlített fok fele nemzetekkel edgynéhánfor megütközének, mindenkor a' Görögök megverettetének, az után a' Magyarok a' meg mondott Prövinciáit a' Görögöknek mind elégeték, elrablák, és elprédálák pusztiták. Constantinus Imperátor ezt látván a' Magyarokkal megbékéllék, a' Magyaroknak estendőről estendőre való adót ígére

igére és fizete, a' Magyarok penig rettenetes fok szépséggel, arannyal, ezüsttel, gyöngyökkel, felyem porté-kákkal megrakodván Erdélyben, és Pannóniában víssa jö vének, s' megtelepedének.

Hatodik de edgynebán sori hadakozása Zoltán Fő Kapitány-nak és a' Magyaroknak Olasz-Ország és a' Római Impérium ellen leg közeleb penig Első Berengáriu Olasz Király és a' Második Berengáriu ugyan Olasz Ország Királya ellen.

840.

Itt a' Magyarok Olasz Országban bé menének, Berengáriuft Olasz-ország-nak Királyát igen meg verék, de majd I. Berengáriuftól úgy meg vertetének, hogy a' Magyarok Olasz-Országból örömeft víssa jötenek volna Magyar-országban, de a' nagy vizek miatt semmiképpen nem jöhetének, minekokáért Berengáriuhoz követeket küldének, hogy a' Magyarokat

rokat Olasz-országból bocsatáná víssa ötet kérék; de a' magyarokat sem Berengáriu sem a' vizek nem bocsaták; ezt látván a' magyarok kétfegben esének, és mivel nem tudgyák vala miképpen kellene életeket Berengáriu ellen meg menteniek, annakokáért hogy Berengáriu ellen mind addig vinának, mig vagy a' Rómaiak, vagy a' magyarok mind edgy lábíg elvefnének, az után új csaták esének, néha a' magyarok győzék, néha penig a' Rómaiak győzék mind addig mig edgy mást felette igen elrontanák; az után a' magyarok a' Berengáriu táborát éppen mind le vágák azokon kívül a' kik a' csatáról el izaladhattanak, ezek meg lévén a' magyarok Olasz-országot felette igen meg prédálák, fok Városokat és mező-Városokat a' földel egyenelsé tévék, Velenczétis edgykor csak meg nem vevék, oltán a' Pataviai mezőn megnyúgovának.

Második estendejében eanek az hada-

hadakozásnak Első Berengárus Olaszok Királya látván hogy a' magyarok a' Rómaiakat meggyőzték, s' Olasz-országot mind elrontották, a' magyarokkal megbékéllék, és csak a' magyarok Olasz-országból mennének ki a' magyaroknak estendőnként való adozást ígére; ez meg lévén a' magyarok rettenetes fok prédával, arannyal, ezüsttel, gyöngyvel, gyémántal s' minden szépséggel meg rakodván, Pannóniában, Magyar-országban és Erdélyben víssa jövének.

A' Magyarok Német-országból, Lotharingiából, Galliából, a' Görög Imperiumból, és itt immár Olasz-országból eddig annyi jószágot és kénscset takartak volt magok Országában hogy ekkor e' világon edgy nemzet a' magyarnál gazdagab nem lehetett.

Harmadik Estendejében ennek az hadakozásnak edgy Albertus nevű Római Fő ember, ki a' Római Pápnak öttse vala, valami vétkéért Rómából kiűzetetett vala, ez haragjában

ban és búsultában nagy alattomban Pannóniában Zoltán Fő Kapitányhoz küldé, hogy az Első Berengárus Királlyal tett frigyet (ki már megholt vala) felbontaná, és minden hadaival és magyarjaival második Berengárus ellen (ki Olasz-országban az ő Atya helyett Első Berengárus helyett uralkodni kezdett vala) támadna, Rómát és az egész Olasz-országot elfoglalná, és így az egész Római birodalmat kiforgatná, Zoltánt és a' magyarokat arra kényszergeté, azért rettenetes haddal a' magyarok Olasz-országra iudulának, valakiket elől találának, mindent levágának, és rettenetes vér ontásokat tőnek, ezt látván a' második Berengárus a' magyarokkal megbékéllék, nekik estendőről estendőre való adozást ígére, ez meg lévén a' magyarok rettenetes fok prédákkal és gazdagsággal Olasz-országból ki jöven haza menének.

Edgy *Richartus* nevű Hístóricus itt azt írja hogy itt a' magyarok csak nem

nem minden estendőben bé-ütöttek Olasz-országban, és ott sok károkat tévén ismét vissza jöttecc Országokban, mind addig míg az Olaszoknak minden szépségeket, aranyokat, ezüstyöket, Olasz-országból ki-hordák.

Hetedik hadakozása Zoltán Fő Kapitánynak és a Magyaroknak mellyel tettenek Morva és Tsch Ország ellen itt következik.

870.

A Magyarok itt Morvában és Tsch Országban béütének, mind a' két Országot meg prédálák, égeték és ronták, s' az után a' sok prédával meg-rakodván Erdélyben, Magyar-országban és Pannóniában viszáza menének:

Christus születése után való estendő.

890.

Toxuf-

Toxufnak Taxifnak Zoltán Fiának

Fő KAPITANYSAGA.

Kinek Fő Kapitánysága alatt im ez következendő dolgok lettenek.

1. A' Római Birodalom leg elsőben micsoda alkalmatossággal lett vala a' Gallusok-é. Lásd ide fellyeb ad An. Christi 774.

2. A' Római birodalom, hány estendeig vólt a' Gallusok kezében, vólt annis Christi 774-919. ennyi estendeig 145.

3. A' Római Impériumot Imperátorságot, Császárságot, mikor, és ki vette vala el a' Gallustól, és mikor attá vala a' Németek kezében. Lásd aláb ad Annum Christi 919.

919.

Conradus, ki Német-orzági Német nemzet Francóniából való ember vala, de Galliának Királya, és edgy-

M

edgyſzer s' mind Római Imperátor-is
 vala de hog' az ő halála után a' Római
 Imperátorságot a' Gallusoktól elven-
 né, és az ő maga nemzetében a' Saxó,
 avagy Német nemzet közzé bé vi-
 né és bé avatná igen alattomban azt
 munkálkodgya vala, de még élteben
 látván hogy a' Magyarok Német-
 Országot, Lotharingiát, Galliát, a'
 Görögök birodalmát s' a' Római
 Impériumot is immár felette megron-
 tották, és ha valamely vitéz ember,
 Király avagy Császár a' Magyarok-
 nak ellene nem áll, tehát az egész ke-
 reszttyenség vezedelemben forog;
 annakokaért Conrádus Császár,
*Henricus Auceps*hez a' Saxoniai Feje-
 delemhez küldé, hogy Európában a'
 kereszttyének között most ő nálánál
 vitéz s' hadakozó b embert nem is-
 mérné neki meg izené, hogy a' Csá-
 szárság őtet illetné neki meg vallá, a-
 zért ha *Henricus Auceps*nek kell, im
 a' Császárságot szép alattomban a'
 Gallusoktól elvenné, és így a' Saxok-
 ra s'

ra s' Németekre által plántálná ő né-
 ki azt irá; sőt hogy ez jó dologban
 mind a' Rómaiaknak s' mind a' Gal-
 lusoknak meg egygyezéseket venné,
*Henricus*nak bőven meg-ázené illy
 conditióval hogy a' Magyarokat le-
 űltesse és a' kereszttyenséget azoknak
 rablások, dúlások, prédálások ellen
 meg őrizné ő-is azt fogadná: Ez lőn
 azért az alkalmatosság, mellyel a'
 Gallusok a' Császárság mellől el-ef-
 nek, és az Imperátorságot a' Saxok
 és Németek kezdék birni mind e'
 mai napig.

*Nyolczadik hadakozása To-
 xus Fő Kapitánynak, és a' Ma-
 gyaroknak Henricus Auceps fel-
 lyeb meg-említett Saxoniai Fe-
 jelelem és egyſzer s' mind Ró-
 mai Imperátor ellen, leg köze-
 leb pedig Német-Ország és Sa-
 xónia ellen.*

920.

A' Magyarok Alfatiát és Saxóniát
 igen nagy haddal megűték, el égeték,

M 2

ron-

ronták, és mind el prédálák, igen sok rabokat fogának, ofztán egymás há-tára rettenetes fok prédát rakának; ezt látván Henricus Auceps a' Magyarokkal meg-ütködézék, a' Magyarokat igen megis veré, a' rabokat a' Magyaroktól mind elűbaditá, a' prédátis mellyet a' magyarok gyűjtöttek vala el vévé, és így a' magyarokat Magyar-országban igen nagy bégyen-nel kergeté.

*Kilenczedik hadakozása a'
Magyaroknak, Morva, Silésia,
Tseh-Ország, Alemannia, Cár-
nióla, Carinthia és Styria ellen.*

925.

A' Magyarok a' meg nevezet Pró-vinciákban bé ütének, azokat ége-ték, ronták, prédálák, és pusztiták; Ezeket látván Godofridus Morvának Fejedelme, Eberhárdus Carinthiának Fejedelme, és *Alilai Gergely* Pátriarcha elkeferedének, nagy hadakot ferzének, a' magyarokkal meg-ütködézének, a' csatán fok magyarokat

kat megis ölénék; az után újj csatához kezdvén, a' magyarok a' meg nevezett három Fejedelmeket meg-ölék, Táborokat meggyőzék, az után igen nagy prédával s' gazdagfággal meg térének.

Tizedik hadakozása a' magyaroknak a' Bolgárok ellen, kik Felső és also Mysiában laknak vala következik.

928

A' Magyarok a' Bolgárokat kik felső és also Mysiában laknak vala, nagy haddal megijesték, megis győzék, Faluit és Várossait a' földig leronták, a' Bolgároknak minden kincseit (a' meljek igé (lokak valának) megtalálák és elhozák, a' Bolgároknak minden barmaitis elhajták, az után öket adó fizetőkké tévék; ofztán nagy prédával Pannóniában, Magyar-országban és Erdélyben vissza jövének.

Tizenegyedik hadakozása Thomas nevű Fő Kapitánynak, és a' Magyaroknak Olasz Ország ellen,

M 3

és

és az után Gallia Országá ellen.

930.

A' Magyarok elsőben Olasz Országot, s' az után Galliát mind elprédálák, s' az után igen sok prédákkal hazájokban meg-térének.

Tizenkettődik hadakozása a' Magyaroknak Saxonia, Turingia, Burgundia ellen, és nagy harcza az Alemannusok ellen

940.

A' Magyarok a' megemlített Provinciákat igen prédálák, s' prédával megrakodván vissza térének; az Alemannusok a' magyaroknak az úti-tyokat meg-állák, a' magyarokban három ezereket le vágának, az után a' Magyarok az Alemannusokat meggyőzzék és le vágák.

Tizenharmadik hadakozása a' Magyaroknak a' Görögök ellen, azért hogy a' Magyaroknak ígéret adózt bé nem akarják vala adni; edgy Görög és edgy Magyar bajnoknak meg-ütközések.

943.

943.

Toxus és a' Magyarok Constantinápolyt megfállák, Constantinápolyból edgy Görög vitéz ki jöve, a' Magyaroktól az egész Tábor látára s' hallattára edgy magyar bajnokot kére, ha a' Görög a' Magyarat megölheti, a' Magyarok Constantinápolyt ne bántanák azt kíváná, mint két erős Sárkány ketten úgy vívának, az után a' Görög elesék és megölteték, az után a' Magyarok Bulgáriát, Macedóniát és Görög-országot elprédálák, ostán vissza térének.

Tizennegyedik hadakozása a' Magyaroknak Olasz Ország ellen s' leg közeleb Henricus Auceps Imperátor ellen.

949.

A' Magyarok Olasz-országot pusztították, Henricus Auceps Imperátor a' Magyarokat igen megveré s' Olasz Országból ki űzé, a' Magyarok azért itt igen nagy fégyent vallának.

Toxus a' Magyarok Fő Kapitán-

M4

nya

nya új Táborot szerze, az Olások ellen ílmét nagy későlettel későle, hogy az egész Olás-országot elpusztítsa, a magyarokkal edgyütt fel-tévé, s' meg-is cselekedési vala; hanem harmadik Berengarius az Olások Királya Toxushoz követeket küldé, a Magyaroknak tíz véka pénzt küldé, ezt látván a Magyarok meg csendefedének és uttyokból vissza térének.

Tizenötödik és utolsó hadakozások Toxusnak és a Magyaroknak Német Ország ellen, legkésőbb pedig Otto nevű Imperátor ellen, melly hadakozás a Magyaroknak igen jajos volt.

957.

Toxus a Magyarok Fő Kapitánya és az egész Magyarság meg emlekezvén arról hogy Henricus Auceps nevű Német nemzetből álló Római Imperátor a magyarokat edgy más után kétféle, úgy mint Anno Chr. 920. Német-országban, az után Anno Chr. 949. Olás-országban

ban a Németség erejével igen megverte vala, rettenetes nagy Magyar Táborokkal Német-ország ellen menének, azt égeték, ronták, pusztiták, és prédálák; Ezt Otto Imperátor ki akkor Galliában vala, megértvén a Magyarokkal szemben állá, a csata edgynehány napok alatt tartá, mind a két Táborból annyi nép hullá el, hogy a megholt testek miatt, sem lovas, sem gyalog tovább nem csatázhathának; sőt nem is járhatnának, ezen a rettenetes nagy csatán a Magyar Tábornak felénél több vesze el, s' mégis mind csatáznak, míg Toxus Fő Magyar Kapitányt a Németség el fogák és fel-akaszták; ezt a Magyarok meg értvén Magyar-országban nagy fégyennel viszláa térének.

Eddig a Magyarok tellyes ő életükben leg inkább kétféle veretettek vala meg Lásd ad Annum Christi

429. és

949.

M 5

Sum-

Summája.

A' Magyaroknak Hat- száz nyolczván hét éftendőek alatt meg lett dolgainak; melly Magyarok dolgai már eddig végben mentenek 687. Éftendőek alatt, Annis Christi,

270--957.

A' Magyaroknak eddig leírt Fő Tíftviselei, kiknek Titulusok alatt a' Magyarok dolgait eddig leírtuk, im e' következendők vólnak:

1. *Bélámber Balámber* Magyar Király, a' ki leg elsőben hozta vala ki a' Tatárokat Európában. Anno Christi 270.

2. *Atylla Atila*, a' ki másodfor hozta vala ki a' Tatárokat avagy a' Magyarokat az Asiai Tatár-országból Anno Christi 373.

3. *Chaba Kaba*, a' ki a' Magyarokat viszsza vitte vala az

Asiai

Asiai Tatár-országban Anno Christi 459.

4. *Arpád*, a' ki harmadfor és utólfor hozta vala ki, a' Magyarokat Tatár-országból Európában Anno Christi 744.

5. *Zoltán*, Magyar Fő Kapitánnyálón Anno Christi 803.

6. *Toxus Taxis*, Magyar Fő Kapitánnyálón Anno Christi 890.

Es mivel mind ezeknek a' Magyaroknak Fő Tíftviseleinek, s' mind az ő alattok virézkedő Magyaroknak meg lett dolgai, Históriai ennekélőtte igen nagy homályban vólnak, ha kik ezekről irtanak is a' dolgot nem szintén jó rendben vették, sem a' Magyarok Chrónicáját meg nem Chrónológiázták az az Christus Urunk fületésének mellyik éften-dejében éstének és lőtennek fel nem jedzették; annakokáért a' Magyarok kedvéjért a' megemlitett Magyarok dolgait illendő rövideden s' világossan s' igaz szép rendben le irtam,

M 6

söt

sőt Chronológiával-is (melly az Históriáknak lelke) megújítottam, ékesítettem s' világosítottam, ha pénzem lett volna a' nyomtatásra bizony többet-is ezekről a' dolgokról irtam volna.

Immár ez után a' Magyar Királyok dolgait kellene igen világosan Chronologicè le írnom, de csak héjjában fíradok, mert nincsen költségem mellyel ki nyomtassam. 2. Az Historicusok a' Magyar Királyok dolgait olly szépen le irták s' Chronológiávalis olly igazán felruházták, hogy ennékem többet nem lehetet volna másnál a' Királyok dolgairól írnom. 3. Summáisan azért az első Harmincz három Magyar Királyoknak dolgait egész Mátyás Királyig, (lásd ad Annum Christi 1464.) le irtam, bővebben való le írálokra és ki-nyomtatásokra.

én nem érkezem.

Légy Egészségesben.

M A-

MAGYAROK KIRALLYAI KIK, KET FELEK VOLTANAK.

1. Magyar Nemzetből álló Királyok, a' kik Atyllától, s' annak maradékitól származtanak vala, úgy mint Kabától, Arpádtól, s' legközelebb pedig a' fellyeb meg-ementett Magyarok Fő Kapitányától, Toxustól avagy Taxustól; Ezek a' Magyar nemzetből álló Királyok, huszon edgyen vóltanak, kik kezdettenek vala uralkodni Anno Christi 958.

2. Más Nemzetből, úgy mint Tseh, Lengyel, Német, Olasz, avagy Magyar Nemzetből álló Királyai a' Magyaroknak, kik Magyar Királyokká kezdettenek vala lenni A.C. 1302. *Ecce Electivum Regnum!*

Ezek a' két fele Magyar Királyok mind edgyről edgyik keresztény Királyok

M 7

rályok vóltanak; közzűlők mikor Királyok vóltanak Pogány edgy sem vólt, a' mint az első Királyok megmutattyák.

*Toxusnak, a' Magyarok utól-
só Fő Kapitányának (Lásd ad
Annum Chr. 890.) két fia va-
lának, Első Gejza, és Michaél
Mihály, kiketől osztán a' Magyar
Királyok származának; Táblá-
ja ezeknek maradékinak im e'
következendő:*

Geiza I. Ke- restjén ember kinek az ő	1. Felesége Sarola Gyulának Erdély Országának Fő Kapitányá- nak Leánya, Sz. István Ki- rálynak penig Anyja.
	2. Fia { Szent István Király kinek ismét
Mi- chaél Mihály ennek két fia	1. Kö- pafz László Calvus kinek fiai
	1. András avagy I. Endre, ki Cseh Országban szám- kivetesben vala ennek fia Salamon. 2. Ez is Cseh Országban szám-kivetesben vala.

3. Első

3. Első Béla ki Lengyel Ország- ban számkivetél- ben vala fiai	1. Geiza II. A. 2. Sz. László.
2. Vazul, kit a' meg-hólt Szent István Ki- rály Felesége edgy Sebus nevű szolgá- jával ölete-meg, kiért a' Magyarok Sé- bust meg-ölék.	

A: Geiza II. Első Béla- nak a' fia, ki- nek két fiai e- zek	1. Első Kálmán Culman- nus ki- nek fiai ezek	1. Ladislaus primus I. László. 2. Stephanus II. második Istv. 3. Borich ki fattyú fiú vala.
	2. Lam- pertus ki- nek fia El- ső Vak Albert, ennek fia második Vak Béla kinek fiai ezek	1. Geiza har- madik kinek fiai ezek: 2. László, e' Király nem vólt. 3. Stephanus IV. 4. Almos II.

I. Im-

- I. Imre, kinek fia vala Ladislaus II. László.
B. Béla I I I. Kinek fia i ezek	2. András II. Ennek gyermeki	1. Béla IV. ennek gyermekei	1. An- drás II. Kinek	1. Második Felesége Olasz Nemzet vala.	1. Felesége. Ottó V. I. Ennek fia
			2. István fia	2. Fia ettől András I I.	1. Mária Sigmód Felesége.
			4. István fia	2. Fia ettől András I I.	2. Adyga Leg'el Király Felesége
			5. István fia	2. Fia ettől András I I.	2. András a' kit a' maga Felesége öletet vala meg.
1. Ura vala Ottocarius Tsch ember.
2. Fia Ottocariustól Venczeslaus I. Tsch Országának Királya, Ennek fia Venczeslaus II. Deakul Ladislaus V. László.
2. Cálmány II.
3. András IV.
4. Elizäberth.

LAISTROMA és HADAKOZASAI

Araknak az XXI. Első Magyar Nemzetből álló Magyarok Királynak, a' kik Atyill-

túl

túl és annak maradékutúl Arpádutúl s' leg közeleb Toxus nevű utolsó Fő Kapitányutúl Sármaztanak volt; kiknek mindazonáltal keiser tétetik közökben Német Péter harmadik és ötödik Király.

Christus születése után való Efstendőkezek.

958.

I. GEIZA I. ELSŐ BELA Toxus nevű Magyarok utolsó fő Kapitányának nagyobbik Fia, és a' magyaroknak leg első Magyar Királya, kia' Pogányságból a' keresztényen vallásra leg elsőben is tért vala meg; ennek feleségét hitták Sárolnak ki Gyulának Erdély-orfágának Fő Kapitányának (lásd ezt ad An. Christi 746. 751.) leánya vala; uralkodék ez a' Geiza Magyar-orfágán Pannónián és Erdély-orfágán harmincz edgy éstendeig, Annis 31.

Edgy hadat ferencsétlenül visele Német-ország ellen; mert midőn Német-

met-

met-országban edgy *Augusta* nevű Várást meg-szállott volna, az alatt a' magyarok igen megverettetének.

989.

II. SZENT ISTVAN, Első Geiza Királynak, és meg mondott Sárola nevű anyjának fia, és a' Magyaroknak második Magyar Királya, ki is egész születésétől fogva a' keresztényeni vallásban neveltetett vala, és *noha mind Geiza I. s' mind István Király a' Pogányságban élő magyarokat hogy keresztényekké tehetnék valóban munkálódák, de még eddig semmiképpen keresztényekké nem teherék: A' Római Pápa ennek az István Királynak küldötte vala Rómából a' Magyar-Ország Coronáját: Sz. István Király uralkodék a' magyarokon negyven kilencz esztendeig. An. 49.*

Első hadakozását Ferencsészen víselé, a' Somogyságnak Fejedelme ellen kit *Kupánnak* hittanak.

Második hadakozásátis Ferencsészen víselé Erdély Országának Gyula nevű

nevű fő Capitánnya avagy Fejedelme ellen a' maga édes anyjának édes atya ellen, és így az ő Ipa ellen, melly Gyuláról, láí ad An. Chr. 746. 752. kit István Király Erdélyben megvere, Gyula Ipát megfogá s' magyar-Országban rabságban tartá.

Több hadakozásokatis tött, de én azokat rövidségnek okáért le nem írom.

1002.

A' Magyarok az ő István nevű Királyoknak, kérésére s' forgolódására, a' Pogányságot elhagyván, keresztényekké leg elsőben itt levének:

1038.

Szent István Király meg-hal és eltemettetik Székes Fejér-Várban.

1039.

III. NEMET PETER ALMANNUS, ki nem magyar Nemzet; hanem a' Sz. István Király Német feleségének edgy testvér öitse vala, és magyar Országának harmadik Királyává, az őzvegy Királyné tette vala;

vala; uralkodék Annis 3. Eza' Német Király Pannóniában, magyar-Országban, és Erdély-országában, a' Magyar fiakból álló minden tífteket tíftekből ki vete, helyekben minde-nütt Német Tífteket állata, mind az három Országot, Németekkel igaz-gattatá, ezek által a' magyaroknak minden kincsét Német-országban ta-karítá; melly dolgaiért a' magyarok-tól az Országból kiűzötteték.

1042.

IV. ABA ABBA, Sz. István Ki-rálynak Unokája, Imrének penig fia, ki a' Királyságban uralkodék, négy Eftendőket, Annos 4.

Ez épitté az Hernád folyó- vize mellett Gönczön felül, hantokból és földből Aba Uj Várát, s' ez nevezé a' Vár-megyét is Aba Uj-vár-me-gyének.

Edgy hadat ferencesélen vítele a' Németek ellen, mert Ausztriát, Bava-riát, és Cárinthiát a' magyarokkal fel prédáltatá, az után el-kegyetlenedék,

és

és mivel igen sok ártatlan vért ontá, a' magyarok Abát magyar-Országból kiűzék, és helyében Királyá ísmét Német Petért tévék.

1046.

V. NEMET PETER ALE-MANNUS, kiről fellyebis szöllék, ki ez alkalmatossággal csak két eften-deig uralkodék, Annis 2.

Mivel ez-is igen sokat kegyetlen-kedék a' magyarokon, azért a' ma-gyarok ezt is elűzék, az Országból uj-jólag ki-kergeték. 1047.

VI. ENDRE ANDRAS Andre-as I. Ki Leventével edgyütt Kopalz avagy Calvus László fiai valának, és Tseh-országban szám-kivetésben so-káig lakának; a' magyarok ezeket Tseh-orzágból, illyen conditioval hozták vala bé a' magyar-orzági Ki-rályságban, hogy engednék-meg a' magyaroknak, hogy a' keresztyéni vallást le vetkezvén ísmét a' Pogány-ságra had térnének vílzfá, okát ad-ván kívánságoknak: mert a' mióta a'ma-

a' magyarok kereftényekké lettenek, azolta az hadakozásban igen ére-
csétlenek, és gyakortáb verettetnek-
megis. Itt azért a' magyarok ismét Po-
gányokká lévénnek, és a' kerefténye-
neket gyűlölni igen kezdék; Ural-
kodék Endre Király tizenhárom es-
tendőig, Annis 13.

A' magyarok azért a' kerefténye-
ket ismét gyűlölni kezdék, Budánál
edgy Gellért nevű Tsanádi Püspöket
meg fogának, Budánál azon jámbor
Püspöket edgy nagy magas hegyről
fővel le vetének, s' azolta hijják ezt
az hegyet Sz: Gellért hegyének.

Itt Levente az Endre Király öttse
meghala, Endre Béla nevű öttset a'
Lengyel Ország szankivetésből haza
hivatá Bélát maga mellé a' Királyság-
ra fel vevé, meg a' magafiatis Sala-
mont magyar Királlyá tévé, és így
magyar Országban egyfszer mind há-
rom Magyar Királyok valának.

Egy hadat szerencsésen vífele
melly így kezdődék A' Németek a'
fri-

frigyet s' a' Magyaroknak adot hite-
ket meg szegek, a' magyarokat sokat
háborgaták, az után a' magyarok a'
Németeket égy Erdőben szoriták
azokat mind le vágák, s' vérrel meg
festék, s' az oltától hogva hijják azt az
Erdős Vértésnek.

1053.

Endre Király mid' n látta volna,
hogy immár ő a' Magyar Királyság-
ban igen meg erőssödött volna, a' ma-
gyarokat mind szép szóval, tanítással,
s' mind fenytékekkel arra véve és kén-
szerte, hogya' Pogány Vallást végkép-
pen el hadnák, s' ismét kereftényekké
lennének; A' magyarok azért itt ismét
kereftényekké léfnek. 1059.

VII. BELA I. Első Bela, kopab
avagy Calvus László fia, és Endre
Királynak testvér öttse, ki a' minapi
magyar Királyságot el hagyvan Len-
gyel-országban víssa ment vala, az u-
tan Endre Király bátyya meg-halván
Lengyel-orzágból a' magyaroktól
ismét magyar Királyságra véteték, ez
a' Bé-

a' Béla Király igen csendes ember vala és három eftendeig uralkodék, Annis 3.

Itt ísmét az álhatatlan Magyarok a' keresztýenséget levetkezék, és a' Pogányságra víssza térének, ezt látván Béla Király, a' Magyaroknak és a' Pogányságra állottaknak fejeit s' nagygyait mind meg öleté, a' többbit ísmét a' keresztýén vallásra víssza téríté, azólta immár a' Magyarok soha Pogányokká nem lettenek.

1061.

VIII. SALAMON, királ fellyeb is szóllek, Endre Királynak fia, kit a' minap Béla I. üzött vala Lengyel-országban, az után Béla I. meghalván jött vala újjolag magyar-Országí Királyságra, uralkodék kilencz eftendeig, Annis 9.

Ez a' Salamon, Geiza II. és Sz. Lászlót, Első Béla fiát, Lengyel-országban üzé, de majd ísmét meg báná, víssza hivatá és őket táplálá.

Első hadakozását, berencséffen viselé

selé a' Fejér Kúnok ellen (Lásd ad An. Chr. 748) kik Máramarosnál kiútvén, alsó magyar-Országot éppen a' Tiszáig mind fel-dúlták prédálták vala.

Második hadakozását szerencséffen viselé, a' Görögök, Bolgárok, Rácok ellen, kik magyar-Országot púsztították vala, ezen hadakozásában vév-e meg Salamon Király, Lándor Fejér-Váratís, melly akkor Görög Város vala.

Harmadik hadakozását elsőben szerencséffen viselé, a' második Geiza és Sz. László ellen, kik ketten Béla I. fiaí valának, másodszor berencsétlenül jára ugyan azok ellen.

Ez a' Salamon Király, leg többet *Tata* Várában szokott vala lakni, ennek vólt Udvari szolgálja bolondgya, amaz emlekezetes *Markalf*, ezzel a' Salamonnal tréfáldot vólt-is olyan sokat azon *Markalf*.

1071.

IX. GEIZA II. Első Béla Királynak

nak első szülött fia, ki négy elzenden-
dők alatt uralkodék, Annis 4.

Ez építte a' Duna mellett *Vác* Várasát, és a' Várát, és mivel azon az helyen edgy régi *Remete* ember lakik vala kit *Vác*znak hívnak vala, annak-
okáért ezt az építettett váraft arról a' Remete emberről *Vác*z Várasának nevezé.

1075.

X. SZENT LASZLO KIRALY, avagy Ladislaus: 1. Első Béla Királynak második gyermeke, ki uralkodék huszonegy estendőig, Annis 21. Ez a' Király magyar-Országban a' Kőrös vize mellett edgy Várát fundála, és építte, mellyet *Várad* Várának nevezé, a' Várad Püspökséget ott szerzé, és a' Papoknak magyar-Országban nagy jóvedelmeket ajándékoza.

Első hadakozását szerencséslen viselé Salamon ellen, a' fellyeb megemlített Király ellen, ki itt immár fámkivetésre jutott vala, és a' Fejér Kúnok ellen (Láld ad An. Christi 748.)
kik

kik Salamon mellé állottanak vala, és magyar-Országot igen prédállyák és pusztították vala.

Második hadakozását szerencséslen viselé a' meg nevezett Fejér Kúnok ellen, kik egész Erdély-országát pusztították vala.

Harmadik hadakozásatis szerencséslen viselé azon Kúnok ellen.

Negyedik hadakozását is szerencséslen viselé a' Görögök ellen, és a' Görögök Királya ellen.

Ötödik hadakozásatis szerencséslen viselé a' Lengyelek ellen; mert még Craccótis meg vette vala.

1094.

Az Európában lakozó kereszttyén Királyok és Fejedelmek, hogy a' Török ellen Sz. hadat indítsanak, az az, az Ásiai kereszttyéneket s' a' Canahán földét a' Törökök kezéből ki ejtsék itt elvégezzék; Sz. László Királyt ebben az hadban leg felsővé tévék, de héjjában mert míg ez a' dolog el kezdődék László Király meg-hala.

N 2

1096.

1096.

XI. *Kálmány Culmannus* I. a' második Geizának a' fia Királykodék magyar Országban Tizenkilencz estendőig, Annis 19.

Ez a' *Kálmány* elsőben Váradi Páspók vala, de igen igen csalárd, ravaf, szőrös, csipás, görbe, fánta és felypember vala, ki azt cselekedé hogy az ő atyafiának *Lámpertnek*, a' fiát *Almost*, azért hogy a' Királyság övé ne lenne, vakká csinálá szemét ki - tolatá; ez az *Almos* vak lévén a' Görögök Királyához méne, az után *Kálmány* Király az *Almos* fiának-is második Bélának szemeit ki tolatá, noha abban-is igyekezék, hogy meg heréltesse, de meg nem cselekedheté. A' magyarok az után ezt a' vak Bélát csak alattomban és rejtekben felnevelék.

Első hadakozása szerencsetlen lön az Orofok ellen.

Második hadakozása szerécses lön Dalmatia ellen, mert azt meg hodol-tatá,

tatá, és a' Magyarok alá hajtá.

1115.

XII. *ISTVAN*, avagy *Stephanus secundus* az Első *Kálmány* fia uralkodék tizennyolcz estendőig, Annis 18.

Első hadakozása szerencses lön a' Lengyelek ellen, mert Lengyel Országot a' Magyarokkal el - prédaltata.

Második hadakozais szerencses volt a' Tsehek ellen, mert azokat meg veré.

Harmadik hadakozása szerencsetlen volt az Orofzok ellen, akkor mikor *Bezen* nevű fő Orofzt Orofz Országi Királyságra be akarná vinni.

Negyedik hadakozása szerencses volt a' Lengyelek ellen, mert a' Lengyeleket igen meg veré.

Ötödik hadakozása szerencsetlen volt a' Görögök ellen, mert a' Görögök Kirallya *István* Király Magyarit meg veré.

1132.

XIII VAK BELA, *Béla Secundus*

N 3

Ca-

Cæm, kiről felljebis szollánk, ki vak Almos fia vala, ez uralkodék Tíz éfztendeig, Annis 10.

Ez magának feleségül vette vala a' Serviai Fejedelem Leanyát, melytől negy fép fiakotis fogadot vala, kiknek nevek ez : 1. Harmadik *Gejza*, 2. Harmadik *László*, 3. Negyedik *István*, és 4. Második *Almos*; ez a' vak Béla Feleségével edgyütt amaz hamis Kálmány Királynak atyafiai között, és leg belsőb tanácsosfi között, hatvan nyolcz fő embereket ölete-meg a' féméjért, sőt azoknak minden maradékát fámkivetésben küldé, minden jófágit pedig ezeknek a' meg-ölettetteknek a' Püspököknek ajándékozá.

Edgy hadakozása ferencsés lőn Borik ellen, ki a' meg mondott, Kálmány Királynak fattyú fia vala, és a' Lengyelek és az Oroszok ellen, kik Borik mellett fegyvert fogtanak vala, mert mind ezeket meg veré.

1142.

XIV.

XIV. GEIZA III. Második vak Bélának leg nagyobbik fia, ki uralkodék húfz éfztendőig, Annis 20.

Első hadakozását ferencséslen viselé Conrádus ellen, a' Németek Királya ellen, mert ezt Posonnál megveré, és a' Németeket Bétsig vágá.

Második hadakozásait ferencséslen viselé, *Lodomer* ellen, az Oroszok Királya ellen, a' ki a' maga Attyát az Orosz-országai Királyságból kiűzte vala; mert Geiza ezt a' szám-kivetett Királyt Orosz-országban bévivé, *Lodomer*ust ott megveré, és a' régi Királyt helyére allatá.

Conrádus, a' Németek, Német nemzetből álló Királya itt azt hirdeté, hogy ő Cánaán földében igyekeznék, ott a' Törököket meg verné, és Jérusálemet tőlök elvenné, de hamis vala, mert Magyar-orfágon által menvén, mindé Templomokat mind Magyar-országban s' mind azon-túl felvere, és belőlök mindent elprédála.

1154.

N4

Fri-

Fridericus I. Római Imperátor, itt szent hadat gyűjte, az az, olyan hadat, mellyel ő Ásiában a' Canaán földének, és a' kerefsztyéneknek fadbadítására menne, meg-is cselekedé, mert Ásiában által méne, a' Törököt megveré, az után a' vízben hala, és ugyan Ásiában eltemetteték *Tyrusban*.

1162.

XV. ISTVÁN, *Stephanus III.* Harmadik Geiza Királynak első szüldötte, tizenedgy éftendeig uralkodék, Annis 11.

László avagy Harmadik *László*, második vak Bélának második fia, ennek az István Királynak idejében a' Magyar-ország Királyságot edgy kicsinnyég el-nyerte vala; de csak fél éftendeig birhatá.

István, avagy negyedik István, második vak Bélának harmadik fia-is, és ennek az István Királynak idejében, a' Magyar-ország Királyságot edgy kevésé elnyerte vala, de csak öt hónapig birhatá.

1173.

1173.

XVI. BELA III. a' fellyeb meg említett harmadik Geizának második fia, uralkodék húsz éftendeig, Annis 20.

Ez a' Lopókat és a' Tolvajokat az egész Országból mind ki irtotta tisztitotta vala.

Sulján Saladia, a' Török Császár Canahán földét, és *Jerusálemet* a' kerefsztyénektől el vette vala, mellyet látván a' kerefsztyén Királyok, és Fejedelmek a' Saxok, Németek, Gallusok, Anglusok és a' Magyarok, ezzel a' Béla Királlyal edgyütt a' Törökök ellen szent hadat gyűjtének, &c.

1189.

A' Németek, Gallusok, Saxok, Anglusok, és a' Magyarok a' Török ellen itt mennek, és a' Canahán földére itt készülnek.

1193.

XVII. IMRE, harmadik Bélának fia, uralkodék 18. éftendeig.

1211.

XVIII. *László Ladislaus II.* Imre.

N 5.

re.

re Király fia uralkodék hat hólnapig.

1211.

XIX. ENDRE ANDRAS, *Andreas* II. harmadik Béla Király fia, uralkodék Harmincz öt éftendeig, Annis 35.

Az Asiában lakó kerefsztyének, midőn ez az Endre Király, a' Christus koporsójának látására ment volna a' Királyt arra vévék, hogy a' Babyllóniai Törökök ellen lenne ő nékiek Kalauzzok és segítőjök; ez az Endre a' Törököket meg-veré, és midőn Asiából visszfa tért volna, sok Szenteknek csontyait hozá Magyar-országban.

Ersébet Afzszony, ki a' Calendariomban szent Ersébetnek irattatik, ennek az Endre Királynak leánya vala.

1235.

XX. BELA IV. második Endre Királynak fia, uralkodék Annis 35.

1242.

Első hadakozását szerencsétlenül vívelé; *Száz ezer Tatárok ellen*; mert ezek

ezek a' Tatárok Bélát, és a' magyarokat igen igen meg verék, az egész fegyver fogható magyarságot csak nem mind le vágák, egész Magyar-Országot elpredálák, Béla Királyt, és az egész magyar parafztságot hegyekre völgyekre kergeték, az után Orosz-országot, Lengyel-országot, és Siléfiát egész Barafzlóig elpredálák, az után három éftendő mulván Tatár-országban visszfa menének.

Második hadakozását-is szerencsétlenül vívelé Friderich ellen Bétsnek Fejedelme ellen.

Harmadik hadakozását hasonlatosképpen szerencsétlenül vívelé *Ottocarius* ellen a' Tsehek Királya ellen.

1270.

XXI. ISTVAN, *Stephanus* IV. negyedik Béla Király fia, ki uralkodék csak két éftendeig, Annis 2.

Első hadakozását szerencsétlenül vívelte *Ottocarius* Tseh Király ellen.

Második hadakozását-is szerencsétlenül vívelé a' Bolgárok ellen, mert ezeket meghódoltatá. N6 1273-

1273.

XXII. *László, Ladislaus III.* negyedik István Király fia, ki uralkodék tizen nyolcz éftendőkgig, Annis 18.

Első hadakozását ferencseffen viselél Ottocárius Tsch Király ellen.

Második hadakozásatis ferencseffen viselél a' Kunok ellen, a' Cumánusok ellen. Kiket láts ad Annum Chr. 748.

Harmadik hadakozását igen ferencsétlenül viselél a' Tatárok ellen, és ezek mellett lévő Cumánusok ellen avagy Fejér Kúnok ellen, mert ezek Magyar országot mind a' Dunáig elrablák s' puszíták.

Mikor ezek a' Kúnok kereftyénekké lettenek vala, és immár kereftelkednének, edgy orozva maró ember László Királyt megölé.

1281.

Tángoder nevű Tatár Hám, ki elsőben, kereftyén Tatár vala, itt immár ísmét Török vallásra álla, és az

olta

olta immár, mind a' Törökök s' mind a' Tatárok azon edgy Mahomed valásán vadnak.

1291.

XXIII. ANDRAS, Andreas tertius, második András Király Unokája, ki uralkodék Tizenedgy éftendőkgig, Annis 11.

Első hadakozását ferencseffen viselél a' Németek ellen.

Második hadakozásatis ferencsésé viselél, *második Cároly ellen*, Első Cároly fia ellen, ki Welenczei fiti vala, és Negyedik István Királynak Unokájának fia vala, és egyfēr s' mind igen gyermekis vala, s' mégis némelly feleskedő magyarok a' Királyságra emelni akarják vala.

Az után némelly feleskedő Magyarok, a' meg-jelentett második Cároly helyett, Magyar Királya választák, Második *Vencezlaust*, ki Tsch fiú volt.

Az után más feleskedő magyarok *Vencezlau* helyében választák *Ottót* ki Baviariából való Német vala.

N 7

LA-

LAISTROMA és HADA- KOZASAI

Azoknak a' Magyarok Királyainak, a' kik immár eredeteket nem Atyllától, sem az Atylla Unokáitól avagy maradékiól; hanem Tsehektől, avagy Lengyelektől, vagy Németektől, vagy Olasoktól, vagy más Magyaroktól vettek volt következőnek;

Fundamentomos Oka:

Melly a' Magyarokkal azt cselekedteté, hogy itt immár, a' Magyarok akar melly Nemzetből szabadon kezenének magoknak Királyt választani, nem egyéb; hanem a' fele más házasság, az az; mert a' Magyar Királyok kik Magyar nemzetből állanak vala, nem elégedvén meg, Magyar nemzetből álló Felefegekkel, házalodni Német-országban, Tseh-Országban, Lengyel-országban, és még

még Olasz-országbanis fókának; magoknak felefegül, Német, Tseh, Lengyel, &c. Királyok és Fejedelmel leányit vévék, a' magok leányokatis ezeknek az idegen Nemzeteknek adák, és így a' Magyarok az idegen nemzetekkel össze Atyafüszárolódnak, az idegen nemzetek a' Magyaroknak sógorai, unokái, ipai, napai, bátyjai, öttsei, húgai, nénnyei lőnek; Lásd ad Annum Chr. 989. az hol az harmadik Magyar Király ezen az úton Német vala, így az ötödik-is *Ecce Regnum Electivum!* Lásd ez következőket-is.

1302.

XXIV. Wencefflaus II. Eredetire nézve Tseh ember, Első Wencefflaus Tseh-orzági Királynak a' fia, Otocáriusnak penig a' Tseh-orzági Királynak, és *Annának* (ki magyar leány vala) *unokája*, mert negyedik Béla Király leánya vala, uralkodék két elztendeig, Annis 2.

Venceslaus II-nak nemzettsége.

Otto-

Ottocá-
rius Tsch-
ember, ki-
nek

1. Felesége vala Anna ma-
gyar leány, mert e' negye-
dik Béla magyarok Királ-
lyának leánya vala.

2. Fia Annától a' magyar
leánytól Venceslaus I. va-
la; Ennek fia ismét Vencef-
laus II. vala, Venceslaus
deákúl Ladislaus.

1305.

XXV. OTTO, ki nemzetségére
nézve Német, Baviának Fejedelne
vala, uralkodék három estendeig,
Annis 3.

Ezek a' záporokodó magyarok egy-
más után három embert csak zápor-
kodással tettek vala magyar Királyok-
ká úgy mint: 1. Második Károlyt
kit fellyeb meg említénk. 2. Ven-
ceslaus II. és 3. ezt az Ottót.

A' Római Pápa a' magyaroknak
edgy levelet íra, mellyben e' vala,
hogy valameddig a' magyarok Cáro-
lus II. ki Velencei Olasz fiú vala,
újjolag magyar Királya nem tésik,
mind

mind addig az egész Magyar-ország-
ban lakó Papok ne szolgálhasanak,
a' magyarok-is meg-hólt gyermeke-
ket el ne temethessék; kitől a' magya-
rok úgy függöttek hogy ennek ép-
pen akarattját tették.

1310.

XXVI. CAROLUS II. Nemze-
tére nézve Velencei Olasz, Első
Cárolynak fia Máriától, edgy magyar
leánytól való, ki negyedik István Ki-
rály leánya vala, uralkodék harmincz
két estendeig, Annis 32.

Carolus II-nak Nemzetsége:

Mária I. Ma- gyar Aszfzony, mert IV. István Király leánya ; kinék	{ 1. Férje Olasz ember vala. 2. Fia ettől az Olasztól Cárólus I. Ennek fia Cárólus II. Velencei fiú.

1311.

Első hadakozását szerencsésen vi-
felé az Erdélyi pártos Szászok ellen.

1312.

másol-

Máldik hadakozásátis szerencsés-
sen viselé *Trintsényi* Mátyás ellen, ki
Magyar Ur vala, mert azt Cassánál i-
gen meg-veré.

1329.

Edgy orozva maró ember csak
kevés hijja lón, hogy Cárulus II. meg
nem ölé.

1330.

Harmadik hadakozását-is szeren-
csésen viselé *Bosporod* ellen a' Möld-
vai Vajda ellen.

1342.

XXVII. LA JOS, Ludovicus, a'
fellyeb meg mondott II. Cároly Ki-
rály fia, ki uralkodék negyven ef-
tendeig, Annis 40.

Első hadakozását ferencsésen vi-
selte az Erdélyi pártos Szászok ellen.

Máldodik hadakozását szerencsés-
sen viselte a' Tsehek ellen, kik *Crac-
cót* Lengyel-országban meg állot-
ták vala.

Harmadik hadakozását-is szeren-
csésen viselte a' Tatárok ellen, kik
Szé-

Székely földét pusztittyák vala.

Möldva és Havas-alfölde, itt hó-
dóla önként meg ennek a' Lajos Ki-
rálynak.

Negyedik hadakozását szerencsés-
sen viselte a' pártos Horvátok ellen.

Ötödik hadakozásatis szerencsés-
sen viselte a' Velencei Olafok ellen,
kik Dalmátiát a' magyaroktól el-
karják vala venni.

Hatodik hadakozásatis szerencsés-
sen viselte, Joanna nevű istentelen
Aszfzony ellen, a' ki a' maga Urát
Andrást, ki a' Lajos Király öttse vala,
meg-ölte vala.

Hetedik hadakozásatis szerencsés-
sen viselte vala azon Joanna ellen, és
annak új mátkája avagy újj Ura ellen
Lajos ellen, ki Neapolitanus Fejede-
lem vala.

Nyölczadik hadakozásatis feren-
csésen viselé Olasz-országban azon
Jaánna és Lajos nevű Ura ellen.

Kilenczedik hadakozását szeren-
csésen viselte a' Velencei Olaszok
ellen,

ellen, kik Dalmátiát a' magyaroktól elakarják vala venni.

Tizedik hadakozását szerencsésen víselte a' Lytvánusok ellen.

Tizenedgyedik hadakozásatis szerencsésen víselte a' pártos Oroszok ellen.

Tizenkettődik hadakozásatis szerencsésen víselte a' Római Pápa mellett.

Tizenharmadik hadakozásatis szerencsésen víselé a' Bétsi és Ausztriai Fejedelem ellen.

Tizen negyedik hadakozását szerencsésen víselé a' Bólsznai Urak ellen.

Tizen ötödik hadakozását szerencsésen víselé a' pártos Bolgárok ellen.

Tizen hatodik hadakozását szerencsésen víselé Cároly Császáral ellen.

Tizen hetedik hadakozását szerencsésen víselé Morva-ország ellen.

Tizennyolczadik hadakozását szeren-

rencsétlenül víselé a' pártos Havasalfölde ellen.

A' Sidókat Magyar-országból kiűzé.

A' Kúnokat, avagy a' Kún nevű Tatárokat, kik Anno Christi 748. lakni Magyar országban jöttek vala, erővel keresztényekké tévé, szintén így a' Magyar-országban lakó Tótságot is.

1383.

XXVIII. MARIA, Lajos Királynak a' leánya, ki négy estendőig uralkodék, Annis 4.

Cároly avagy *Cárolus* III. Olasz-Országban megölettetett Andrásnak a' fia, midőn Olasz-országból, Magyar-országi Királyságra kihozattaték csak hamar megöletteték.

1386.

XXIX. SIGMOND, Német nemzet, ki elsőben Brandeburgumi Fejedelem vala, az után Mária Királyné Alszyonynak férje lőtt vala, ki az ő feleségével Máriával edgyütt uralkodék

kedék a' magyarokon ötven esztendőig, Annis 50.

Ez a' Sigmond egymás után négy tiszteket viselt: 1. Brándeburgumi Fejedelem volt. 2. A' magyarok Királya volt, és 3. Tseh Király volt. 4. Római Imperátor volt.

Első hadakozását szerencsétlen viselte Horvát János ellen, ki az ő maga feleségének Máriának az Annyát megölte vala, Máriát-is hajdon megfogta vala.

Második hadakozását is szerencsétlen viselé a' Bólsznai pártos Urak ellen, és Horvát János ellen, a' ki a' második Cárólnak halálát megakarja vala tromfolni, ezt a' Sigmondot megfogá kegyetlenül megölé.

Harmadik hadakozását is szerencsétlen viselé, a' Móldvai pártos *Stephán* Vajda ellen.

Negyedik hadakozását is szerencsétlen viselé az Havasalföldi pártos Vajda ellen, Sigmond Király ölte vala meg a' pártos Hedervári Istvánt.

öt5-

Ötödik hadakozását is szerencsétlen viselé a' Törökök ellen.

Hatodik hadakozását szerencsétlenül viselé azon Törökök ellen.

Hetedik hadakozását igen szerencsétlenül viselé *Siska* ellen, ki a' Tseheknek s' azok között az *Hussiták*-nak fő elöl járója vala, és a' Pápistának magát ellene tette vala.

Nyolczadik hadakozását is szerencsétlenül viselé a' Bólsznai pártos Urak ellen.

Kilenczedik hadakozását is szerencsétlenül viselé az Havasalföldi Vajda ellen, a' melly Vajda az ő egy testvér atyafiával az Havasalföldi Vajdasággért harczol vala.

Tizedik hadakozását is szerencsétlenül viselé a' Bólsznai Király ellen, kit a' Török tett vala Királlyá.

Tizenegyedik hadakozását szerencsétlen viselé a' Törökök ellen, kik a' Bólsznaiakat oltalmazták vala.

Hus János *Constántiában* itt ölettezett vala meg.

Hie

*Hieronymus Pragensis is itt ölettetett
vala meg.*

Sok magyarok az Hus János val-
lásáért, avagy az Hussiták vallásáért,
Magyar - orizágból el - bújdoiván
Möldvában bújdosának, az hol a'
Duna felé edgy Várat építettének, melly
Várat Hus Jánosról Hús Várának
nevezének, ebben az helyben még
mais a' melly magyarok laknak Pré-
dikátorokat az Erdélyi Fejedelmek-
től kérnek, Bibliátis Erdélyből vitet-
nek, ezek Tatár-orizágból Sarczon
fok magyar Rabokat még mais fába-
ditnak.

Antal Király, kit az Erdélyi parafst
emberek tettek vala Királlyá, és *Már-
ton* Király, kit a' Nyiri parafst em-
berek, és a' Szamos mellett lakó pa-
rafstág tettenek vala Királlyá, ide tar-
toznak, noha a' magyar Királyok La-
istromában semmiképpen nem ízám-
láltathatnak.

1438.

XXX. ALBERT; ki elsőben Au-
stria

striai Fejedelem vala, az után Magyar
és Tseh Királlyá lett vala, csak edgy
esztendeig uralkodék, An. 1.

Első hadakozását szerencsétlenül
vifelé azok ellen a' Tsehek ellen, ki-
ket Hus Jánosról Hussitáknak hívna-
vala, ezek az Hussiták *Tábor* nevű e-
rős Várban lakván magokat erőssen
öltalmazták vala.

Második hadakozását vifelni a-
kará a' Törökök ellen, kik Görög-
Orizágot el-foglalták vala, sőt még
Vég-Szendrötis a' Magyaroktól el-
vették vala, de ezt az hadakozást Al-
bert csak igyekezé s' végben nem vi-
vé; Ennek az Albert Királynak fele-
sege melly fokot árta a' következen-
dő 31. Királynak és a' magyarok-
nak, meg mondgyuk ide alább.

Hunyadi Jánosnak,

Avagy Hunyadi Corvinus Jánosnak

*Kit ez után gyakran fogunk ci-
tálni: 1. Nemzetsege, 2.
Negy különböző tisztjei, 3.*

O

Tiz

*Tíz nevezetes hadakozási követ-
keznek igen illendő rendben hogy
leírjunk és meg-tanítsunk.*

1. Edgy Oláh Nemes ember Havasalföldében született vala, és neveltetett vala fel, melly Havasalföldével akkor Sigmond Királynak (ki a Magyaroknak 29-dik Királlya vala) hódol vala, annakokáért ez az Oláh Nemes ember mind Havasalföldében, s mind a' Király Udvarában Sigmond Királynak olly hiven szolgált vala, hogy az fő és leg közelebb való udvari szolgák közzé számláltatnék; Ezek így lévén Sigmond Király Erdély-országában, Bánfi Hunyadon, (mert ez a' Király igen büjja, és mértékletlen vala) Hollós nevű utczában edgy igen szép Görög leányt meg-fizeplősite, és terében ejtő, melly leány olztán edgy szép fattyu fiat, a' meg-említett Hunyadi Jánosot fülé; Sigmond Király ezt megértvén Hunyadi Jánosnak az Annját feleségül a' megemlített Nemes Oláh ember-

bernek adá, hogy ez az Oláh Hunyadi Jánosot maga fiának tartaná ő véle fel-fogattatá, az után Sigmond Király Hunyad Várát minden hozzá tartozó Faluival edgyűttennek az Oláhnak ajándékozá; melly Hunyad Váráról olztán ez a' fattyú János is Hunyadi Jánosnak nevezteték: miért hitták pedig *Corvinusnak* okát rövidségnek okáért elhagynom.

2. Nemző Attya annak-okáért Hunyadi Jánosnak Sigmond Király volt, noha sokan azt tudták, hogy ez az Oláh volt, innenis vagyon hogy némelly Hístóricusok ezt az Hunyadi Jánosot Oláh fiúnak mondgyák hogyllett légyen.

3. Hunyadi János, mivel Lengyel László 31. Magyar Királyságra való bé hozattatásában igen hiven és szerényen szolgált vala, annakokáért ez a' Lengyel László nevű Király Hunyadi Jánosot fő Generálisá tévé, Anno Christi, 1439.

4. Hunyadi János a' megholt Albert

bért Király özvégy feleségét, azzal edgyet ertő sok Magyar Urakat, és a' magyar Hadakat, kit Lengyel László a' Királyságból ki akar vala ejteni igen meg veré, melly virtusáért Lengyel László Hunyadi Jánost Erdélyben Fejérvári Vár-megyének *Bánnává*, *Bánnusává* csinálá, Anno Christi, 1440.

5. Hunyadi János, Rácz-orfágnak Despottját avagy Vajdáját, ki Vég-Szendrőben lakik vala igen meg veré, melly virtusáért Lengyel László Király, Hunyadi *Havas-alföldi Vajdává* tévé, Anno Chr. 1441.

6. A' Magyarok Lászlót az Albert fiát, ki a' Magyarok 30. Királya vala, Magyar Királyságra választák, melly László mivel kicsiny gyermek vala s' az Ország igazgatására alkalmatlan vala, annakokáért az Ország Hunyadi Jánost Magyar-orfági *Fő Gubernátorságra* választá, Anno Christi 1445. vilelé a' Gubernátorságot hét évtendőig, melly évtendők-

dőkbenis jeles hadakozásokat tett; az után gyermek László Király fel nővén s' nagy legénnyé lévén, Hunyadi János a' Gubernátorságot a' Király előtt tisztelégessen le tévé, s' a' Királyt megáldá, Anno Christi 1452. melly cselekedetiért László 32. Magyar Király Hunyadi sok ajándékokkal megajándékozá.

7. Hunyadi János, a' Török Császárt, ki Landor Fejérvárát megfálotta vala nagy szégyennével a' Császárnak el-űzé.

8. Hunyadi János meg-hal, és Erdélyben a' Fejérvári Templomban eltemettetik. Anno Christi 1456.

9. Hunyadi Jánosnak két fia maradt: 1. Hunyadi László, kit László 32. Magyar Király az Albert fia hiti ellen Budán megölete, Anno Christi 1456. és Hunyadi Mátyás, avagy Hunyadi Corvinus Mátyás, kit azon meg mondott László 31. Magyar Király Budán megfogata, és fogságban Tsch-országban

Prágában küldte, Anno Christi 1457.

1440.

XXXI. LASZLO, Lengyel László, Lytvániának Fejedelme, Casimirusnak a' Lengyel Királynak atyafia uralkodék Erdély és Magyar-országban négy estendőket, Annos 4.

Első hadakozását Hunyadi János által ferencsélen viselé a' meg-hólt Albert Király felesége ellen, és a' mellette való fok Magyar Urak ellen.

Második hadakozásatis ferencsélen viselé az Esztergomi Ersek ellen, ki a' meg-mondott, Albert Király felesége mellett vala, midőn a' Királyné a' Tsehek Magyar-orzágnak pusztítására, dúlására, és Lengyel László Királynak elrontására bé hozta vala; Ennek alkalmatosságával a' Tsehek Magyar-orzást huson nyolcz esztendeig olyan felette igen elpusztiták, ronták, hogy ki nehéz mondani, kezdék ezt a' pusztitást a' Tsehek Lengyel László idejében, ronták ostan László Albert fia idejébenis, végezék ostan szin-

Éintén Mátyás Király idejében, mi-nekutánna Mátyás Király ezeket a' Tsehek Magyar-orzágból ki-űz.

Harmadik hadakozását is ferencsélen viselé Zoványi János által, ki Erdély-országának Bánya Bánnusla vala, Amurátes nevű Török Csásár ellen, ki Nandor Fejérvárát meg-fál-lotta vala.

Negyedik hadakozását ferencsélen viselé Hunyadi János által, ki Erdélyben Fejérvár-Megyének Bánya avagy Bánnusla vala, a' Rác-orzági Isák nevű Despot avagy Vajda ellen, ki Vég-Szendrőben lakik vala, melly Isák sem a' Török öktől sem a' Magyaroktól nem fűg vala; ez a' magahitt Vajda midőn meg hallotta volna, hogy Erdélyben Fejérvár-megyében Hunyadi Jánost tették volna Bánnak avagy Bánnusnak, az ő fok Ráczaival menten Erdélyben méne, és Fejérvár megyét igen rútúl elrablá, prédálá, ezt látván Hunyadi János, ezt a' Vajdár, s' a' Rácokat igen megveré, és ép-

pen Vég-Szendrőig a' Rácokat mind üzé, kergeté, és igen le-vágá.

Ötödik hadakozását is ferencséslen viselé Hunyadi János által *Mestet Bassa* ellen, a' ki immár Moldvát és Havasalföldét meghódoltatta vala, Erdély-országának is nagy rését megprédálta vala, kit Hunyadi igen megvere, és a' két Oláh-orzást a' Töröktől el-vévén ísmét Lengyel-László Király kezében ejté.

Hatodik hadakozását igen ferencséslen viselé Hunyadi János Vajda által, *Mustafa Bassa* ellen, ki nyolczvan ezer Törökkel ki jövé, Havasalföldét és Erdélynek nagyob részét elpusztította vala, ezeket Hunyadi Erdélyben a' Vas kapunál igen dicsőségesen verte vala meg.

Hetedik hadakozását is igen ferencséslen viselé Hunyadi János, ki Erdély-orzági Bán Bannus és Vajda vala, a' *Natóliai Bassa* ellen, kit Hunyadi edgymás után hatbor vere-meg, az utolsó csatán a' Bassát önnön magát el-

elfogás' Rabúl László Királynak küldé, ezt Hunyadi éppen Rác-országban cselekedé: Amurátes a' Török Csásár ezeket látván, Lengyel Lászlóval a' Magyar-orzági Királlyal, tiz estendők alatt való frigyet ízerze, melly frigyet, és békeiségét mind Amurátes Csásár, s' mind Ladislaus László avagy Lengyel László Magyarok Királlyal Istennek s' egymálnak adott hittel is meg-pecsétlének, melly hitet mindazáltal hogy László Király némelly Prälátusnak kívánságára meg-ízeget vólt tanúld másunnét meg.

1444.

Nyolczadik és utolsó hadakozását valóban ferencséslenül viselé az hit segés miatt a' meg mondott Amurátes nevű Török Csásár ellen, melly veszedelmét mind László Királynak mind Hunyadi Jánosnak s' mind a' Magyaroknak én bizony vóltaképpen le nem merem írni, elég hogy a' Király is az hit segést halálával pe-

O 5

csét-

csétlé-meg: Edgy Poëta errül igr: *Romulida Cannas, Ego Várnam clade notavi; Discite mortales non temerare fidem. &c.*

1444.

XXXII. LASZLO, ki Albertnek 30. Magyar Királynak halála után bűltetett fia vala, ki Királyná igen gyermek korában lett vala, uralkodék 13-Eszteideig, és mivel László gyermek vala azért a' Gubernátorságot Hunyadi János Magyar-országban igen dicséretesen viselte vala;

Oka mert:

Hunyadi János az ő Gubernátorságában László Király képeben hét hadakozásokat nagy dicséretesen visele kik következendők,

Első hadakozását Berencsésfen viselé *Druguly* ellen, az Hávasalföldi pártos Vajda ellen, kit fiaival együtt megfoga s' magának *Druguly*-nak fejét véteté.

Második hadakozását is Berencsésfen

fen viselte *Fridericus* Német Imperátor ellen, a' ki sem a' gyermek László Királyt, sem a' Magyar-orlági Coronát nem akarja vala a' Magyaroknak kezekben adni.

Harmadik hadakozását Berencsésfenül viselé *Amurates* nevű Török Csásár ellen, a' ki oda fellyeb Lengyel László nevű Magyar Királyt az hamis hitért megölte vala, mert itt is Hunyadi János hiti ellen, ezt az Amurátost haddal megüté; de az isten a' Magyarokat igen megveretteté, Hunyadiis két Töröknek kezében ejté, ostán a' Vég-Szendrőben lakó Ráczok Vajdájának kezében adá, a' kitől edgyik fián változék-ki, &c.

Negyedik hadakozását Berencsésfen viselé, a' meg mondott Szendrőben lakó *Despot* avagy *Rácz Vajda* ellen, kinek Rácz-orlágiát Hunyadi elégeté, a' maga fiát penig a' fogságból kiszabaditá.

Ötödik hadakozását viselé *Izkra* János ellen, ki a' Magyarországbán régen

gen lakó és régen pusztító Tsehek Capitánnya vala, és Magyar-országban sok Castélyokat-is bir vala, ezeket Hunyadi igen sokat üldözté, de Magyar-országból vég-képpen ki nem űzheté; mert a' Castélyokat töllelök el nem veheté.

Hatodik hadakozását viselte azon *Izkra* és Tsehek ellen, kik Magyar-Országban sok Castélyokat birnak vala, kiktől a' Castélyokat noha mindenütt el-vévé mindazonáltal őket Magyar-Országból ki nem űzheté.

Hetedik és utolsó hadakozását-is ferencséssen viselé *Fricz Bassa* ellen, ki a' Török Csásár akarattjából a' *Mura* vize mellett, *Kruscz* nevű Várat azért épít vala, hogy abból oltán a' Rác - országi Vajdától az egész Rác - országot el-vehetné; Hunyadi János a' Rácok mellé segítségül méne, a' Törökököt meg-veré, a' Balsát-is elfogá, oltán víssa térvén Bolgár-országot el-prédálá.

Itt fok Tsehek, és Tóótok kivált-kép-

képpen a' fegény rendűek Magyar-Országban edgyűvé gyűlének, valami szerzetes emberekké lőnek, mert valamiek vala mindeneket közre bocsáták, mindenek köz vala, ezek magokat Tsehül *Brátum*-nak nevezék, arrúl a' Tseh szórúl ugyan ezeket a' szerzetes embereket a' Magyarok *Barátom* avagy *Barátoknak* nevezék, ezek a' *Barátok* Magyar-országban igen sok károkat tőnek, valamint valahol kaphatának mind edgyűvé hordák s' elis edgyütt költék, ezekekről a' Brátumokról avagy Barátokról vévének e' mái *Barátok*-is nevezetet.

Hunyadi János a' Magyar-országi Gubernátorságot itt immár tífelté-geffen az Ország és a' Király előtt letévé, László Király is immár az Ország igazgatására illendő lévén Királykodni itt kezdé.

1452.

László Király Bétsbül (az hol felneveltetett vala) Magyar-országban Bu-

Budára jöve és Királykodni kezdé.

Anno Christi 1453. die 29. Maji.

Mahomed a' Török Csásár Constantinápolyt meg-vévé, *Paleologus*t, a' ki Constantinápolyi és Görög Imperátor vala, még penig 49. avagy utolsó Imperátor vala. 2. Az egész Országnek Fő Rendét és Urait Constantinápolyban elfogá, mind az Imperátort és Urakat, és a' fok vitézlő népet megöleté, a' Királynét négy rézre vagatá, a' kőtséget penig mind eladá, és így a' Római Impériumnak birodalomnak felét maga alá hajtá, Constantinápolyt penig a' Török Impériumnak Metropolisává, Fő-Váraszává csinálá.

Mahomed a' Török Császár immár Constantinápolyban lakván, négy száz ezer Törököt taborban szállita, Landor Fejér-Várat megszállá, ezt László Király megértvén ijettében Magyar-országból Bétsben szalada, Hunyadi János Erdélyben lakván a' Duna vizére nagy seregekkel

kel méné, hajókon a' Dunán lementvén Landor Fejér-várnál a' Törököknek minden hajóit felgyújtá, minden élélt meg-égeté, hadi eszközzeit, puska porát, és minden készületit a' Törököknek a' tűznek adá; az után Landor Fejér-várban dicsőségesen bé-méné, az után a' Török Tábornak rettenetes nagy mértékben megveré, a' Török Császárnak minden Agyúit elnyere, magát Mahomed Török Császárt igen meg-sebezté, az egész Török Tábornak edgyik részét levágá, a' másik részét meg-futamtatá, s' Fejér vár alól el-űzé.

1456.

Vitéz Hunyadi János Landor Fejér-várat megbetegedik s' ugyan ott Zemplényben meghal, s' Erdélyben Fejér-várat el-temettetik, Jánosnak két fiai maradának: 1. Hunyadi László kinek haláláról majd szólunk. 2. Hunyadi Mátyás, kinek rabságáról is menten szólunk.

László Király és Ulrich, a' Ciliciai Feje-

Fejedele Bétsből, Landor Fejérvárnak látására mennek, a' Király az Hunyadi László nagy virtussait, jószágos cselekedetét s' vitézségét csudállyá és csudálkozással beszállja, Ulrich Hunyadi János dicséretit igen irigylí, s' a' Királyt-is arra inti, hogy az Hunyadi János fiait Lászlót és Mátyást tiszteitől fosztana-meg, és helyekben Német Tiszteket állitana, a' Királynak igen svádeállyá s' javallya: Ezeket László és Mátyás az Hunyadi fiai Landor Fejér-várban, meg-értvén boszfúságokban el-halának, az után László Ulrichst külön szorítván maga két kezével megöle, ezt a' Király meg-értvén Landor Fejér-Várban tovább lenni nem mere;hanem Tömös Várra méne, az holott az egész Magyar Urak, a' Királytól sok Instántiák kérések után Lászlónak grátiát kérenek, a' Király Hunyadi Lászlót hivata, néki az egész Magyar Urak elötte grátiát igére, mellyet hitivel is meg-peccsétle; de csak héjjában; mert mi-

mihelyt a' Király Budára érkezék, Budán Lászlónak fejét véteté, Mátyást pedig a' László ötsét megfogata, fogva Budáról Tsch-országban Prágában küldé, s' a' Prágai fogságban tartá; azonban László a' Magyar Király meg-hala.

1457.

Meg-halván László a' Magyaroknak 32-dik Királlyá, a' Magyarok addig míg Királyt választhatának, Szilágyi Jánost Magyar-orzágnak, és Erdélynek Gubernátorrávátévék, a' ki e' két Orzágnak Gubernátorfágával két esztendeig szolgált.

1459.

A' Magyarok Uj Királynak választására Pestre gyűlének, az hol Hunyadi Mátyást (ki akkor Tsch-Országban Prágában Podebradus nevű Tsch Király kezében erős rabfágban tartatik vala) Magyar-orzági Királlyá választák, ezt Podebradus meg-értvén, Hunyadi Mátyást a' Tömölöczből fel-hozatá, a' maga Leányá-

ányával Mátyást meg-kénálá hogy szabadságában törekednék ő nékie igen igéré, Hunyadi Mátyás-is mint Rab a' Tseh Király jó akarattját meg-köszönné, a' szép leányt menten elvévé és Feleségévé tévé.

A' Magyarok éppen Prágában követeket küldének, Mátyást Pódebrádustól kezekben kívánák, Mátyást magát a' Magyar Királyságra hiva hívák, s' Pódebrádus akarattjából elis hozák, s' Budán nagy Pompával béis szállíták.

Hunyadi Mátyásnak,

*Avagy, Hunyadi Corvinus
Mátyásnak, Vitéz Hunyadi
János edgyik fiának cselekedeti,
&c.*

XXXIII. MATYAS KIRALY,
avagy Hunyadi Mátyás Király, avagy Corvinus Mátyás, ki a' mint mondám Vitéz Hunyadi János fia vala, igen dicsőségesen uralkodék harmincz edgy elztendeig, Annis 31.

Ez

Ez az Hunyadi Mátyás, nagy emlékezetű Attyának valóban nagy fia vala, kit Királynak s' Országának igazgatójának ugyan a' terméket fálte vala; mert az Ország meg-maradására s' javára nagy tanácsú, bölcs, ferény és minden órán kész vala, a' jövőndő dolgoknak-is igen eleve el-látója vala, az ő ellenségének meg-veresében, bátorsággal és bölcses-séggel őszve köttetett nagy elméje vala, edgy szóval, bizony ez az ember minden fele Királyhoz illendő virtusokkal jólagos cselekedetekkel tellyes vala; Innét-is lön oztán hogy Királyságának menten első Eftendőjében edgyfer s' mind négy fele ellenfeg támada reá, kiket mindazonáltal Isten segítségéből az ő négy Generálisai által edgy nap meg-vere, és a' Posták-is edgy nap hozák meg néki ezen négy győzödelmét Isten után; mellyet látván a' Magyarok, Mátyás Királynak felette igen örülének, a' körül valók ismét Mátyástól felni kezdenek.

Hu-

Hu-nyadi 1. Koronázat nélkül
 Mátyás 2. Meg-koronáztatá-
 Magyar sa után penig uralkodék
 Ország-annis 26.
 nak Ki-mellynek oka ez vala ;
 rálja u-mert az Albert 30. Ma-
 ralko-gyar-Országgi meg-hólt
 dék Ma-Király felesége, a' Ma-
 gyarOr-gyar-országgi Koronát el-
 füzágban lopta vala, és Bétsben Fri-
 két kép-dericus nevű Imperátor-
 pen nál tartotta vala.

Első hadakozását ferencsésfen vi-
 felte azok ellen a' Törökök ellen a'
 kik a' Száva folyó viz mellett a' Sze-
 rényieket pusztították vala.

Második hadakozását ferencsésfen
 viselte Fridericus Német Imperátor
 ellen, ki a' Magyar Királyságra vá-
 gyakozik vala.

Harmadik hadakozását is feren-
 csésfen viselte azok ellen a' Tsehek
 ellen, a' kik még Albert 30-dik Ma-
 gyar Király idejétől fogvást ; mind
 Ma-

Magyar-országban laktanak vala, fok
 Castélyokat birtanak vala, és mind
 éltig csak a' Magyaroktól el-ragadta-
 tott prédákkal éltenek vala, mind e-
 zeket a' Tseheket, Mátyás Király ű-
 zé ki Magyar-orzágból. Láld erről
 Albert Királynak első hadakozását,
 és László 32-dik Király ötödik és ha-
 todik hadakozását ezekről a' Tse-
 hekről.

Negyedik hadakozásatis feren-
 csésfen viselte a' Lengyelek ellen, kik
 Magyar-orzággal bintén úgy bännak
 vala, mint a' meg-mondott Tsehek,
 kiketis Mátyás Király Magyar-or-
 szágból mind ki-űze.

Ötödik hadakozásatis ferencsésfen
 viselte, a' Ráczok ellen, kik a' Tö-
 rökökhöz inkább mint a' Magyarok-
 hoz hajtanak vala, kiknek Országát a'
 Magyarok mind elpusztiták és el-é-
 geték.

Hatodik hadakozását ferencsés-
 fen viselte a' Bósnai Törökök ellen,
 kiknek erőiségeit, Castélyait a' ma-
 gya-

gyarok meg-vévék, a' Bófznaságot
penig a' Magyar birodalom alá hajták.

Hetedik hadakozásatis szerencsés-
sen viselé, a' Mahomed ellen, a' Török
Császárral ellen, a' ki a' Bófnasá-
got a' magyaroktól eligyekezé ven-
ni, kit Mátyás igen meg-vere, és
minden ágyúit ő tölle el nyeré.

Nyolczadik hadakozását szeren-
cséslen viselé a' pártos Erdélyiek el-
len, mellynek új Fejedelmét csak kő-
nyen meg-veré s' Erdélyt víssa fog-
lalá.

Kilenczedik hadakozásatis szeren-
cséslen viselé az Havasalföldi Vajda
ellen kit Mátyás Király megvere, és
az egész Országot s' a' Vajdát maga
alá hódoltatá.

Tizedik, Tizenegyedik, Tizen-
kettődik, 13-dik, 14-dik, 15-dik,
és 16-dik hadakozását a' Római Pá-
pa kívánságára viselé a' *Hus János*
vallásán lévő Tsehek és Morvaiak
ellen; kiket Mátyás Király minden-
kor meg vere, az után Morvát, Siléfi-
át,

át, és Lufátiát maga alá hódoltatá ;
Ezt látván a' Siléfiában lakó Baras-
lúiak, a' Mátyás Király örökké való
emlekezetire a' Mátyás Király képét
le iraták, és közönséges helyen fel-is
függelzték, s' magokatis Mátyás Ki-
rály alá adák.

Midőn penig Mátyás Király ma-
gyar Országban kívül hadakozik, a'
magyar-Országi Papok, *Casimirus*
nevű Lengyel Király fiát magyar-Or-
szági Királyságra elhozák, számtalan
fok Lengyeleket-is segítségül hozá-
nak, ezt halván Mátyás Király ma-
gyar Országban vizsgálja jöve.

Tizenhetedik hadakozását-is sze-
rencséslen viselé, az Uj Király ellen,
kit csak hamar meg-győze; és Len-
gyel-Országban kergeté, a' Lengye-
leket penig kiket Lengyel-Ország-
ban talál mind meg ölé, az után új-
jól meg haragudván:

Tizen-nyolczadik hadakozását is
szerencséslen viselte, a' meg mondott
Casimirus ellen, azért hogy az ő fiát
magyar

magyar-Országí Királlyá tette vala, kit Mátyás Király meg-vere, az után hogy Lengyel Országot a' magyarok fel-égesék és meg-prédállyák a' magyar Vitézeknek meg-paranasolá, melly parancsolatnak a' magyarok nagy örömezt engedének.

Tizenkilenczedik hadakozását-is szerencsésen viselé azon Casimir ellen, a' melly Casimirus, Lengyel-Országának, Lytvániának, Rusziának, avagy az Oroszoknak és az Európai Tatároknak minden erejét maga mellé vévén, a' Mátyás Király-Országában Silésiában bé-üte, Baraszlót megszállá, ezt Mátyás Király meghalván Silésiában fiete, a' magyarokat Lengyel-Ország pusztítására küldé, ő maga pedig Casimirusnak minden életét elfogá, és így Casimirust igen megijeszté, az után Casimirus Mátyás Királlyal meg-békéllék s' hazájában méne.

Huszdik hadakozását-is szerencsésen viselé Szabats nevű Török-Vár

Vár ellen, melly a' Száva víze mellett vala, és lapos helyen vala, azért ő ez ellen Télben méne, télben megis vevé, és minden benne való Törököket le-vágá.

Huszonedgyedik és utolsó hadakozását-is szerencsésen viselé, a' Fridericus nevű Imperátor ellen, a' ki a' magyar Országí Koronát Albert 30-dik Király halálától fogva, mind addig magánál tartya vala, s' a' magyaroknak vízfzais adni nem akarja vala; melly dologért Mátyás Király, Styriát, Cárinthiát, Austriát, megvévé, sok Várakat és erősségeket azokban a' földig leronta, Bécs-et is és Német-Ujhelyet meg-vévé; de edgyikét is nem rontá; sőt megerősíté, Fridericus Imperátor ezeket látván, a' magyar Koronát a' Magyaroknak vízfzais adá.

*Christus születése után
való Eftendő.*

1464.

Hunyadi Mátyás Király a' Magyaroktól

P

roktul ebben az esztendőben koronáztaték meg, oka pedig hogy illy későre lőn a' koronázat e' vőlt, mert a' meghőlt 30. Albert Király özvegy felesége a' magyarok Koronáját ellopota vala, és Bétsben Fridericus Imperátornál tartya vala, mind addig a' meddig Hunyadi Mátyás az ő utolsó hadakozásakor Fridericustól a' magyar Coronát mint edgy erővel elvenné.

Meg-hala Mátyás Király, avagy Corvinus Hunyadi Mátyás, ki magyar-Országának ékelséges és legdicsősségebb Királya vala, meg hala pengig Austriában Bétsben, eltemetterék pengig Székes Fejér-Várban.

V E G E.

MUTATO TABLA.

1. *E*lső ki jövételek Belambernek, és a' Tatároknak vagy a' Magyaroknak, az Scithiai Asiai Tatár-Országbol Moduvaban, Havasalföldében, és Erdély-Országában, de nem Magyar-Országban, sem Pannoniában. Lásd foliis 62--73.

2. *E*lső vizfsza menetelek Atyllának és a' Tatároknak, avagy a' Magyaroknak Scithiaban, avagy az Asiai Tatár-Országban foliis 73. 74.

3. *M*asodik ki jövételek Atyllának, és a' Tatároknak avagy a' Magyaroknak az Asiai Tatár Országbol Moldvaban, Havasalföldében, Erdelyben, Magyar Országban, és Pannoniában, Foliis 74-168.

4. *M*asodik vizfsza menetelek Kabanak az Atilla fíanak, és a' Tatároknak vagy a' Magyaroknak Pannoniából az Asiai Tatár Országban fol. 169--190. P 2 5. Har-

5. Harmadik és utolsó kijövetelek Arpádnak, az Atylla unokájának, és a' Tatároknak vagy a' Magyaroknak az Asiai Tatár Országból Erdelyben, Magyar-országban, és Pannóniában, Folio 191-338.

6. Vétkezik itt Cl. Fran: Otrokotsi, hogy in *Origine Hungarorum* Folio 144. az Hunnus Avareséket Magyaroknak lenni mondgya, s' az Hunnus Avaresékeknek Pannóniában s' Rácz-országban való békjövéséket; a' Magyarok második ki-jövetelének lenni állattya; mert azok soha Magyarok nem vóltanak. Lásd ezen Chrónikában foliis 165. 167. 181. 236. 249.

7. Magyarok Pogány vallását, lásd folio 2. 213.

8. Férfiaknak és Ásfonyi-állatoknak régi Magyar neveket, lásd fol. 3.

9. Atylla nemzetségének előfám-lását, lásd fol. 7-13.

10. Atyllának Titulusát, fol. 14.

11. A' Magyarok az Asiai nagy
Tatár

Tatár-országnak melyik részében laktanak, lásd fol. 15-20.

12. Eredetek ezeknek a' szóknek
1. Hunnus, Unnus, Hunnufok, Unnufok. 2. Magyar Magyarok, 3. Hungarus, Ungarus, Hungari, Ungari. 4. Tattár, Tatár, Tatárok, foliis: 21-25.

13. Tizenöt jeles ide tartozó kérdésekre való Feleleteket, lásd foliis: 25-37. és 84.

14. Hogy a' Magyarok nem Ördögtől fajzattattanak meg mutatattik, foliis 37-40.

15. Summáját ennek az egész Chrónikának lássad, fol. 40-59.

16. Öt részeit ennek az egész Chrónikának lásd foliis 59-61.

17. Etelek és ruházattok az Asiai Magyaroknak elsőben micsodafok vóltak, lásd folio: 63.

18. Alkalmatosságar a' Magyaroknak leg első ki-jöveteleeknek, lásd folio 64.

19. Baudetés nevű Nemes Tatárt lásd fol. 64. P3 20.

20. Béláamber Baláamber, Első Tatar Király Európában. folio 65.

21. Mundzuch Mündzuchus, második Tatar Király Európában, F. 67.

22. Bendeguz Atyllának és Budának Attya, fol. 68.

23. Atylla és Bléda Buda harmadik Tatar Királyok Európában. fol. 68.

24. Atylla hol fűletett, hol neveltetett fel és őstán miért ment vala Európából Asiában. 70-74.

25. Alkalmatosságát a Magyaroknak második kijöveleleknek. láfd folio 75.

26. Számát az Atyllával Tatar-Országból Európában másodszor kijött Magyaroknak, láfd 74. 76. 79. 80.

27. Hét elsőb Kapitányait a Magyaroknak láfd folio 79.

28. Kadarát a barbarus magyarok között lévő Törvény tévő Doctort, láfd folio 81.

Fő KAPITANYSAGA

ATYLLANAK.

(Némellyek Hercegségnek hívják) az Hét Kapitányok között, melly Kapitányságban ő 16. estendeig, uralkodék, láfd foliis 78-120. Atylla fő Kapitányságában pedig a 16. estendők alatt ez következő dolgok lettenek.

1. Atylla és a Magyarok az ő útazásokban, mig tudniillik a Tanais vizétől fogva éppen Magyar-országig érkeztenek, im e következő Országokat és Nemzeteket hódoltatták vala meg: Alania 77. Russalania 81. Kumánusok Kúnok Tatar fiak 82. 197. Oroszok 83. Lytvánusok 86. Dácusok Dávusok 84. Gottusok 86. Ostrogottusok 86. 87. 93. Gepidák 86. 93. Nem a Wifigottusok 86. 95. Sem nem a Vandalusok folio 101.

2. Atylla és a Magyarok Magyar-Országban a Tisza folyó vize partyára érkezének 102.

3. Atylla és a' Magyarok a' Duna vize partjára érkezének 104.

4. Atylla és a' Magyarok fel fűt bõr tömlõkõn a' Dunán által úfának s' Pannóniában a' Római Imperátor Légioit s' azoknak Fõ Generálisait Macrint Matrinust és Deitrichet igen meg verék (ez volt a' Magyarok elsõ harcza a' Rómaiak ellen) az után azon bõr tömlõkõn a' Dunán vízfőzra úfzának 111--117.

5. Atylla és a' Magyarok azon meg-mondott Római Légiokat és Generálisokat másodszor ismét igen meg verék, még Marrinus Generális is megölék. 117. 118. 119.

6. Atylla és a' Magyarok Pannóniát elfoglalák, és abban meg telepedének, folio 120.

FEJEDELEMSEGE ATYLLANAK.

(Némellyek Királyságnak hívják) mellyben ő uralkodot 44-estendőkéig, folius 121-157. Atylla Fejedelemségében 44-estendőök alatt, im e' következendő dolgok lettenek.

I.A-

1. Atyllának és a' Magyaroknak idegen nemzetekből álló legitő seregeit Lásd folius 123. 124.

2. Harmadik hadakozása Atyllának és a' Magyaroknak, Illyria, Dalmátia, Mysia, Rác-ország, Achája, és Macédónia ellen, folio 125.

3. Negyedik de rettenetes hadakozása Atyllának és a' Magyaroknak Német-ország, Gallia, Spaniál-ország, Belgium, Frisia, Dánia, Pomeránia, és Prussia ellen. fol. 128-145.

4. Harmad része a' Magyaroknak Atyllától el-fakada, lakni Galliában méne és ott marada. fol. 144.

5. Atylla Budát az ő testvér ötsét meg-öle, 145.

6. Atyllának és a' Magyaroknak, fok meg-hódoltatott Országai elől számlálatnak folio 146.

7. Atylla négy vigyázókat állat, az első Német-országban, a' másodikat az Adriai tenger mellett, az harmadikat Lytvániában, a' negyedik et

P 5

penig

penig a' Tanais folyó vize mellett folio 148. 149.

8. Ötödik és utolsó hadakozása Atyllának és a' Magyaroknak, Olaf Ország, és Róma ellen, fol. 150.

9. Honória a' Római Imperátor Huga alattomban feleségül magát Atyllának igéri. 153.

10. Hatodik és hetedik hadakozásra való fándékozása Atyllának és a' Magyaroknak Olaf-ország ellen, Gallia ellen, Hispánia és Portugallia ellen, s' az után Africa ellen foliis 155—158.

11. Atyllának halálá, és el-temetése, folio; 117. 158. 159.

---

1. Alanufokat, lásd fol. 77. 82. 156.

2. Russalánufokat, lásd fol. 82.

3. Kúnokat Cumánufokat, kik Tatárok, lásd fol. 82. 156. 195.

4. Oroszokat, lásd folio 83. 156.

5. Lytvánufokat, lásd folio 84. 156.

6. Dá-

6. Dácufokat, Dávufokat, lásd fol. 26. 28. 33. 84.

7. Gétákat, lásd folio 27.

8. Gottufokat. Lásd folio 29. 31. 86.

9. Ostrogottufokat. Lásd folio 30. 31. 33. 86. 87. 156.

10. Gepidákat. Lásd fol. 30. 32. 93. 156. 187.

11. Visigottufokat. Lásd fol. 30. 32. 34. 86. 95. 156.

12. Vandalufokat. Lásd fol. 30. 31. 34.

13. Jászokat, Jászigeseket. Lásd fol. 25.

14. Bósnaiakat Bessufokat. Lásd fol. 26. 104.

15. Bessufokat, Bósnaiakat. Lásd ibidem.

16. Oláhokat. Lásd folio 29. 30. 33.

17. Longobárdufokat. Lásd fol. 35. 184.

18. Pannóniát. Lásd 31. 107. 120. 156.

MUTATO

19. Avaresek Hunnus Avaresek.
fol. 34. 165. 167. 181. 187. 236. 249.
20. Macrin Matrinus Rómaiak és
sok Nemzetek Generálisa, foliis
105. 111. 112. 113.
21. Deitre Deitrich Rómaiak Né-
metek és Saxok Generálisa. fol. 105.
111. 112. 113. 161. 162.
22. Duna vize más néven Ister.
Fol. 109.
23. Ister folyó vize a' Duna *ibid.*
24. Tisza vize, más néven Patissus.
folio 109.
25. Patissus folyó vize a' Tisza
Ibidem.
26. Sycambria nevű Város foliis,
75. 111.
26. Potentiána nevű Város, foliis
114. 162.
27. Keve nevű Magyar Kapitány,
az első harczon el-csék meg-hala.
Fol. 79. 117.
18. Keme, Béla, és Kaditsa nevű
három Magyar Kapitányok a' m. lo-
dik harczon el-csnek meg-halnak.
79. 119.

TABLA.

29. Atylla, Keve, Keme, Béla és
Kaditsa mind edgy helyben temette-
ték-el foliis, 79. 117.
29. Európai Fatárok. folio 182.
30. Száfok, Erdélyi Száfok. Fol.
237--245.
31. Száfok, Erdélyi Száfok, hét
kulcsos Várali, fol. 245. 246. 247.
32. Németek, Magyar-országai,
Eperjesi, Lötsei &c. Németek. fol.
245--247.

KABA és ALADARIUS

*Kik Atyllának két nagyobbik
fia valának, Atylla halála után
való cselekedetek.*

1. Kaba, és Aladarius Aladariusus,
két estendő k forgáta alatt, edgy más
ellen. a' Magyar Birodalomért addig
hadakozának, mig a' Magyarokat
csak nem mind el-fogyaták. Folio
160--163.
2. Aladarius a' csatán meg-hala, s'
az ő meg-maradott Magyarjai Kabá-
tól,

MUTATO

tól, és más idegen nemzetektől fel-
vén, Erdélyben menének s' ott ma-
gokat Székelyeknek nevezék. Foliis
166. 169-172. 202-208.

3. A' Székelyek azért kik legyenek
lásd Ibidem.

4. Kaba, látván hogy a' sok ellen-
ség miatt Pannóniában tovább nem
lakhatnék, Pannóniát el-hagyván, az
ő kevés Magyarjaival edgyütt lakni
Tatár-orfágban viskba méne. Foliis
165. 173. 174.

5. Az Atylla halála után, hova let-
tenek volt az Atylla mellett hiven bol-
gáló Alánusok, Ruslalanusok, Ostro-
gottusok, Gepidák, Morvaiak, és a'
fok Tótság. Lásd foliis 123. 124.
179. 180.

6. Kabának, Tatár-orfágban fű-
letett fiait és Unokáit. Lásd fol. 176.

7. Kabának Tatár orfágban tett
Testámentomát. Lásd Folio. 175.

8. Kabának és a' Magyaroknak
Pannóniából való el-menetelek után
53-éftendőkkal az Avaresek vagy
Hun-

TABLA.

Hunnus Avaresek Rác-orfágban,
és leg alsób Pannóniában lakni jövé-
nek. Foliis 181-184.

9. Az Európai Tatároknak erede-
tek. Folio 182.

10. Alkalmatosságát a' Magya-
rok harmadik ki jöveteleknak Tatár-
orfágból, lásd foliis 175. 178.

11. Számokat, az Arpáddal Atyl-
la Unokájával harmadszor ki jött Ma-
gyaroknak Tatár-orfágból. Lásd
folio 192.

12. Arpád és a' Magyarok, az ő
útazásokban mig tudni-illik a' Tanais
vizétől fogva éppen Erdély-orfágig
érkezének, im e' következendő Or-
fágokon jöttek vala által: 1. Ala-
nia, 2. Roxolánia, 3. Fejer Orofzok
4. Tauró Scithák, 5. Balternusok,
6. Cumánusok Fejér és fekete Kú-
nok Tatár fiak, 7. Podólia, 8. Fe-
kete vagy veres Orofok. Folio 194.
195.

13. Arpád és a' Magyarok Erdély
Orfágában érkezének s' ott hat éfz-
tendők alatt lakának 196. Er-

Erdélyben a' Magyarok hat esztendőnk alatt mit cselekedtek azok következők:

1. A' Magyarok Erdélyben hét Kapitányokat állítanak csinálának. Fol. 198. 199. kik között Arpadot Atylla Unokáját Fő Kapitánnyá csinálák. Folio 178. 191. 199. Hét föld Váratatis rakának. 201.

Három Fő Kapitányai a' Magyaroknak:

Kik éppen a' Királyok idejéig uralkodtanak a' Magyarokon, kiknek neveik imezek: Arpad Atyllának Unokája, folio 178. 191. 199. 201—252. Második Zoltán Arpadnak fia. Folio 252. 264. Harmadik Tórus Zoltánnak fia. Folio 265—276.

FŐKAPITÁNYSAGA ARPADNAK

Az hét Kapitányok között, melly Kapitányságban, ő 70-esztendőig uralkodék. Folio 200. Arpad Fő Kapitányságában pedig az 70-esztendőnk alatt im e következők dolgok lettek:

1. Ar-

1. Arpad és a' Magyarok Erdélyben a' Déli Ország Gyűlésében a' Székelyeket mind meg nemestíték 202. Ló fű nemességgel Primipilárisággal meg-ajándékozák. 203.

2. Jobbágyot hogy soha senki a' Székelyből s' Magyarból ne tehetne, arról erős Articulus szerének. 206.

3. A' Magyarok mikor Scithiából itt kijöttek vala Erdélyben, Magyar Országban s' Pannóniában micsoda Nemzeteket találtak volt. Lásd folio 208. 209.

4. Svatopágushoz a' Magyar-országban lakó Tótok Királyához az Erdélyben nyugovó Magyarok követeket küldének s' ő tőle edgy Fejér Lovon egész Magyar-országot meg vészik. 209.

5. DEES Várasát Erdélyben leg elsőben ki építette volt és Deus-nak miért nevezte volt? 214.

6. Erdély, miért hivattatik deákul Tránsylvániának. Lásd Folio 217.

7. Szilágytság miért hivattatik deákul Sylvániának. 217.

8. Az

8. Az hét Magyar Kapitányok , Erdély-országát, Magyar-orzágot, és Pannóniát edgymás között hogy oszták-el. Lásd folio 217. 221.

9. Első hadakozását Arpádnak és a' Magyaroknak Morva és Tseh Ország ellen. Lásd folio 222.

10. Második hadakozását Arpádnak és a' Magyaroknak, Cárinthia, Cárnióla, Styria ellen. Lásd fol. 223.

11. Harmadik hadakozását Arpádnak és a' Magyaroknak Német-ország ellen. Lásd folio 223.

Cároly Császárnak:

Avagy Carolus Magnusnak e' következendő hadakozásai, mivel a' Magyarok dolgait igen világossítják azért ide tartoznak:

Első hadát viselék a' Longobárd-fok ellen Olasz-országban. Foliis 225. 228. 229.

Második hadát viselék a' Bavarufok, és az Avarsek Hunnus Avarsek ellen Pannóniában. Lásd foliis: 226. 230-236.

Har-

Harmadik hadat visele a' Saxok ellen. 237.

Negyedik hadát viselék a' Bavarufok és az Avarsek ellen. 248.

Ötödik és utolsó hadát viselék az Avarsek ellen. 249.

A' Magyarok ellen azért soha nem hadakozott. 151.

FŐ KAPITÁNYSAGA
ZOLTANNAK.

Az Arpád Kapitány fiának 199. melly Kapitányságban ő 71-estendő-ig uralkodék 200. Zoltán Fő Kapitányságában pedig az 71-estendő-ek alatt im e' következendő dolgok lettenek.

12. Negyedik hadakozása Zoltánnak, és a' Magyaroknak Német-Ország, Lotharingia és Gallia ellen. Foliis 252-258.

13. Ötödik hadakozása Zoltánnak, és a' Magyaroknak a' Görög Impérium ellen, úgy mint: Mysia, Illyria, Rác-ország, Macedónia, Bolgár-ország, és Constantinápoly ellen. Folio 259. 14. Ha-

MUTATO

14. Hatodik hadakozása Zoltán-
nak és a Magyaroknak a Római Im-
périum ellen, úgy mint Olaszország,
és Róma ellen. 260.

15. Hetedik hadakozása Zoltán-
nak és a Magyaroknak, Morva és
Tsch-ország ellen. Folio 264.

FŐ KAPITÁNYSÁGA TOXUSNAK.

*Taxisnak, a Zoltán Kapitány fia-
nak 199. melly Kapitányságban ő 73.
Éstendőkig uralkodott vala. Lásd
Folio 200. Toxusnak Fő Kapitány-
ságában pedig az 73. Éstendők alatt
im e következendő dolgok lettenek:*

A Római Imperátorság leg első-
ben, micsoda úton módon lett vala a
Callusok-é. Lásd fol. 225. 226. 265.

A Római Imperátorság az után
micsoda úton módon állott vala a
Saxokras' a Németekre. Lásd foliis
226. 267.

16. Nyólczadik hadakozása To-
xusnak, és a Magyaroknak, Német-
Or-

TABLA.

Ország és Saxónia ellen. Folio 267.

17. Kilenczedik hadakozása To-
xusnak és a Magyaroknak, Morva,
Silésia, Tsch-ország, Alemannia, Cár-
nióla, Cárinthia, és Styria ellen, lásd
Fol. 268.

18. Tizedik hadakozása Toxus-
nak és a Magyaroknak a Bolgárok
ellen. 269.

19. Tizen-edgyedik hadakozása
Toxusnak és a Magyaroknak Olasz-
Ország és Gallia ellen. 269.

20. Tizen-ketődik hadakozása
Toxusnak, és a Magyaroknak Sa-
xónia, Turingia, Burgundia, és az A-
lemannusok ellen. Folio 270.

21. Tizen-harmadik hadakozása
Toxusnak és a Magyaroknak a Gö-
rögök és Constantinápoly ellen.
Folio 270. 271.

22. Tizen-negyedik hadakozása
Toxusnak és a Magyaroknak Olasz-
Ország ellen. 271.

23. Tizenötödik és utolsó hada-
kozása Toxusnak és a Magyaroknak
Német-ország ellen. 272. 24.

MUTATO TABLA.

24. *Summája, a' Magyaroknak hat száz nyolczvan hét esztendőök alatt eddig meg lött dolgainak. Folius 274. 275. 276.*

KIRÁLLYAI
A' MAGYAROKNAK
Kik két félek vóltanak.

1. Magyar Nemzetből Atylla maradékiból álló Királyiai a' Magyaroknak, kiket lásf Folio 277-301.

2. Tseh, Lengyel, Német, Olasz avagy Magyar Nemzetből de nem Atylla maradéki közzül álló Királyait a' Magyaroknak
Lásd Foliis 302.
338.

V E G E.

A' Nyomtatásban esett fogyatko-
zásokat így jobbitsad-meg.

26. levélen. 19. lineán Rátzokolv. Rácok
34. levélen. 5. lineán Olaszok ol. Oláhok.
75. levélen 25. lineán: és a' ted hozzá Tá-
tárok a'

156. levélen 2 és 5 lin. Alemannufok olv.
Alánufok.

156. levélen 7. lineán töröld kiezeket: 3.
A' Bessufokat adó fizetőkké tévöc

160. levélen. 22. lineán töröld-ki Bessufok

171. levélen. utolsó lin. 747. olv. 749.

280. levélen. 11 lin: 1. Mária Sigmond
Ird utanna nak a' Brándebugumi
Fejedelemnek.

280. levélen. 19 lin. vala meg: Ird utanna:
Az után Lászlóhoz Olasz em-
berhez mér vala, s' azután Lajos az
András bátyja büntette vala meg.

300. levél. 12 lin. 748. Iry 745. és 377.

